

2020:00454 - Åpen

Rapport

Kartlegging spørsmål fra lhbtq-ungdom, ung.no

Forfattere

Eva Lassemo

Kari Sand

Gunhild Tøndel

Rapport

Kartlegging spørsmål fra lhbtq-ungdom, ung.no

EMNEORD:Lhbtq
Kjønn
Seksualitet
Barn
Ungdom
Ung.no
Internett
Minoriteter
Interseksjonalitet
Text-mining
Tekstanalyse**VERSJON**

3

DATO

2020-06-02

FORFATTEREEva Lassemo
Kari Sand
Gunhild Tøndel**OPPDRAGSGIVER**

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

OPPDRAGSGIVERS REF.

Synne Hammervik

PROSJEKTNR

102021822

ANTALL SIDER OG VEDLEGG:

70 + 4 vedlegg

SAMMENDRAG

Målet med dette prosjektet var å kartlegge hvordan normbrudd knyttet til seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika er framstilt i spørsmål og redaksjonelt innhold på ung.no. Et utvalg på 6823 av tematisk relevante spørsmål fra spørretjenesten på ung.no ble identifisert ved hjelp av text-mining, og analysert kvantitativt, mens et delutvalg på 300 spørsmål ble analysert kvalitativt. Analysene hadde et interseksjonelt perspektiv. Ungdommene stilte hovedsakelig spørsmål om seksuell orientering og forelskelse, og i mindre grad om kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika. Dessuten skrev mange at de var redde for å være skeiv, at det føles urettferdig å være den som er annerledes eller at de er redd for å fortelle til andre at de er skeive. Analyser av redaksjonelt innhold viser at ung.no tilbyr informasjon om seksuelle minoriteter og om multiple minoriteter. Denne informasjonen er i all hovedsak plassert i egne tekster, og sjeldnere inkludert i generelle tekster. I tekstene er det brukt en del kjønnsmarkerte pronomen og substantiv, noe som kan bidra til å reprodusere en binær kjønnsforståelse. Tekst og bilder presenterer ungdommer som vellykkede, hvite ungdommer med mange venner.

UTARBEIDET AV

Eva Lassemo

SIGNATUR
[Eva Lassemo \(7. Sep. 2020 15:14 GMT+2\)](#)**KONTROLLERT AV**

Line Melby

SIGNATUR
[Line Melby \(7. Sep. 2020 15:56 GMT+2\)](#)**GODKJENT AV**

Jon Harald Kaspersen

SIGNATUR
[Jon Harald Kaspersen \(7. Sep. 2020 18:07 GMT+2\)](#)**RAPPORTNR**

2020:00454

ISBN

978-82-14-06545-9

GRADERING

Åpen

GRADERING DENNE SIDE

Åpen

Historikk

VERSJON	DATO	VERSJONSBEKRIVELSE
1	2020-05-15	Rapport, fortrolig versjon
2	2020-06-02	Rapport, fortrolig versjon, revidert
3	2020-09-07	Endret fra Fortrolig til Åpen

Forord

SINTEF Digital, avdeling Helse, i samarbeid med NTNU Samfunnsforskning, og Institutt for sosiologi og statsvitenskap fikk desember 2019 i oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) å levere en kartlegging av ungdommers bruk av spørretjenesten på ung.no, og hva ungdom søker råd og veiledning om når det gjelder seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika. Denne rapporten presenterer resultatene i prosjektet. Formålet med prosjektet har vært å kartlegge hva ungdom som bryter med normer for kjønn og seksualitet søker hjelp til og råd om på ung.no sin spørretjeneste.

Prosjektet har foregått i perioden 6. desember 2019 – 15. mai 2020, og er et samarbeid mellom forskere fra avdeling Helse ved SINTEF Digital og NTNU Samfunnsforskning, og Institutt for sosiologi og statsvitenskap. Forskerne har hatt følgende roller i prosjektet: Forsker Eva Lassemo har vært prosjektleder, og har hatt hovedansvaret for kvantitative tekstanalyse og deskriptive analyser, seniorforsker Kari Sand har hatt hovedansvaret for kvalitative tekstanalyser. Førsteamanuensis og forsker II Gunhild Tøndel har spesielt bidratt i kvalitative analyser. Alle forskerne har bidratt i skrivearbeidet. Kvalitetssikrer i prosjektet har vært seniorforsker Line Melby.

SINTEF Digital takker for dette viktige oppdraget og godt samarbeid med Bufdir gjennom arbeidsprosessen.

Stjørdal, 2. juni 2020

Eva Lassemo, prosjektleder

Kari Sand

Gunhild Tøndel

Innholdsfortegnelse

Forord	3
1 Innledning	6
1.1 Bakgrunn.....	6
1.2 Mål og problemstillinger.....	11
2 Data og metode	13
2.1 Data.....	13
2.2 Metode.....	14
2.3 Etikk og personvern.....	18
3 Deskriptive resultater	21
3.1 Fullt datasett.....	21
3.2 Beskrivelse av utvalg.....	24
4 Hva søker ungdom råd og veiledning om på ung.no sin spørretjeneste innenfor temaene seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika?	32
4.1 Spørsmålenes tema og funksjon.....	34
4.2 Kvantitativ validering av kategorier.....	42
5 Er ung.no relevant?	50
5.1 Hvordan kan ung.no bidra til å normalisere ulike identiteter?.....	50
5.2 Overenstemmelse mellom ungdommenes spørsmål og redaksjonelle tekster.....	50
5.3 Er det mangfold til stede i artikler om sex, kropp, forelskelse og flørting?.....	55
5.4 Svar på ungdommers spørsmål.....	61
6 Oppsummering av resultater	64
7 Anbefalinger	65
7.1 Artikler.....	65
7.2 Svar.....	66
7.3 Generelt.....	67
8 Referanser	68

BILAG/VEDLEGG

Vedlegg A: Kategoriseringsordliste

Vedlegg B: Søkordliste interseksjonalitet

Vedlegg C: Ord/fraser relatert til psykisk helse

Vedlegg D: Svarprinsipper ung.no

1 Innledning

SINTEF Digital legger med dette fram rapport fra en kartlegging av ungdommers bruk av spørretjenesten på ung.no, og hva ungdom søker råd og veiledning om når det gjelder seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika. Oppdragsgiver for kartleggingen er Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Kontaktperson i Bufdir er Synne Hammervik. Kartleggingen er basert på i overkant av 200 000 spørsmål fra ung.no sin database. Spørsmålene er stilt av barn og ungdom i alderen 13–20 år i tidsrommet januar 2015 til desember 2019.

Rapporten består av tre deler. Første del er en innledning som beskriver bakgrunnen for rapporten og problemstillinger (kapittel 1). Andre del beskriver de data og metoder som er benyttet for å gjennomføre kartleggingen (kapittel 2). Tredje del er rapportens resultatdel (kapittel 3 til 7) og besvarer problemstillingene fra avsnitt 1.2 nedenfor.

1.1 Bakgrunn

Bakgrunnen for oppdraget er et ønske fra oppdragsgiver om å få kartlagt hvilke utfordringer, problemer og spørsmål ungdom som bryter normer for kjønn og seksualitet, presenterer på ung.no, og i hvilken grad ung.no oppleves relevant for denne gruppen. Prosjektet inkluderer også spørsmål om det å bryte med normer for kjønn og seksualitet som kan gjelde noen andre enn innsender selv, eller være generelle spørsmål om avklaring av begrep. Ung.no er det offentlige informasjons- og kommunikasjonskanal for ungdom på nett. Nettstedet tilbyr kvalitetssikret offentlig informasjon om en lang rekke tema som ungdom er opptatt av, som kropp, helse, seksualitet, mobbing, kriminalitet og rus, samt en spørsmål- og svartjeneste der ungdom kan stille anonyme spørsmål og få svar fra fagpersoner. Det foregår kontinuering utviklingsarbeid i tjenesten ung.no, for at tilbudet skal bli enda mer brukertilpasset.

Politisk er prosjektet forankret i *Trygghet, mangfold, åpenhet – Regjeringens handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk (2017-2020)* (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016). Bufdir har ansvar for å iverksette tiltak 4c i handlingsplanen, som går ut på å kartlegge bruk av spørretjenesten på ung.no når det gjelder hva ungdom trenger hjelp til og søker råd og veiledning om knyttet til seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika. Videre står det i handlingsplanens tiltak 4a og 4b også at ung.no skal tilby ungdom relevant informasjon når de møter sine utfordringer, og at ung.no skal bidra til å normalisere ulike identiteter knyttet til kjønn og seksualitet. Resultater fra denne kartleggingen vil kunne bidra med relevant innsikt i forbindelse med regjeringens arbeid med likestillingsutfordringer.

Heteronormativitet

Heteronormativitet innebærer at heteroseksualitet og ciskjønn i stor grad blir tatt for gitt i møter mellom mennesker. "Heteronormen omfatter de kulturelle og sosiale institusjoner, normer, praksiser og språk som reflekterer at samfunnet og kulturen forutsetter at alle mennesker er heterofile.¹" I et heteronormativt samfunn er alle ikke-heterofile i minoritet og antas å være heterofile med mindre det motsatte er bevist. Videre legger samfunnets tokjønnsnorm føringer for hvordan man presenterer seg. De aller fleste mennesker presenterer seg i et kjønnsuttrykk som blir oppfattet som klart kvinnelig eller klart mannlig, likevel har noen et kjønnsuttrykk som bryter med denne todelingen mellom kvinne og mann.

En cisperson eller ciskjønnnet identifiserer seg med det biologiske kjønn de ble tildelt ved fødsel. Begrepet er en motsats til transperson eller transkjønnet, og er ment å tydeliggjøre at alle har en kjønnsidentitet.

¹ https://bufdir.no/lhbt/LHBT_ordlista/H/Heteronormativitet/

Kjønnsidentitet er en persons indre opplevelse av å være kvinne, mann, kvinne og mann, eller ingen av delene. Kjønnsidentitet har slik sett ingen ting med seksualitet eller seksuelle preferanser å gjøre.

Mange land har innført lovgivning som sikrer rettighetene til seksuelle minoriteter. I Norge omfatter Likestillings- og diskrimineringsloven fra 2017 diskriminering på grunn av seksuell orientering (loven erstattet den tidligere Diskrimineringsloven om seksuell orientering), og forbyr diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk på alle samfunnsområder (Kulturdepartementet, 2018). Til tross for lovverk og internasjonale avtaler som sikrer lhbtqi-personers rettigheter, så er det likevel mange mennesker i disse gruppene – både barn, ungdommer og voksne – som møter sosial stigmatisering og diskriminering (McDermott, Hughes, & Rawlings, 2018) og opplever hatefulle ytringer og hets oftere enn den øvrige befolkning (Fladmoe & Nadim, 2019). Studier fra flere land viser at lhbtqi-personer opplever sosial isolasjon, misbruk, konflikter med familie og venner, at det føles umulig å vise sin egentlige identitet samt at de har høyere forekomst av mentale helseproblemer enn andre (Haas et al., 2010). Slike livserfaringer knyttes også til den høye andelen av selvmordsforsøk, selvmordstanker, selvskading og selvmord i denne gruppen (Bostwick et al., 2014; Lytle, Silenzio, Homan, Schneider, & Caine, 2018; McDermott et al., 2018; Strauss et al., 2019). Forskning med interseksjonelt perspektiv har identifisert at lhbt-barn fra etniske minoriteter eller med funksjonsnedsettelse har ytterligere større risiko for å oppleve stigmatisering, redusert mental helse og selvmordstanker (King, Merrin, Espelage, Grant, & Bub, 2018; Schmitz, Robinson, Tabler, Welch, & Rafaqut, 2019).

Årsakene til at lovverk ikke alltid strekker til for å forhindre diskriminering, kan vi blant annet finne i samfunnets normer og forventninger knyttet til kjønn og seksualitet som fører til at de fleste mennesker tar for gitt at det finnes to kjønn – jente og gutt – og at mennesker er heterofile (Bromseth, 2004), det vil si heteronormativitet. Heteronormativitet skapes og gjenskapes gjennom språk og handlinger i mange dimensjoner av hverdagslivet, for eksempel i skolebøker, i offentlig informasjon og søknadsskjema, samt i muntlige fraser de færreste tenker igjennom – som å spørre "er mamma eller pappa hjemme?" dersom et barn åpner døra når du ringer på, eller motstanden mot pronomenet "hen" i Norge. Selv om de fleste norske borgere i dag har et uproblematisk forhold til at det finnes et mangfold av seksuelle orienteringer, så er vi fortsatt lite bevisste på i hvor stor grad vi formidler heteronormative forventninger til barn og unge gjennom blant annet hverdagslige formuleringer og handlinger (Regjeringen, 2019).

Blant barn, ungdom eller unge voksne er det mange som bruker tid på å finne ut av spørsmål om seksuell orientering og kjønnsidentitet (Egeland, 2016). Det er fortsatt mange som opplever at det å bryte med de heteronormative forventningene fører til negative reaksjoner som diskriminering og mobbing. En norsk spørreskjemastudie blant over 3000 tiendeklassinger konkluderte med at langt flere bifile elever enn heterofile utsettes for mobbing, og at andelen homofile elever som mobbes er ekstremt høy. Dette gjelder alle typer mobbing, inkl. på internett (Roland & Auestad, 2009).

I tillegg er heteronormativitet knyttet til seksualitet – et tema som fortsatt er vanskelig eller tabu å snakke om for mange, både barn og voksne. Det kan fort føre til en følelse av å være alene med sine følelser av å ikke "passe inn" (Egeland, 2016). I en studie fortalte for eksempel unge voksne transpersoner at de voksne de forholdt seg til i barndommen ikke hadde noe kunnskap om hva det vil si å være transperson (Van der Ros, 2013). Kunnskap og informasjon er nøkkelen til å motvirke stereotyper, fordommer og diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. På den ene siden er det viktig med økt kunnskap og kompetanse i skole, helsevesen og generelt i befolkningen. På den andre siden vet vi at mange barn og unge søker på internett etter informasjon om helse og seksualitet (Haner & Pepler, 2016; Park & Kwon, 2018), og det er derfor av stor betydning å sørge for at det finnes lett tilgjengelig, pålitelig og forståelig informasjon for barn og ungdom på internett.

Seksualitet og kjønnsidentitet er to distinkt forskjellige sider ved ethvert menneske. Som eksempel kan en cisperson like gjerne være lesbisk som heteroseksuell. Transpersoner har en selvopplevd kjønnsidentitet som ikke stemmer overens med det biologiske kjønn de ble tildelt ved fødsel. Å ha en transidentitet eller være trans sier ikke noe om personens seksualitet eller seksuelle orientering. Transpersoner kan være skeive, lesbiske, heterofile, bifile eller homofile.

Informasjon om kropp og seksualitet på internett og på ung.no

Ungdommer bruker i stor grad internett til å søke etter informasjon og hjelp om blant annet helse og seksualitet. I tillegg er det slik at lhbtqi-ungdommer bruker internett oftere enn andre jevnaldrende (Craig et al., 2017). På nettet kan de møte negative holdninger og atferd, som nettmobbing og seksuell trakassering. Også offline er denne gruppa oftere utsatt for mobbing, diskriminering, trakassering og sosial eksklusjon enn heteroseksuelle ungdommer (Craig, McInroy, McCready, Di Cesare, & Pettaway, 2015). Forskning viser at internett også kan gi lhbtqi-ungdommer noen spesifikke positive muligheter. Sammenlignet med andre ungdommer, så bruker lhbtqi-ungdommer oftere nettet til å søke etter informasjon om seksualitet, helse og seksuell helse; til å finne venner (særlig identitets-støttende venner) og engasjere seg i samfunnsspørsmål. Mange lhbtqi-ungdommer synes at disse nettressursene og -relasjonene er nyttige når de utforsker sin seksuelle identitet (noe som kan være risikabelt for dem offline). Flere lhbtqi-ungdommer tør å være åpne om kjønnsidentitet på nettet enn offline (GLSEN, 2013), og internett har åpnet en rekke muligheter for denne gruppen ungdommer når det gjelder for eksempel psykososial støtte, self-care og nettverk (Lucassen et al., 2018).

Som nevnt over, så er mentale helseproblemer utbredt blant seksuelle minoriteter. Barrierene for å søke hjelp er i mange tilfeller de samme som for andre, som opplevd stigma eller skam, og det er mange som heller forsøker å håndtere utfordringene sine på egen hånd. I tillegg legger samfunnets heteronormativitet en ekstra dimensjon til lhbtqi-ungdommers opplevde barrierer for å søke hjelp (McDermott et al., 2018).

Elisabeth McDermott har studert lhbt-ungdommers internettsamtaler om å søke hjelp for selvmordstanker, selvskading, det å være lhbt, og å møte homofobi, bifobi og transfobi. Hun fant at ungdommene ønsket hjelp, men at de syntes det var vanskelig å spørre om hjelp, vanskelig å sette ord på følelsene sine og vanskelig å framstille seg selv som mislykket (McDermott, 2015). McDermott knytter ungdommenes utfordringer til skamfølelsen som oppstår når ungdommene forhandler om normer knyttet til heteroseksualitet, ungdom og rasjonalitet. Normene regulerer hva man kan føle, og hvilke følelser som er mulig å sette ord på. Eksplisitt å si eller skrive at man er annerledes kan få ungdommene til å føle seg mislykket fordi de ikke kan plasseres inn i de normative kategoriene for kjønn og seksualitet. Ungdommene som har deltatt i disse nettsamtalene, er villige til å fortelle om sine erfaringer og følelser på internett, men skriver ofte at de ikke har fortalt om dette verken til foreldre eller venner – og i noen tilfeller at de aldri kommer til å fortelle. Å skrive anonymt på internett kan oppleves som det eneste stedet det er mulig å åpne seg, å fortelle eller å utforske hvordan man skal sette ord på de vanskelige eller umulige følelsene (McDermott, 2015).

På ung.no sin anonyme spørsmål- og svartjeneste kan brukerne enten søke i en database med over 220 000 tidligere spørsmål med svar, eller stille egne spørsmål som blir besvart av fagpersoner. Tjenesten er mye brukt; bare i 2019 ble det stilt nesten 47 000 spørsmål fra barn og unge som ble besvart av de omtrent 200 fagpersonene tilknyttet ung.no. Den store databasen med alle tidligere spørsmål og svar utgjør en rik informasjonskilde for ungdom når de selv søker etter svar, og kan i tillegg gi tydelige indikasjoner på hva ungdom er opptatt av og hvem som er opptatt av hva. Dette er betydningsfull innsikt når innhold på nettsiden skal videreutvikles, for å tilpasses enda bedre brukergruppens forventninger og behov.

I spørsmål-svar-tjenesten på ung.no registrerer brukeren kjønn og alder. I 2015 ble kjønnsategorien annet lagt til som et alternativ i tillegg til jente og gutt. Våre tidligere analyser av spørsmål stilt på ung.no viste at i

perioden 2015-2018 valgte 1,5 % av brukerne alternativet annet. Analyser av hva ungdommer stiller spørsmål om på ung.no (Lassemo, Tøndel, & Sand, 2019), viste noen tematiske trender blant annet-kategorien som ikke var like framtrepende i jente- og gutt-kategoriene. I en gjennomgang av de mest frekvente temaene i et begrenset, tilfeldig utvalg av spørsmål fra de seks gruppene jenter 13–16 år, gutter 13–16 år, annet 13–16 år, jenter 17–20 år, gutter 17–20 år og annet 17–20 år, fant vi at temaet kjønnsidentitet var det mest frekvente blant annet 13–16 år, og det tredje mest frekvente temaet i annet 17–20 år. Kjønnsidentitet var ikke et særlig frekvent tema i de andre gruppene. Mange av spørsmålene knyttet til kjønnsidentitet var konkrete spørsmål om praktiske forhold som operasjoner og behandling, eller hvilken garderobe man skal bruke, noe som kan indikere at disse ungdommene har funnet ut av hvordan de identifiserer seg og ønsker å vite hvordan de skal komme videre i livet basert på dette. Andre har generelle spørsmål og undringer som indikerer at de er i en fase der de leter etter identitetskategorier som passer for dem, med mer eller mindre grad av bekymring tilknyttet – noen er usikre, fortvila, sinte eller redde. Bare i ett av spørsmålene i utvalget kommer det fram at ungdommen har snakket med noen om kjønnsidentitet. De har lest mye, men ingen skriver at de har fortalt noen om hva de tenker eller føler eller oppsøkt hjelp eller samtalepartnere – bortsett fra én som har snakket med mamma, men der dette ikke gjorde situasjonen særlig bedre (ibid.).

Analysene viste som sagt at temaet kjønnsidentitet ikke ble adressert i særlig stor grad av brukerne som valgte å hake av for jente eller gutt når de stilte spørsmål på ung.no. Dette betyr imidlertid ikke at temaet er fraværende. De metodene vi valgte for tekstanalyse i det tidligere arbeidet med ung.no, ble valgt for å kartlegge materialet som helhet (gruppert etter de allerede etablerte "superkategoriene"), og det har dermed noen begrensninger som gjør at verken tematisk bredde eller nyanse fanges godt nok opp. For å gå mer spesifikt inn på utvalgte tema, er det behov for å bruke strukturerte tekstanalysemetoder for å identifisere spørsmål om dette temaet blant alle brukerne av spørretjenesten, som et utgangspunkt for å gjennomføre videre analyser av hva disse spørsmålene handler om.

I det viktige arbeidet med å normalisere lhbtqi og bryte ned stereotyper knyttet til kjønn og seksualitet, så har ung.no stort potensiale til å bidra med økt kunnskap, kvalitetssikret informasjon som kan nå ut til alle, og et trygt fellesskap mellom ungdommer med ulike seksuelle orienteringer, kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk og fagpersoner, jf. tiltak 4 a og b i Regjeringens handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016).

Språk og virkelighet: "Kjønnen språk"

Som nevnt over, så skapes og gjenskapes heteronormativitet språk og handlinger, svært ofte uten at vi er bevisste på det. I dette prosjektet vil deler av analysene bygge på en forståelse av såkalt kjønnen språk, som beskrevet av blant andre Biegler & Leaper, som innebærer at språk former hvordan vi forstår og tenker om verden, ikke minst når det gjelder kjønnsforståelse (Biegler & Leaper, 2015). De klassiske eksemplene på kjønnen språk er tradisjonelle yrkestitler som inneholder kjønnsmarkeringer, for eksempel brannmann og sykesøster – hvorav en god del nå er endret til titler uten kjønnsmarkering. Når helsesøster ble endret til helsesykepleier i 2018, uttalte helseminister Bent Høie at endringen både ville legge til rette for at flere menn søkte seg til yrket, samt at det senket terskelen for at gutter oppsøker helsehjelp². Biegler & Leaper går igjennom og oppsummerer forskning som viser hvordan barns oppfatning av kjønn påvirkes av språk. Språktrekkene de adresserer er kjønnsmarkerende pronomen (det vil si han, hun, henne, ham), kjønnsmarkerende substantiv (for eksempel jente og gutt, kvinne og mann, søster og bror, onkel og tante) (kjønnsmarkerende pronomen og substantiv finnes i mange språk, som engelsk og norsk, men ikke i alle) og kjønnsgeneriske substantivfraser som "jenter leker med dukker". Felles for alle de kjønnsmarkerende

² <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/helsesoster-bli-helsesykepleier/id2610855/>

pronomen og substantiv er at de opptrer i par, jenter og gutter, han og hun, og de er dermed med på å reproducere de sterkt etablerte forestillingene om at det finnes kun to kjønn, at alle mennesker tilhører det ene eller det andre, og at medlemmer av hver kategori er spesifikke kjennetegn og egenskaper. Allerede fra barn er små, tilegner de seg denne forestillingen og klassifiserer mennesker inn i en av de to kategoriene.

Når det gjelder pronomen, så finnes det i en del språk ingen alternativer til tredjepersonspronomen han og hun (inklusive ham, henne, hans og hennes). Språket i seg selv hindrer dermed muligheten for å benevne noen som midt imellom eller ingen av delene. For å overkomme denne hindringen har det blitt foreslått nye pronomen i en del språk, for eksempel entallsbruk av they i engelsk og ordet hen i svensk og norsk. Hen ble lansert som et kjønnsnøytralt pronomen, for eksempel en erstatning for den noe klønete konstruksjonen han/hun eller ordet vedkommende. I Sverige skjedde dette så tidlig som på 1960-tallet. Men pronomenet var ikke så nøytralt likevel, for omkring år 2000 ble pronomenet begynt tatt i bruk innen lhbtq-miljø for å referere til personer med blandet kjønnsuttrykk (Milles, 2013). Det har blitt debattert fra ulikt hold, og det er fortsatt en del motstand mot ordet også i Sverige. Ifølge Karin Milles betegnet Benjamin Lyngfelt det som et signalord, det ble blant annet brukt i reklame for å vekke oppmerksomhet (ibid.). I Norge var ikke Språkrådet så ivrige på dette ordet så sent som i 2018, med begrunnelsene at det var problematisk å uttale muntlig, det mangler en tydelig objektsform og pronomen er vanskelig å endre. Og ikke minst ble det framstilt som problematisk at ordet hadde to funksjoner: Det var både et kjønnsnøytralt pronomen, men også et pronomen for enkeltpersoner som ikke vil bli referert til som han eller hun³. Men i 2020 var ordet tydeligvis inne i varmen hos Språkrådet, i forbindelse med at det tilsvarende engelske ordet they ble kåret til tiårets nyord av amerikanske språkforskere – en kåring som Språkrådet omtalte som "glimrende"⁴. Det påpekes på slutten av denne saken fra Nettavisen at ordet hen fortsatt ikke brukes spontant i dagligtale på samme måte som de sterkt etablerte formene han og hun, så ordet skiller seg fortsatt ut fra disse, selv om vi altså har kommet et godt stykke på vei med å åpne opp denne seige ordklassen også på norsk. Bruk av kjønnsmerkerte pronomen, som er helt gjennomgående i norsk både skriftlig og muntlig, bidrar til å skape og gjenskape den binære kjønnsforståelsen.

Når det gjelder kjønnsmarkerende substantiv, er situasjonen en annen. Her har man i de aller fleste tilfeller muligheter til å bruke alternativer. Det er ikke nødvendig å omtale barn som jenter og gutter når man heller kan bruke nettopp ordet barn (eller unger, elever etc. alt etter konteksten). Kjønnsmarkeringer i pronomen, substantiv og fraser kan tilsynelatende virke harmløse, men forskning viser at de har stor påvirkning på barns oppfatninger om kjønnsroller og utvikling av stereotypier og fordommer knyttet til kjønn. Kjønnsmarkeringer i språket gjør også at akkurat denne kategoriseringen blir ekstra tydelig, og oppleves derfor som spesielt viktig. Det føles for eksempel sjelden naturlig for oss, verken i formelle eller uformelle sammenhenger å kategorisere folk etter høyde eller hårfarge – det står ikke kryss av for blondt eller brunt i spørreskjema, og vi blir ikke instruert på foreldremøte om å sørge for at alle elevene over 1,25 meter blir invitert i bursdag. Vi krysser derimot av for mann eller kvinne, og blir instruert i å passe på at alle jentene i klassen blir invitert (Bigler & Leaper, 2015). I ung.no sin spørretjeneste krysser brukerne av for kjønn ved å velge blant tre kategorier: jente, gutt og annet. Før 2015 var bare kategoriene jente og gutt tilgjengelig. Selv om kategorien annet har åpnet opp mulighetene til en viss grad, så blir fortsatt kjønnsidentitet posisjonert som spesielt viktig nettopp fordi en bruker av spørretjenesten må markere dette før man kan beskrive sine utfordringer og/eller skrive sitt spørsmål. Dette er nok et element i hele samfunnets framheving av kjønnsidentitet som et spesielt viktig kategoriseringsprinsipp. Å vite om et menneske er gutt eller jente har blitt som et automatisert behov for oss. Tenk bare på hva som er det første spørsmålet vi stiller når noen har fått barn –

³ <https://www.sprakradet.no/svardatabase/sporsmal-og-svar/kjonnsnoytralt-pronomen-han-hun-hen/>

⁴ <https://www.nettavisen.no/livsstil/dette-er-tiarets-ord--glimrende-mener-sprakradet/3423905790.html>

ble det gutt eller jente? Det er heller ikke opplagt at annet er dekkende for ungdommer som ikke helt vet om de er jente eller gutt, eller som føler seg som litt av begge deler.

Interseksjonalitet

På grunn av heteronormativitet tilhører skeive en minoritet (skeiv da i betydningen både annen seksuell orientering og annen kjønnsidentitet og også annet kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika enn majoriteten), og mange har opplevd diskriminering på grunnlag av denne minoritetstilhørigheten. Mennesker kan dessuten tilhøre – eller bli tillagt en tilhørighet i – andre minoriteter, for eksempel knyttet til etnisitet, religion, funksjonsnivå, alder eller sosioøkonomisk bakgrunn, og kan oppleve diskriminering også på bakgrunn av hvordan makt og privilegier er fordelt mellom majoritet og minoritet. Når man studerer hvordan flere minoritetstilhørigheter, eller sosiale kategorier, virker sammen slik at enkelte sosiale grupper blir marginalisert og andre privilegert, kalles det et interseksjonelt perspektiv (Begrepet interseksjonalitet ble lansert i 1989 av Kimberlé Crenshaw for å forklare hvordan afroafrikanske kvinner opplever dobbel diskriminering, både som svart og som kvinne (Crenshaw, 1989)). Mennesker og grupper med doble eller multiple minoritetstilhørigheter kan ende opp med å ikke føle tilhørighet noe sted, oppleve diskriminering både fra majoritet og fra minoritetsmiljøer, og ha større sannsynlighet enn andre for mentale helseproblemer og redusert livskvalitet, men forskning på feltet er ennå ikke entydig angående dette (Bostwick et al., 2014). En norsk levekårsundersøkelse blant lhbtis-personer⁵ fra 2019 viser intervjuanalyser hvordan sammensatte identiteter, for eksempel å være skeiv og innvanderer, skeiv og samisk eller skeiv med nedsatt funksjonsevne forsterker sosial marginalisering (Eggebø, Stubberud, & Anderssen, 2019; Eggebø, Stubberud, & Karlstrøm, 2018). Interseksjonelle perspektiv i forskning er viktig for å bidra til å sikre alle mennesker grunnleggende rettigheter til likeverdighet, tilhørighet og helsetjenester.

I dette prosjektet inntar vi et interseksjonelt perspektiv ved blant annet å lete etter spørsmål fra ungdom som presenterer seg som tilhørende flere minoriteter (for eksempel skeiv i en etnisk minoritet), og etter hvorvidt et mangfold av minoriteter blir gitt plass i tekster og bilder på ung.no. Legger språklige og grafiske valg på ung.no til rette for at for eksempel skeive samer, skeive funksjonshemmede, skeive muslimer og skeive fattige kan oppleve at nettstedet er relevant for dem? Eller omvendt, bidrar ung.no til å opprettholde fordelingen av privilegier ved å ekskludere minoriteter i sine tekster?

1.2 Mål og problemstillinger

Målet med kartleggingen, som beskrevet av oppdragsgiver, er:

Å gjennomføre en kartlegging av ungdommers bruk av spørretjenesten på ung.no, og hva ungdom søker råd og veiledning om når det gjelder seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika.

Problemstillingene som besvares er:

1. Hva søker ungdom råd og veiledning om på ung.no sin spørretjeneste innenfor temaene seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika?
2. I hvilken grad tilbyr ung.no relevant informasjon (gjennom artikler og besvarte spørsmål) til ungdom som bryter med normer for kjønn og seksualitet?

⁵ Forfatterne bruker forkortelsen lhbtis i denne rapporten.

3. Hvordan bør ung.no videreutvikle spørretjenesten og redaksjonelt innhold tilknyttet tematikken kartlagt gjennom problemstilling 1 og 2?

2 Data og metode

Denne rapporten, og de resultatene som presenteres, er basert på spørsmål som barn og unge har sendt inn til ung.no, de svarene disse har fått, samt redaksjonelle tekster og svar på ung.no. Datasettet består altså av tekster som er tilgjengelig på internett, men som ikke opprinnelig ble produsert med tanke på forskning, samt at forfatterne ikke har blitt bedt om å gi samtykke til at de blir forsket på. En forskningsetisk vurdering er foretatt i kapittel 2.3. For å besvare problemstillingene har prosjektgruppen benyttet seg av to overordnede metoder: text-mining og kvalitativ innholdsanalyse, i tillegg til deskriptiv analyse av data.

2.1 Data

Datamaterialet

Data fra spørretjenesten ble levert i Excel format av Spinner Labs AS (som er systemutvikler for ung.no), på forespørsel fra oppdragsgiver. Datamaterialet besto av til sammen N = 202 193 spørsmål. For å løse dette oppdraget var vi avhengige av å fristille oss fra alle tidligere kategoriseringer av data. Vi fikk derfor levert all data i én datafil, i tillegg til en datafil pr 20 000 spørsmål. Dette for enklere håndtering i våre datasystemer.

Fra dataleverandør ble spørsmål som har mottatt standardsvar ekskludert.

Spørsmål innsendt til ung.no er anonyme, men redaksjonen kan lagre IP-adresse i opptil sju dager om det vurderes at varslingsplikten⁶ eller avvergeplikten⁷ må benyttes. Datamaterialet oversendt oss fra Spinnerlabs inneholder ikke navn eller andre personidentifiserbare variable, heller ikke IP-adresse. Spørsmål i datamaterialet identifiseres ved hjelp av en tilfeldig generert spørsmåls-ID. For hvert spørsmål er egenrapportert alder (13–20 år) og kjønn (gutt/jente/annet) registrert. I tillegg til spørsmål og svar inneholder datamaterialet variabler for tidspunkt og dato spørsmålet er stilt, og kategorier som beskrevet over.

I rapporten omtaler vi tre ulike versjoner av datamaterialet. Først omtales **fullt datasett**, primært i kapittel 3.1, dette er alle de 202 193 spørsmål vi fikk overlevert. Vi bruker også betegnelsen **det totale datamaterialet** om samme størrelse. Dernext omtales **utvalget** som er de 6823 spørsmål identifisert gjennom metoden beskrevet nedenfor som å være relevante for oppdraget. Til sist omtales **det kvalitative utvalget** som er de 300 spørsmålene som analyseres kvalitativt (nærmere beskrevet under).

For analyser av redaksjonelle tekster har vi benyttet artikler som lå tilgjengelig på ung.no under arbeidet med rapporten.

Eksklusjonskriterier

Etter avtale med oppdragsgiver ble spørsmål for de siste fem år, altså januar 2015 til desember 2019, inkludert. Spørsmål fra før januar 2015 ble ekskludert, og var ikke del av dataleveransen. Ingen andre eksklusjonskriterier er anvendt. Men, spørsmål i utvalget, beskrevet under, som mangler kjønn eller alder inngår ikke i alle analyser.

⁶ https://bufdir.no/vold/TryggEst/Verktoy_og_ressurser/Plikter/Varslingsplikt/

⁷ https://bufdir.no/vold/TryggEst/Verktoy_og_ressurser/Plikter/Avvergeplikt/

2.2 Metode

Text-mining

Ustrukturert fri tekst kan inneholde uante mengder informasjon ikke representert i strukturerte eller kodede elementer. Ved hjelp av naturlig språkprosessering (natural language processing) eller text-mining kan mønster og kunnskap trekkes ut fra tekstdokumenter. En sentral del av text-mining er å sammenkoble informasjonen fra store mengder tekstdata for å oppdage og danne nye konsepter, sammenhenger mellom ord eller setninger (semantiske relasjoner), samt nye fakta og nye hypoteser for videre undersøkelser (Hearst, 2003). Text-mining er en variasjon av en metode kjent som data-mining, som søker å finne interessante mønstre i store databaser. Metodisk bygger text-mining på en blanding av metoder fra ulike felt, blant annet språkbehandling, statistiske metoder, maskinlæring, resonnering og kunnskapshåndtering (Gupta & Lehal, 2009).

For å få en overordnet oversikt over hva ungdom søker råd og veiledning om på ung.no innen temaene seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika (problemstilling 1) og i hvilken grad ung.no tilbyr relevant informasjon (gjennom artikler og besvarte spørsmål) til ungdom som bryter med normer for kjønn og seksualitet (problemstilling 2), utførte vi en text-mining-analyse av alle innsendte spørsmål og svar. For å utføre en analyse av denne størrelsen benyttet vi tekstanalyseprogrammet WordStat (Provalis Research, 2018) i kombinasjon med det statistiske dataprogrammet STATA (StataCorp, 2018) og Excel.

Datamaterialet fra spørretjenesten på ung.no dekker en periode på 15 år. Som nevnt over ble det i samråd med oppdragsgiver besluttet at kun spørsmål fra tidsrommet januar 2015 til desember 2019 inkluderes i analysene. Dette var en klar prioritering av relevans over historisk utvikling. Språk og ordbruk knyttet til seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika har vært (og er) i utvikling, det var derfor viktig å benytte søkeord som var relevante i alle år kartleggingen skal dekke (Svendsen, Stubberud, & Djupedal, 2018). Ord og uttrykk har i ulik takt blitt en del av språket og forsvunnet fra språket. Dette gjelder særlig de ord og uttrykk ungdom naturlig uttrykker seg med, men også hvilke betegnelser som til enhver tid er korrekt faglig terminologi og dermed brukt i svarene. Utvalgelse av nøkkelord for identifisering av spørsmål/svar var derfor essensielt for best mulig resultater av kartleggingen.

Utvelgelsen av spørsmål til inklusjon i analysene var av største viktighet. Minst like viktig var metodikken som ledet oss til de riktige/relevante spørsmålene. Den valgte metodikken kombinerer kunnskap om tema fra publisert litteratur med empirisk kunnskap, referansegruppa (presentert senere i dette kapitlet) bidro med empirisk kunnskap. Ved hjelp av såkalte "keyword-in-context" analyser, som en del av text-mining, kunne vi identifisere spørsmål/svar som inneholder oppgitte ord og fraser. Søk på ord gjøres med trunkering der "*" (stjerne) erstatter ingen, en eller flere bokstaver. Slik at for eksempel *fil dekker ordene fil, homofil, bifil, panfil, pedofil etc., og as*erger* dekker ordene asberger, asbergers, asperger og aspergers. Dette brukte vi så til å bygge en kategoriseringsordliste (categorization model) i wordstat som inneholder ord og fraser brukt i spørsmål knyttet til det å bryte med normer for kjønn og seksualitet.

Referansegruppen og oppdragsgiver var til stor hjelp i identifisering av relevante ord og uttrykk. Utvelgelsen av ord og uttrykk brukt i kategoriseringsordlisten viste seg raskt å være en balansegang mellom sensitivitet og spesifisitet, hvor det å fange opp flest mulig relevante spørsmål må avveies mot det å fange opp for mange ikke-relevante spørsmål. Etter en første runde med utvelgelse av case/spørsmål fant vi for mange irrelevante spørsmål (for lav spesifisitet) i datamaterialet. Ord med flere betydninger var den største utfordringen. I denne sammenheng gjelder det ord som bi som i tillegg til å være en kortform av biseksuell/bifil kan vise til utdanningsinstitusjonen BI eller skeiv som i tillegg til å være en benevnelse for seksuell orientering kan

beskrive at noe (oftest en kroppsdel) har en uønsket form eller fasong. Noen fraser som ofte blir brukt i spørsmål om seksuell identitet som "hva er jeg", brukes også ofte i spørsmål knyttet til vekt. Ordene hormon og hormonell avdekker en mengde spørsmål knyttet til hormonell prevensjon, og få knyttet til kjønnsidentitet. Uttrykket "komme ut av" ser også ut til å være en formulering brukt om mange (psykiske) problemer i tillegg til det å komme ut (av skapet) som homofil/lesbisk/bi. Vi besluttet derfor å ta ut, mellom andre, disse ord og uttrykk for å øke spesifisiteten i utvalget. Også for å unngå en stor mengde spørsmål ikke egentlig relevante for prosjektet, besluttet vi i samråd med oppdragsgiver å kun inkludere spørsmål knyttet til kjønnskarakteristika når de også omhandler seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk. Kategoriseringsordlisten består derfor av ord knyttet til seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk, se vedlegg A.

På bakgrunn av disse utfordringene med å identifisere aktuelle spørsmål, vurderte vi og også la svarene bli gjenstand for text-mining og "keyword-in-context" analyser på samme måte som spørsmålene. Vi antok at svarene i større grad inneholder standardiserte ord og uttrykk som kan identifisere et spørsmål til å omhandle seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika. Som et eksempel kan man forestille seg at en ungdom stiller et spørsmål der essensen er "er jeg trans?", uten at ord som trans, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk benyttes, men at svarene benytter noen av disse begrepene. Det viste seg imidlertid at vi fikk svært dårlig samsvar mellom utvalg av spørsmål og svar. Siden vi oppnådde et rimelig antall case ut fra identifisering via kun spørsmål, valgte vi å se bort fra svarene i prosessen med å danne datasett for analyse.

Gjennom denne metoden produserte vi et utvalg, som et subsett av alle spørsmål/svar, som omhandler temaene seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Videre analyser ble utført på dette nye utvalget. For å inkludere spørsmål om atypiske kjønnskarakteristika i analysene søkte vi manuelt etter spørsmål om dette temaet i det endelige utvalget. Det resulterte i en nedgang fra 8356 til 6832 case.

Deskriptiv analyse

Gjennom strukturert og ustrukturert text-mining analyse har vi generert en del data om data. Dette er data som statistisk kan beskrive datamaterialet. Eksempler på dette er antall og andel spørsmål fordelt på innsenders alder og kjønn; antall og andel av undergrupper av spørsmål fordelt på innsenders alder og kjønn; utviklingen over tid av omfanget av innsendte spørsmål, også fordelt på undergrupper; samforekomsten av ulike tema i spørsmål. Vi har også, ved hjelp av programvaren, analysert hvilke ord og uttrykk som benyttes mest frekvent. Analysene av dette presenteres i kapittel 3.

Formålet med de deskriptive analysene er ført og fremst å danne en beskrivelse av datamaterialet, og ikke direkte besvare problemstillingene. I tillegg vil de deskriptive analysene belyse hvem ungdommene som bruker spørretjenesten på ung.no for å få svar på sine spørsmål rundt seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika, er. Vi vil se på om det er forskjeller i bruk basert på alder og kjønn og over tid. Dette vil kunne sees i sammenheng med funn fra innsiktsarbeidet om ung.no gjennomført 2018-19 (Lassemo, Haugstveit, Boletsis, & Sand, 2018; Lassemo et al., 2019), hvor datamaterialet ble analysert samlet.

Vi har også undersøkt om det eksisterer trender i hva unge mennesker stiller spørsmål om knyttet til ulike tider av året, høytider, aktuelle samfunnshendelser, aktuelle TV-serier og lignende. For å analysere trender i antall spørsmål knyttet til ulike tider av året og høytider benyttet vi "innsendt dato" variabelen for hvert spørsmål i utvalget. Disse ble så grafisk framstilt. For å undersøke trender i spørsmål knyttet til aktuelle samfunnshendelser, TV-serier og lignende, filtrerte vi på dato for å se etter variasjoner like etter hendelsen sammenlignet med i utvalget samlet. Vi så på mengde spørsmål innsendt og mest frekvente ord i spørsmål.

Kvalitativ tematisk tekstanalyse

For å besvare problemstilling 1 (hva ungdom søker råd og veiledning om på ung.no sin spørretjeneste innenfor temaene seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika) brukte vi kvalitativ tematisk tekstanalyse. En slik analyse innebærer en nærlesing av et utvalg spørsmål, svar og redaksjonelle tekster for å finne mønstre i tema, kommunikative funksjoner (det vil si hva spørsmålene brukes til, hvilke handlinger som utføres i ungdommenes tekster) og uttrykksformer på tvers av datasettet (det vil si utvalget med tematisk relevante spørsmål etablert ved hjelp av strukturert text-mining (se kapittel 2.2)).

Det ble foretatt et utvalg av 300 spørsmål for den kvalitative analysen av spørsmål fra spørretjenesten (for å skille dette lille utvalget språklig fra utvalget på 6823 spørsmål, omtales det i enkelte avsnitt som "det kvalitative utvalget"). Alle spørsmålene ble først sortert kronologisk, og deretter valgte vi ut de 100 første, de 100 midterste og de 100 siste spørsmålene til en analyse av spørsmålenes tema og funksjon. I tillegg søkte vi målrettet i hele utvalget etter ord og begrep for å finne spørsmål som adresserte andre minoritetstilhørigheter som religion, etnisitet, sosioøkonomisk status eller funksjonsnedsettelse. Vi søkte på ord som same, samisk, kristen, kristne, religion og kultur. For fullstendig liste, se vedlegg B.

Analysen ble gjennomført i fire steg: 1) en innledende gjennomgang av alle spørsmålene for å få overblikk over tema, informasjonsbehov, spørsmålsfunksjoner og begrepsbruk, 2) etablering av preliminaire koder/kategorier, 3) systematisk gjennomgang og koding av hele tekstutvalget, inkludert justering av kodesettet til en endelig versjon, 4) kondensering av innhold, funksjon og begrepsbruk i hovedkategoriene. I framstillingen av kategoriene er det inkludert parafraser av spørsmål (det vil si en form for gjenfortelling) eller kunstige sitat, det vil si sitat som enten er endret fra originalen eller slått sammen av flere like spørsmål. Direkte gjengivelser av spørsmål er unngått av etiske hensyn, selv om de fleste av spørsmålene er tilgjengelig på nett (se kapittel 2.3 nedenfor for gjennomgang av personvern og etikk).

Kritisk tekstanalyse

For å besvare problemstilling 2 (i hvilken grad tilbyr ung.no relevant informasjon til ungdom som bryter med normer for kjønn og seksualitet, det vil si om innholdet på ung.no faktisk svarer på det ungdommen trenger råd og veiledning om, og hvorvidt innholdet er formidlet på en hensiktsmessig måte) benyttet vi ulike metoder:

1. Vi sammenlignet kategoriene identifisert i analysene av spørsmål (problemstilling 1) med hvilke tema og forståelsesmåter som tilbys leserne i redaksjonelle tekster og svar
2. Vi foretok en kritisk tekstanalyse av et utvalg tekster med tanke på framstilling av kjønn og seksualitet
3. Tekstanalysen inkluderte også hvordan eller hvorvidt tekstene er rettet mot en mangfoldig målgruppe, særlig med tanke på mulighetene for at ungdommer har flere minoritetstilhørigheter

Ideelt sett burde en problemstilling om tematisk relevans og presentasjon av mangfold og normbrudd vært besvart ved å innhente data fra brukere selv, med strategisk utvalgt sammensetning av bakgrunn, perspektiv og interesser, men de økonomiske rammene for dette prosjektet tillot ikke en så omfattende datainnsamling.

Utvalget av tekster til denne analysen besto både av tekster som handler om normbrudd knyttet til seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika, og tekster som ikke gjør det. Tekstene av den første typen identifiserte vi ved å søke på ung.no, særlig ved bruk av nettstedkartet. Ved hjelp av denne metoden fant vi alle de 30 artiklene som handler om disse temaene. Tekster av den andre typen ble valgt ut i samarbeid med oppdragsgiver basert på en liste over de 30 mest leste tekstene på ung.no 17. januar 2020. Tekstene ble strategisk valgt ut med tanke på at de skal egne seg til å vise nettopp hvordan kjønn, seksualitet og relasjoner formidles. Utvalget består av tekstene *20 tegn på at han/hun liker deg, 9 flørtetips for Snapchat,*

20 tegn på at DU er forelsket, Hva skal vi snakke om?, Spørsmål om onani? Les vår ABC om å oppnå orgasme, Sex første gang – Seksuell debut, Vanlige samleiestillinger, Penisutvikling og penisstørrelse, Ung.nos flørteskole, Gutter og puberteten og Selvtillit og selvfølelse, mens tekster som Hvordan skrive jobbsøknad, Hva kommer på rullebladet (politiattesten)? og Reglene for fravær på videregående skole, som alle var blant topp seks på lista over mest leste artikler, ikke ble inkludert.

Kritisk tekstanalyse (eller diskursanalyse) brukes til å vise hvordan maktstrukturer skapes og gjenskapes i tekster. Måten tekster skrives og illustreres på, bidrar til å gjøre noen virkeligheter og identiteter tilgjengelige, mens andre blir marginalisert (Smithson, 2015). Dermed bidrar språk og illustrasjoner til å gjenskape sosial ulikhet, for eksempel hvordan språk gjensker stereotypiske oppfatninger av forskjeller mellom kjønn, mellom heterofile og homofile og mellom etnisk majoritet og etnisk minoritet (Skrede, 2017).

I tekstanalysen har vi sett på bruk av kjønnsmarkering i pronomen og substantiv (presentert i kapittel 1.1), hvordan disse brukes spesifikt i sammenheng med seksualitet, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika, og hvordan de eventuelt bidrar til å reprodusere stereotype forestillinger om kjønn og seksualitet, det vil si majoritetsforståelsene kjønn som binært og seksuell orientering som heterofil (den hegemoniske diskursen), eller om tekstene tilbyr andre forståelser av kjønn og seksualitet. På et nettsted som ung.no, der brukerne selv har mulighet til å bidra med innhold (kun på spørretjenesten), har ungdommene en mulighet til å bidra med sine egne virkelighetsbilder og identitetsopplevelser, og dermed også være med på å åpne opp mangfoldet av hvordan kjønn og seksualitet framstilles i offentlig informasjon. Når folk bruker nettsider til å poste innlegg om helse og mentale helse, så søker de ofte legitimitet eller å bli lyttet til, særlig dersom de har en tilstand det stilles spørsmål ved av helsepersonell eller av samfunnet for øvrig (Smithson, 2015), og det samme kan gjelde innlegg om følelsen av normbrudd knyttet til kjønn og seksualitet. På et nettsted som ung.no har dessuten barn/ungdom mulighet til å uttrykke sin egen stemme uavhengig av foreldrene, noe de nødvendigvis ikke har hatt mulighet til i møte med for eksempel helsevesen der foreldrene er med (Hutchby & O'Reilly, 2010).

I tillegg til å analysere hvordan kjønn og seksualitet representeres i tekstene, har vi undersøkt hvordan selve målgruppen – ungdommer – blir framstilt. Ung.no skal bidra til å normalisere ulike identiteter knyttet til kjønn og seksualitet, og bør derfor presenter virkeligheter og identiteter som favner et mangfold av ungdommer, uavhengig av eventuelle minoritetstilørigheter eller -identiteter. Vi har analysert hvordan mangfold kommer til syne i tekstene, eventuelt ikke kommer til syne, basert på minoritetstilørighetene etnisitet, urbefolkningstilørighet, religion, funksjonsnedsettelse og lav sosioøkonomisk status. Hvilke konstruksjoner av ungdom er det som skrives fram i artiklene på ung.no? Hvordan forhandles det om majoritets- og minoritetsforståelser i tekstene? Resultatene er et bidrag i diskusjonen om hvorvidt ung.no tilbyr relevant informasjon. For at ung.no skal kunne tilby relevant informasjon til alle, må alle oppleve at dette er et nettsted for dem, og kjenne seg igjen i de språklige og grafiske representasjonene av ungdom og ungdommers handlinger, følelser og atferd.

Interseksjonelt perspektiv

I analysene er ivaretagelse av det interseksjonelle perspektivet svært viktig. Interseksjonalitet oppfattes i denne sammenheng brukt om det at å bryte med normer for kjønn og seksualitet innvirker og samspiller med for eksempel alder, kjønn, seksuell praksis, grad av funksjonsevne, klasse, etnisitet, religion og kulturell tilørighet. Det som ofte omtales som "en minoritet i minoriteten". Vi har sett særskilt etter hvordan forskjeller framstilles i datamaterialet som påvirkende på den enkelte ungdoms hverdag og vilkår. Oppgitt kjønn (gutt, jente, annet) og alder inngår som variabler i datasettet, og har blitt tatt hensyn til i analysene.

Erfaringsmessig vet vi at det kan være utfordrende å identifisere andre ulikhetsskapende faktorer eller diskrimineringsgrunnlag i datamaterialet da de må identifiseres enten ved text-mining eller kvalitative

innholdsanalyser (Lassemo et al., 2019). Kvalitative innholdsanalyser, det vil si manuell lesing av tekst, er svært resurskrevende, og derfor ble text-mining benyttet til dette.

Referansegruppe

I samråd med oppdragsgiver satte vi sammen en referansegruppe for prosjektet. Referansegruppen ble invitert til to møter underveis i prosjektet, og ellers konsultert på epost. Det første møtet omhandlet hvilke ord og fraser vi kunne bruke til å søke etter tematisk relevante spørsmål, og det andre handlet om hvorvidt redaksjonelle tekster på ung.no er relevante.

Referansegruppen består av fire brukerrepresentanter (sivilsamfunnsaktører) fra Skeiv Verden, Unge funksjonshemmede, Garmeres Queer Sámi Organisation og Skeiv ungdom og to representanter fra Bufdir inklusive redaksjonen i ung.no

2.3 Etikk og personvern

I prosjektet behandlet vi anonyme sekundærdata, og ingen personidentifiserbare data eller sensitive opplysninger ble innhentet. Prosjektet ble derfor ikke meldt til Norsk senter for forskningsdata (NSD) som er SINTEFs personvernombud for forskning. Datamaterialet ble likevel behandlet som taushetsbelagt data og oppbevart på sikker server hos SINTEF. Behandlingen av datamaterialet er regulert i en egen avtale mellom oppdragsgiver og SINTEF som spesifiserer hva materialet kan brukes til og i hvilken periode SINTEF kan ha tilgang til det.

Datamaterialet i dette prosjektet omfatter spørsmål, svar og annet redaksjonelt innhold på ung.no, det vil si data som er tilgjengelig på internett.

Spørsmålene skrevet til ung.no er anonyme på den måten at det ikke er mulig å spore teksten tilbake til den spesifikke ungdommen som skrev den. Det er derfor ikke praktisk mulig å innhente samtykke fra hver enkelt ungdom. Barna bruker dessuten sannsynligvis ofte spørretjenesten på ung.no uten at foreldrene vet om det. Selv om ung.no lagrer IP-adressene spørsmålet kommer fra, i en kort periode etterpå, så er ikke IP-adressene tilgjengelige for forskere som får tilgang til datamaterialet, og dataene er dermed anonyme for forskerne. Anonyme data omfattes ikke av personvernlovgivning. Det er imidlertid avgjørende å foreta en grundig forskningsetisk vurdering av bruken av denne typen data, det vil si data publisert på internett uten at avsenderen av teksten har blitt forespurt om å bidra til forskning, data fra en sårbar gruppe (barn og unge) om sensitive tema (som helse, seksualitet, usikkerhet om kjønnsuttrykk etc.). Dette er faktorer som krever ekstra varsomhet og ansvarlighet i forskningen (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2015). Forskningsetiske vurderinger av slike tekster hentet fra internett blir her foretatt basert på de fem dimensjonene som strukturerer den forskningsetiske veilederen utgitt av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2019) (heretter omtalt som NESH-veilederen). En vurdering langs de fem dimensjonene ligger til grunn for den overordnede forskningsetiske vurderingen: Forholdet mellom forskningens samfunnsnytte og ulempene ved å behandle anonyme data med sensitivt innhold fra en sårbar gruppe informanter.

1. Skillet mellom offentlig og privat: Selv om informasjon på internett er åpent tilgjengelig for alle, betyr ikke det at det er fritt fram for forskning på denne typen informasjon. Man må blant annet forholdet mellom ytringens offentlighet og informasjonens sensitivitet.
 - a. I denne vurderingen innfører NESH begrepet "forventet offentlighet", det vil si en vurdering av hvorvidt informantene forstår eller forventer at det de skriver, blir offentliggjort på nett. Det ligger i selve konseptet til spørretjenesten på ung.no at man skal kunne søke i tidligere spørsmål og svar for å finne informasjon relevant for en selv. I tidligere arbeid med ung.no, basert på alle

spørsmål stilt til ung.no, ikke bare de som er publisert på nett, så vi eksempler på at ungdommer i noen tilfeller skrev eksplisitt at de ikke ønsket at spørsmålet skulle offentliggjøres – en indikasjon på at de er klar over konseptet. Vi vurderer det dithen at det er sannsynlig at majoriteten av brukerne av ung.no er klar over at det de skriver, havner på nett.

- b. I tillegg lanserer NESH begrepet "kontekstuell integritet" i vurderingen av balansen mellom offentlig og privat materiale. Dette innebærer å vurdere sammenhengen innholdet inngår i: selve nettstedet med dets personverninnstillinger, tilgangsbegrensninger, målgruppe, formål etc. Hvis man bruker data fra strengt adgangsbegrensede nettsider, bør man utvise stor aktsomhet. Ung.no er det offentlige Norges offisielle informasjonskanal for barn og unge, laget for å sikre at de får relevant og kvalitetssikret informasjon om tema som angår dem, og dermed ikke adgangsbegrenset på noen måte. Ung.no er et helt annet type nettsted enn for eksempel sosiale media eller lukkede fora der man kan gjøre andre forskningsetiske vurderinger av bruk av innhold. Vi vurderer det dithen at informasjon på ung.no er av offentlig karakter selv om innholdet i spørsmålene ofte er av sensitiv karakter.
2. Hensynet til barn og andre svakstilte grupper: Jo mer sårbar en gruppe er, jo mer aktsom må forskeren være. Ved svært sårbare grupper bør det være høy terskel for å bruke data uten samtykke. NESH påpeker i denne sammenhengen at barn og unge som deltar i forskning, regnes alltid som en sårbar gruppe og har særlig krav på beskyttelse (Staksrud, 2015). Temaet for dette prosjektet, SKKK, gjør at mange av spørsmålene kan være fra ekstra sårbare barn og unge som for eksempel sliter med å finne sin plass og forstå sin identitet. Likevel er det viktig å inkludere stemmen til nettopp denne gruppen i forskning for å bidra til å øke kunnskap og forståelse for utfordringer, og gjennom dette potensielt bidra til å redusere diskriminering. Tekstene ungdommene har skrevet, vil bli behandlet konfidensielt og vil bare bli benyttet til de formålene og i den perioden som er beskrevet i avtalen mellom oss og oppdragsgiver. Vi vurderer det dithen at dersom datasettet behandles konfidensielt og uten bruk av direkte sitat, så er det forskningsetisk forsvarlig å forske på spørsmål fra ung.no om SKKK.
3. Ansvar for å informere og innhente samtykke: Dersom forskningen innebærer behandling av personopplysninger, er innhenting av informert samtykke lovfestet. NESH-veilederen påpeker i tillegg det forskningsetiske ansvaret for å vurdere innhenting av samtykke også dersom det ikke er aktuelt å behandle personopplysninger. Nettopp mangelen på personidentifiserende opplysninger i datasettet som skal brukes i dette prosjektet, gjør det umulig å innhente informert samtykke rett og slett fordi vi ikke har mulighet til å vite hvem brukerne er. I NESH-veilederen påpekes det at ved forskning på nett-interaksjon, så kan forskeren direkte eller indirekte samle inn informasjon om personer som ikke har samtykket til å delta i forskningen. I slike tilfeller må forskeren vurdere og ta hensyn til mulige konsekvenser for personer som indirekte blir involvert i forskningen. Vi vurderer det dithen at det er praktisk umulig å innhente samtykke fra ungdommene som har brukt spørretjenesten på ung.no, og at det heller ikke er forskningsetisk nødvendig ettersom spørsmålene er anonyme for oss. Videre anser vi at det ikke vil være noen negative konsekvenser for brukerne knyttet til vår bruk av spørsmålene på ung.no ettersom data ikke kan kobles tilbake til den aktuelle ungdommen som skrev spørsmålet.
4. Ansvar for konfidensialitet og anonymitet: Selv om de fleste spørsmålene stilt på ung.no er offentlige på nett, så vil de i dette prosjektet bli behandlet som taushetsbelagt innhold. Dette innebærer i praksis at vi i formidling av resultater fra prosjektet ikke kommer til å bruke eksakte sitater, men heller ulike former for kondenserte eller justerte sitater slik at det blir vanskeligere å søke opp enkeltspørsmål på nettsiden. Vi kommer ikke i noen tilfeller til å bruke sitater som inneholder mulig personidentifiserende data som navn, bosted, eller navn på skole. Dette bidrar til å ivareta avsendernes anonymitet. I NESH-veilederen adresseres behovet for å forske på blant annet diskriminering der forskningens samfunnsansvar åpner for unntak fra kravet om samtykke. Vi vurderer det dithen at vår planlagte behandling av materialet ivaretar konfidensialitet og anonymitet i tilstrekkelig grad til at det er forsvarlig

å gjennomføre denne forskningen når forskningsresultatene på sikt har potensiale til å være med på å bidra til å redusere diskriminering.

5. Deling av data: Deling av data bidrar til etterprøving av validering av forskningsresultater. Hvorvidt data fra dette prosjektet skal deles eller brukes av andre forskere, er utelukkende opp til oppdragsgiver. Ettersom vi ikke kan forutse om dette vil skje, så kan vi heller ikke ta stilling til om eventuell deling og gjenbruk av data kan føre til risiko for reidentifisering av ungdommene som bruker ung.no.

Samlet sett konkluderer vi den forskningsetiske vurderingen med at samfunnsnyttene ved å forske på ungdommers informasjonsbehov angående seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika er større enn de eventuelle ulempene forskningen medfører for ungdommene som har benyttet ung.no.

Når det gjelder de andre tekstene som inngår i analysene: artiklene på ung.no (inkl. bilder, grafikk etc.) og svarene i spørsmål-svar-tjenesten, så har ikke disse vært gjenstand for en like omfattende forskningsetisk evaluering ettersom de ikke er skrevet av en sårbar gruppe. Tekstene vil uansett bli behandlet uten personidentifiserende opplysninger i dette prosjektet.

3 Deskriptive resultater

3.1 Fullt datasett

Det totale analyserte datasettet besto av 202 193 spørsmål stilt til ung.no i perioden januar 2015 til desember 2019. Spørsmålene består av 19 002 244 ord. Som nevnt under metode, kapittel 2.2, mangler en del spørsmål verdi på variablene kjønn og alder. Dette framgår også av tabell 3.1 som presenterer antall og andel spørsmål pr. år i datasettet.

Fra 2017 ble spørretjenesten KlaraKlok innlemmet i ung.no. Dette førte til en markant økning i antall spørsmål stilt til ung.no (tabell 3.1), spesielt omhandlende helse og helserelaterte tema (Lassemo et al., 2018). I alle årene 2015-2019 er det en stor overvekt av spørsmål fra jenter, omtrent dobbelt så mange som fra gutter (tabell 3.2). Over tid er 64–70 % av spørsmålene stilt av jenter (tabell 3.3/ figur 3.1). Andelen spørsmål stilt til jenter økte signifikant fra 2015 til 2019 ($p < 0.01$).

Juni 2015 ble annet innført som et tredje valg for kjønn i tillegg til jente og gutt. Andelen spørsmålsstillere som velger annet som kjønn har vært forholdsvis stabil på knapt 2 % de siste fire år. Mellom ulike aldersgrupper innen år er det dels signifikante forskjeller i andel spørsmål fra annet (tabell 3.3).

Som vi ser av tabell 3.2, stilles flest spørsmål av de yngre ungdommene. Dette er spesielt tydelig blant jenter, og har økt over tid (tabell 3.3).

Tabell 3.1: Antall og andel spørsmål etter kjønn og år, fullt datasett.

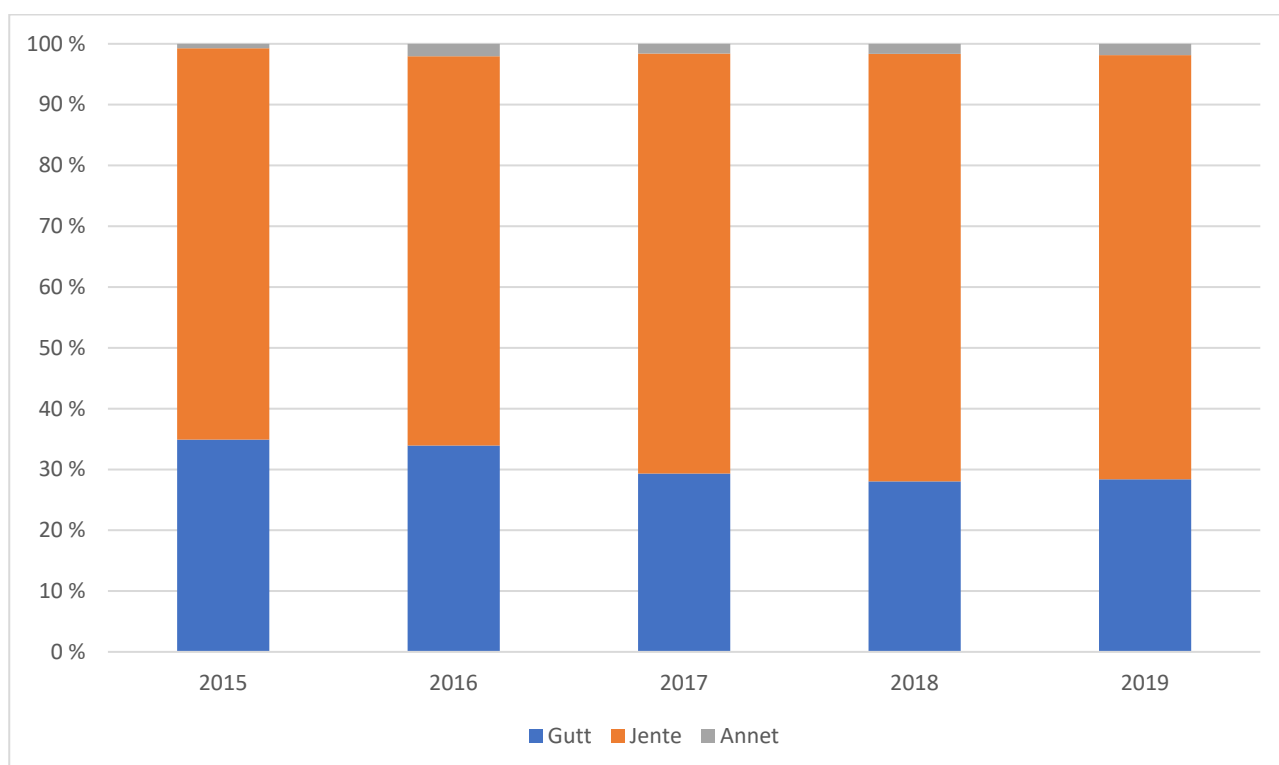
	Gutt		Jente		Annet		Totalt	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
2015	8 192	34,9	15 111	64,4	168	0,7	23 471	100,0
2016	8 448	33,9	15 930	64,0	507	2,0	24 885	100,0
2017	16 138	29,3	37 999	69,1	870	1,6	55 007	100,0
2018	14 390	28,0	36 091	70,3	845	1,6	51 326	100,0
2019	13 276	28,4	32 675	69,8	869	1,9	46 820	100,0
Sum	60 444	30,0	137 806	68,4	3 259	1,6	201 509	100,0

Tabell 3.2: Antall spørsmål sendt inn til ung.no etter kjønn, alder og år.

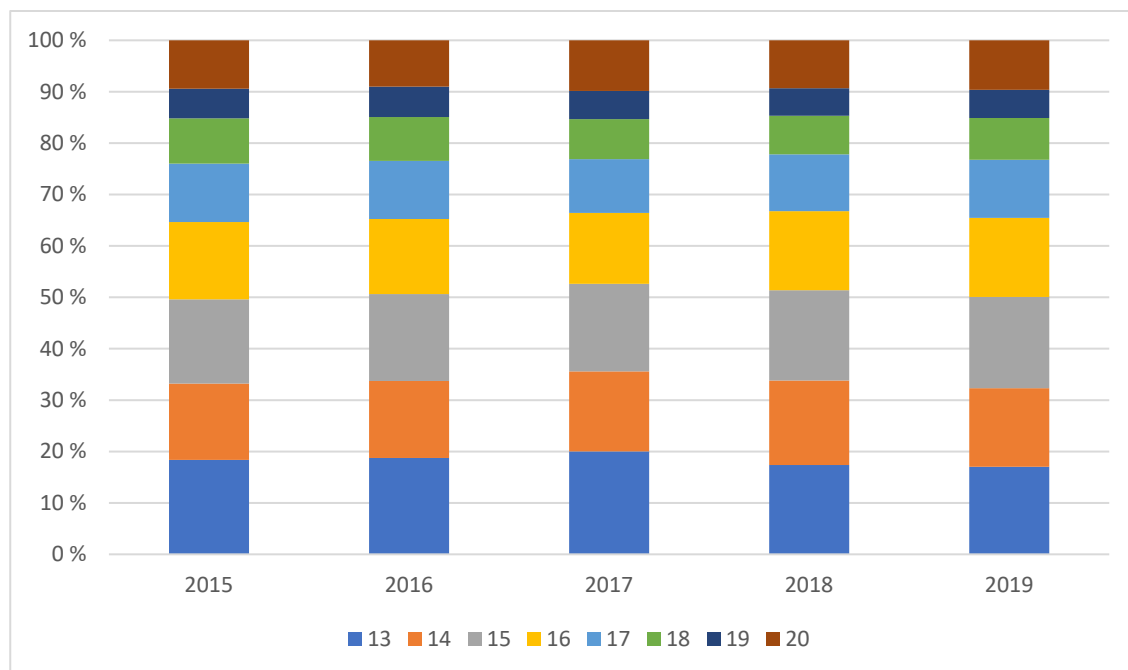
ALDER	2015				2016				2017				2018				2019			
	Gutt	Jente	Annet	Tot	Gutt	Jente	Annet	Tot	Gutt	Jente	Annet	Tot	Gutt	Jente	Annet	Tot	Gutt	Jente	Annet	Tot
13	1 073	3 211	30	4 314	1 094	3 473	98	4 665	2 356	8 474	192	11 022	1 660	7 101	158	8 919	1 549	6 304	126	7 979
14	941	2 518	23	3 482	1 036	2 602	90	3 728	2 294	6 135	133	8 562	1 973	6 339	125	8 437	1 859	5 181	117	7 157
15	1 282	2 539	24	3 845	1 414	2 710	80	4 204	2 869	6 367	133	9 369	2 400	6 484	137	9 021	2 320	5 834	158	8 312
16	1 262	2 237	31	3 530	1 294	2 283	58	3 635	2 384	5 088	108	7 580	2 424	5 335	126	7 885	2 133	4 936	136	7 205
17	1 092	1 563	17	2 672	1 030	1 723	59	2 812	1 819	3 835	97	5 751	1 879	3 701	94	5 674	1 727	3 445	110	5 282
18	903	1 146	16	2 065	880	1 208	39	2 127	1 463	2 754	66	4 283	1 418	2 381	60	3 859	1 303	2 428	84	3 815
19	589	759	8	1 356	635	815	19	1 469	977	1 990	47	3 014	946	1 746	48	2 740	840	1 667	47	2 554
20	1 050	1 138	19	2 207	1 065	1 116	64	2 245	1 976	3 356	94	5 426	1 690	3 004	97	4 791	1 545	2 880	91	4 516
Sum	8 192	15 111	168	23 471	8 448	15 930	507	24 885	16 138	37 999	870	55 007	14 390	36 091	845	51 326	13 276	32 675	869	46 820

Tabell 3.3: Andel spørsmål sendt inn til ung.no etter kjønn, alder og år.

ALDER	2015			2016			2017			2018			2019		
	Gutt	Jente	Annet	Gutt	Jente	Annet	Gutt	Jente	Annet	Gutt	Jente	Annet	Gutt	Jente	Annet
13	24,9	74,4	0,7	23,5	74,4	2,1	21,4	76,9	1,7	18,6	79,6	1,8	19,4	79,0	1,6
14	27,0	72,3	0,7	27,8	69,8	2,4	26,8	71,7	1,6	23,4	75,1	1,5	26,0	72,4	1,6
15	33,3	66,0	0,6	33,6	64,5	1,9	30,6	68,0	1,4	26,6	71,9	1,5	27,9	70,2	1,9
16	35,8	63,4	0,9	35,6	62,8	1,6	31,5	67,1	1,4	30,7	67,7	1,6	29,6	68,5	1,9
17	40,9	58,5	0,6	36,6	61,3	2,1	31,6	66,7	1,7	33,1	65,2	1,7	32,7	65,2	2,1
18	43,7	55,5	0,8	41,4	56,8	1,8	34,2	64,3	1,5	36,7	61,7	1,6	34,2	63,6	2,2
19	43,4	56,0	0,6	43,2	55,5	1,3	32,4	66,0	1,6	34,5	63,7	1,8	32,9	65,3	1,8
20	47,6	51,6	0,9	47,4	49,7	2,9	36,4	61,9	1,7	35,3	62,7	2,0	34,2	63,8	2,0
Sum	34,9	64,4	0,7	33,9	64,0	2,0	29,3	69,1	1,6	28,0	70,3	1,6	28,4	69,8	1,9

Figur 3.1: Utvikling i andel spørsmål over år, fordelt på kjønn.

Som vi kan se av figur 3.2, var det i femårs-perioden 2015 til 2019 liten variasjon i oppgitt alder på innsender av spørsmål til ung.no.

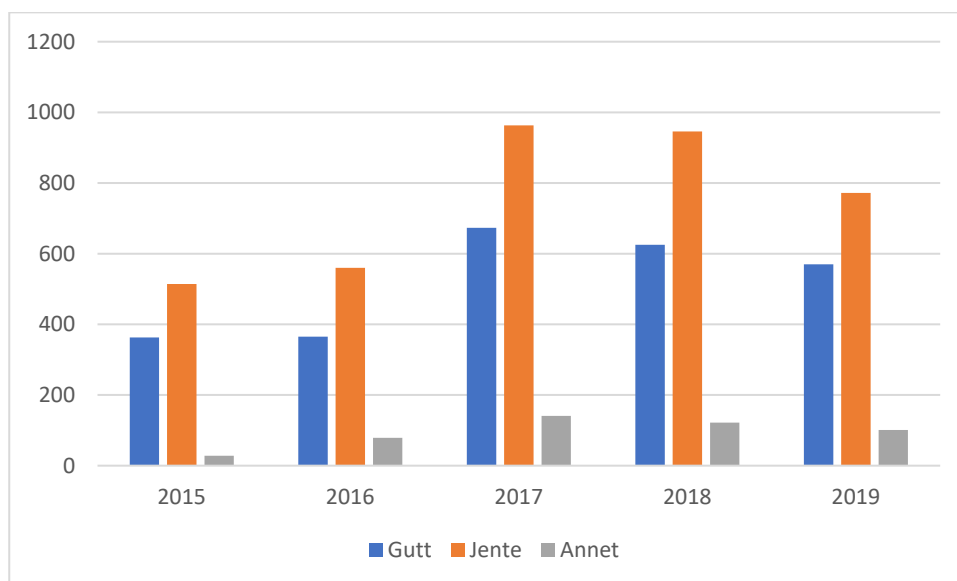
Figur 3.2: Utvikling i andel spørsmål over år, fordelt på alder det totale datamaterialet.

3.2 Beskrivelse av utvalg

For å besvare mål og problemstillinger i prosjektet ble et utvalg av datamaterialet foretatt som beskrevet i metode (kapittel 2.2). Det endelige utvalget er på N=6823 case med spørsmål og svar, noen spørsmål mangler verdi på variablene alder og kjønn, og er derfor ikke med i alle analyser. Som beskrevet var inkluderingskriteriet at spørsmålet inneholdt minst ett ord fra kategoriseringsordlisten (vedlegg A) for temaene seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk⁸. Det er viktig å merke seg at vårt utvalg i dette arbeidet er et anslag på antall og andel spørsmål som omhandler seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk eller det å bryte med normer for kjønn og seksualitet. Om vi, eller andre forskere, hadde valgt andre inkluderingskriterier eller hadde satt sammen en kategoriseringsordliste av andre ord og uttrykk ville utvalget trolig blitt forskjellig, men forhåpentligvis tilnærmet i samme størrelsesorden. Det sanne antall spørsmål som omhandler tematikken kan bare finnes om noen kvalitativt analyserer alle 202 193 spørsmål. I det følgende omtaler vi utvalget som det sanne antall spørsmål som omhandler tematikken.

Det var en topp i antall spørsmål pr. år i 2017 med til sammen 1777 spørsmål knyttet til seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk (figur 3.3/tabell 3.4). Hvorvidt dette er en trend, er så langt for tidlig å si noe om. Sett i forhold til det totale datamaterialet utgjorde spørsmål knyttet til seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk hvert år 3–4 %.

⁸ Som beskrevet i metode over er spørsmål om kjønnskarakteristika kun inkludert når de også omhandler seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk.

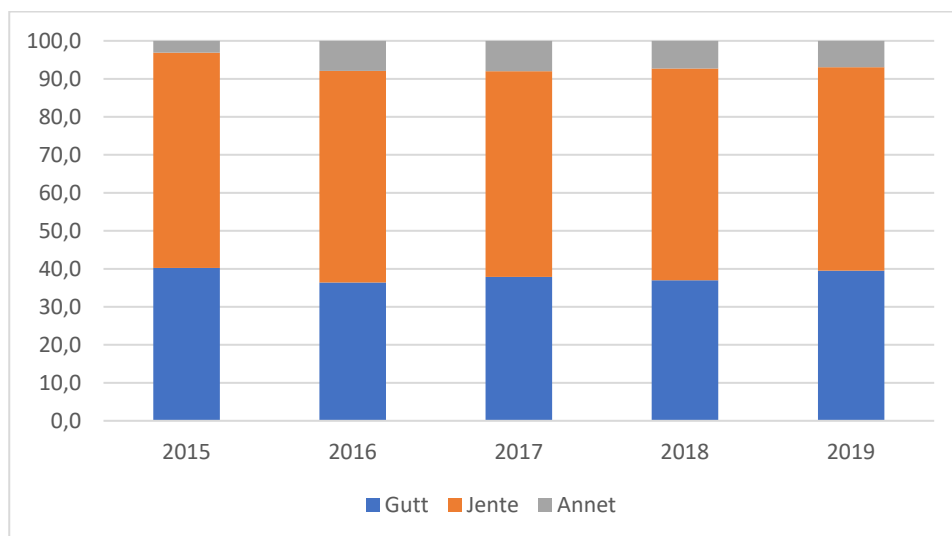

Figur 3.3: Antall spørsmål fordelt på kjønn og år.

Tabell 3.4: Antall og andel spørsmål fordelt på kjønn og år.

	Gutt		Jente		Annet		Totalt	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
2015	363	40,1	514	56,8	28	3,1	905	100,0
2016	365	36,4	560	55,8	79	7,9	1 004	100,0
2017	673	37,9	963	54,2	141	7,9	1 777	100,0
2018	625	36,9	946	55,9	122	7,2	1 693	100,0
2019	570	39,5	772	53,5	101	7,0	1 443	100,0
Sum	2 596	38,1	3 755	55,0	471	6,9	6 822	100,0

Andelen spørsmål stilt av gutter knyttet til seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk har over fem-års perioden vært relativt stabil på eller nær 40 % (figur 3.4). Dette i motsetning til i det totale datamaterialet hvor andelen spørsmål stilt av gutter har sunket over tid ($p < 0,01$). Vi ser også at andelen annet som kjønn er vesentlig større i utvalget enn i det totale datamaterialet.

Figur 3.4: Andel spørsmål stilt etter kjønn og år.

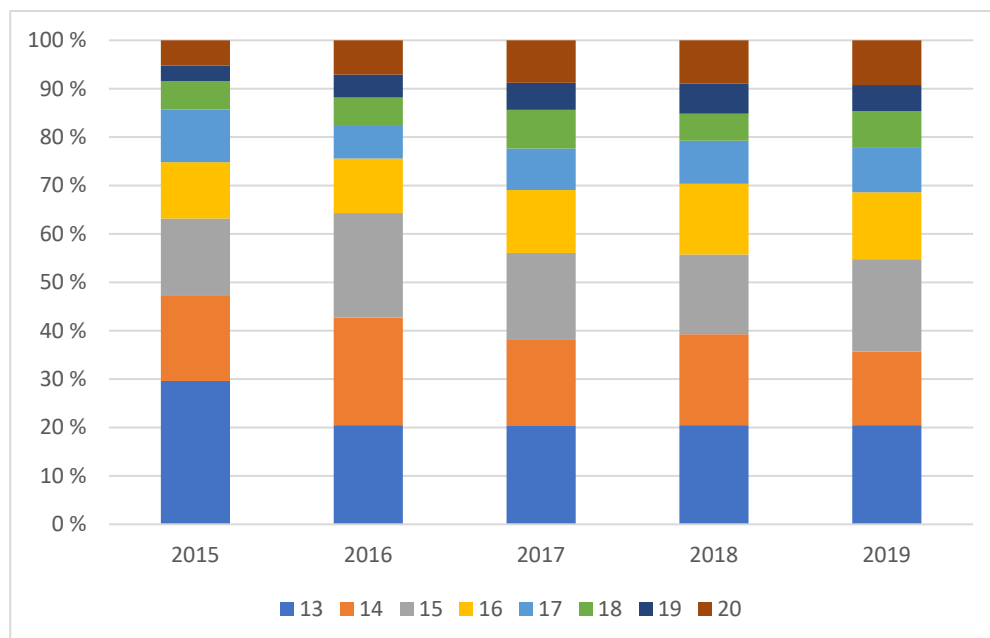
De yngste barna⁹ står som innsender av flest spørsmål. Tabell 3.5 viser også at kjønnsbalansen endrer seg med økt alder. Mens de yngste guttene kun står for 26,5 % av spørsmålene, er andelen økt til 48,3 % blant 20-åringene. Andelen spørsmål fra annet er stabil over hele aldersspennet.

Tabell 3.5: Antall og andel spørsmål i hele utvalget etter alder og kjønn.

	Gutt		Jente		Annet		Totalt	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
13	391	26,5	985	66,8	99	6,7	1 475	100,0
14	399	32,4	742	60,2	92	7,5	1 233	100,0
15	501	40,8	643	52,4	82	6,7	1 227	100,0
16	374	41,8	463	51,8	57	6,4	894	100,0
17	264	43,8	300	49,8	39	6,5	603	100,0
18	222	49,0	203	44,8	28	6,2	453	100,0
19	171	47,8	167	46,6	20	5,6	358	100,0
20	269	48,3	235	42,2	53	9,5	557	100,0
Sum	2 591	38,1	3 738	55,0	470	6,9	6 800	100,0

⁹ Selv om ung.no har en klart definert målgruppe på 13-20 år, ser vi av spørsmålene at en god del innsendere er barn yngre enn dette. Spesielt blant jentene finner vi spørsmål der innsender enten presenterer seg som å være 12 år eller yngre, eller de signerer med hilsen jente 10/11/12 år. På bakgrunn av dette skriver vi noen steder barna eller barn og unge når vi omtaler innsenderne, selv om den definerte målgruppen er ungdom.

Fra 2015 til 2019 har det skjedd en viss dreining mot eldre spørsmålsstillere. Man kan vanskelig antyde noe om trender innen ulike alderskull, men vi ser at gruppen 13–15 år har gått fra om lag 63 % til om lag 54 % av spørsmålene (figur 3.5). Vi så ikke samme tendens i det totale datamaterialet (se over).

Figur 3.5: Utvikling i andel spørsmål over år, fordelt på alder i utvalget.

En del av spørsmålene inneholder ord fra to eller tre av temaene i inkluderingskriteriet. Dette gjør at summen av antall spørsmål under temaene seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk i tabell 3.6 er større enn antall spørsmål i utvalget. I tillegg inkluderer vi i tabellen også spørsmål knyttet til kjønnskarakteristika. Inkluderte ord/fraser kan sees i vedlegg A. Om andre ord/fraser hadde blitt inkludert eller ikke inkludert i listen ville trolig utvalget sett annerledes ut. Dette er en usikkerhet, eller svakhet, ved valgt metode. Usikkerheten er minimert ved sterk involvering av både referansegruppe og oppdragsgiver i tillegg til en litteraturbasert utvelgelse av ord.

Fra tabell 3.7 framkommer det tydelig at spørsmål kan tilhøre mer enn ett tema ut fra denne metoden. I 2015, da annet som kjønn ble innført, inneholdt alle spørsmål fra denne gruppen temaet kjønnsidentitet. Selv med en nedadgående trend inneholder fortsatt nær 80 % av spørsmålene fra annet temaet kjønnsidentitet. Gjennom fem-års perioden har jenter gjennomgående flest spørsmål knyttet til seksuell orientering. Hovedvekten av gutters spørsmål er nokså jevnt fordelt mellom å inneholde temaene seksuell orientering og kjønnsidentitet. Det relativt store hoppet i både antall og andel spørsmål fra gutter og jenter som omhandler kjønnskarakteristika fra 2016 til 2017 antas å skyldes innlemmingen av KlaraKlok i ung.no.

Tabell 3.6: Antall spørsmål fordelt på tema etter kategoriseringsordlisten.

	Gutt				Jente				Annet			
	Seksuell orientering	Kjønns-identitet	Kjønns-uttrykk	Kjønns-karakteristika	Seksuell orientering	Kjønns-identitet	Kjønns-uttrykk	Kjønns-karakteristika	Seksuell orientering	Kjønns-identitet	Kjønns-uttrykk	Kjønns-karakteristika
2015	210	207	11	29	381	213	20	33	6	28	3	7
2016	203	230	11	36	423	227	18	21	25	70	3	12
2017	403	374	45	132	667	386	83	109	46	116	14	31
2018	346	372	26	154	659	406	84	101	39	98	10	14
2019	319	320	43	112	533	297	68	91	36	80	6	24
sum	1 481	1 503	136	463	2 663	1 529	273	355	152	392	36	88

Tabell 3.7: Andel spørsmål fordelt på tema etter kategoriseringsordlisten.

	Gutt				Jente				Annet			
	Seksuell orientering	Kjønns-identitet	Kjønns-uttrykk	Kjønns-karakteristika	Seksuell orientering	Kjønns-identitet	Kjønns-uttrykk	Kjønns-karakteristika	Seksuell orientering	Kjønns-identitet	Kjønns-uttrykk	Kjønns-karakteristika
2015	57,9	57,0	3,0	8,0	74,1	41,4	3,9	6,4	21,4	100,0	10,7	25,0
2016	55,6	63,0	3,0	9,9	75,5	40,5	3,2	3,8	31,6	88,6	3,8	15,2
2017	59,9	55,6	6,7	19,6	69,3	40,1	8,6	11,3	32,6	82,3	9,9	22,0
2018	55,4	59,5	4,2	24,6	69,7	42,9	8,9	10,7	32,0	80,3	8,2	11,5
2019	56,0	56,1	7,5	19,6	69,0	38,5	8,8	11,8	35,6	79,2	5,9	23,8
sum	57,0	57,9	5,2	17,8	70,9	40,7	7,3	9,5	32,3	83,2	7,6	18,7

Frekvente ord og fraser i utvalget

Når vi foretar en kvantitativ tekstanalyse ved hjelp av text-mining, er noe av det første vi ser på, en frekvensanalyse av ord brukt i teksten. Disse frekvensanalysene visualiseres ved hjelp av ordskyer. De 6823 spørsmålene som utgjør utvalget, består av totalt 741 577 ord. Figur 3.6 viser den opprinnelige ordskyen framkommet ved rådata¹⁰ analyse av frekvensen av ord forekommende i utvalget. I en ordsky indikerer et ords størrelse og plassering hvor frekvent det forekommer i et tekstmateriale. Det at ordet jeg er så framtrødende her reflekterer at de fleste spørsmål åpnes med ordene "Hei, jeg er...", og at ordet jeg naturlig brukes flere ganger i teksten for å formulere spørsmålet.

Figur 3.6: Ordsky basert på rådata i utvalget.

De neste skrittene i den kvantitative tekstanalysen er å bygge en eksklusjonsliste hvor alle småord, stopp-ord og ord som ikke bærer mening relatert til formålet med analysen føres opp. Tilsvarende bygges en substitusjonsliste hvor synonymer og feilstavinger erstattes med ett rett stavet ord. Når vi aktiverer eksklusjons- og substitusjonslistene ser vi hva tekstene som utgjør datamaterialet handler om (figur 3.7). Homofil, inkludert former av homofil, blir brukt oftest og i 20 % av spørsmålene. Ord som beskriver følelser

¹⁰ Uten bruk av eksklusjonslister eller fjerning av såkalte stopp-ord, altså småord som ikke bærer mening.

av usikkerhet: tror (19,4 %), redd (12,9 %), følelser (12,8 %) og hjelp (12 %) er brukt i store andeler av spørsmålene. Vi ser også at venner (15,3 %) er et ord som blir mye brukt av spørsmålsstillerne, vi har også formene venn (7,9 %) og venninne (3,6 %). Ellers er mamma en viktig person som blir nevnt i 9,3 % av spørsmålene.

Figur 3.7: Ordsky for utvalget etter aktivering eksklusjons- og substitusjonslistene.

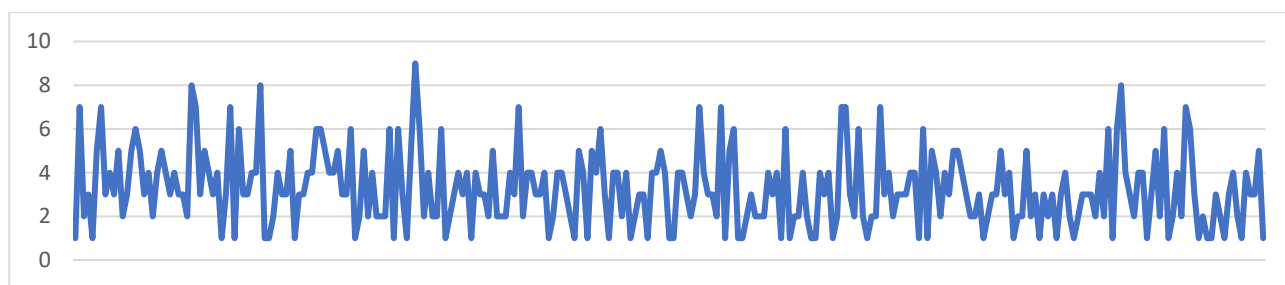
Når WordStat blir bedt om å trekke ut de mest vanlig brukte frasene på to til fem ord, framkommer det at kjønnsidentitet er det tema det spørres mest om i utvalget. Frasen "født i feil kropp" forekommer i 105 spørsmål. Blant fraser på tre ord er "lesbisk eller bifil"/"bifil eller lesbisk" oftest forekommende med til sammen 122 spørsmål. Ellers er "mamma og pappa" en ofte brukt frase med 104 spørsmål. De vanligste frasene bestående av fire ord er "tror jeg er bifil/lesbisk/homofil/forelsket" som finnes i til sammen 168 spørsmål. Andre fraser som blir brukt av flere spørsmålsstillere viser at avsender er usikker på sin situasjon og hvordan omgivelsene vil tenkes å reagere på å få kjennskap til situasjonen. Videre ser vi at det er stor spredning og variasjon i fraser brukt, dette innebærer at selv de mest frekvente ord/fraser i ordsky (ikke vist) ikke forekommer i et flertall eller engang stor mengde av spørsmål.

Trender i spørsmål

Vi ville undersøke om det eksisterer trender i hva unge mennesker stiller spørsmål om, for eksempel knyttet til ulike tider av året, høytider, aktuelle samfunnshendelser, aktuelle TV-serier, og lignende.

Sett bort fra et skift ved inngangen til 2017 er det lite variasjon i antall spørsmål i utvalget stilt pr måned gjennom fem-års perioden. Dette skiftet reflekterer innlemmingen av KlaraKlok i ung.no. Feriestengning av tjenesten i juli–august til jul og til påske fører naturlig nok til stor nedgang i antall spørsmål disse månedene. Trolig som et resultat av jule-stengt har det hvert år siden 2017 kommet en topp i januar, og også en mindre topp i april-mai etter påsken. Siden sommerferiestengningen ser ut til å omfatte første uke i august, ser vi ikke en tilsvarende topp der.

De dagene tjenesten har vært åpen og har mottatt spørsmål, har mengden spørsmål i utvalget variert mellom ett og 17 (figur 3.8). Det er i gjennomsnitt stilt 4,6 spørsmål pr dag hvor det er stilt spørsmål, og det er ingen opphopning av spørsmål i perioder. Samlet viser dette at det er ingen opplagte trender i antall spørsmål stilt. Dette utelukker selvsagt ikke at det kan være variasjoner eller trender i hvilke tema det spørres om. Gitt at utvalget er tema-begrenset til å omfatte hva barn og unge spør om knyttet til det å bryte med normer for kjønn og seksualitet, er det begrenset hvor stor variasjon vi kan forvente å finne.

Figur 3.8: Antall spørsmål pr dag i perioden 2015–2019, dager det er stilt spørsmål/tjenesten var åpen.

Ved hjelp av text-mining-verktøyet Wordstat har vi foretatt noen stikkprøver hvor vi har sett på antall spørsmål, hyppigst forekommende tema og ord i etterkant av noen aktuelle samfunnshendelser og TV-serier sammenlignet med fem-års perioden sett under ett. Vi undersøkte disse periodene: oktober–desember 2016, etter publiseringen av NRK-serien Skam sesong 3; 18. september–november 2017, etter lansering av NRK-serien Jævla homo; mai 2019, etter lansering av NRK Newton Kroppen, episodene *Slik vet du om du er homofil* og *Hvordan fortelle at du er skeiv*; 17. oktober–desember 2017, like etter at #MeToo kampanjen startet; 10. august–10. september 2019, perioden like etter terroren mot moskeen al-Noor i Bærum; 12. juni–20. juni 2016, perioden etter terrorangrepet i Orlando, Florida 12. juni 2016; 2.juni–10. juni 2019, perioden etter at et lesbisk par i Sandnes ble utsatt for omfattende hærverk i hjemmet 2. juni 2019. Vi fant verken markante økninger i antall spørsmål eller variasjoner i hvilke tema det i utvalget ble spurt mest om sammenlignet med fem-års perioden sett under ett. Det ser også ut til å være ubetydelig variasjon i hvilke ord som var mest frekvent brukt i de ulike periodene sammenlignet med samlet sett.

4 Hva søker ungdom råd og veiledning om på ung.no sin spørretjeneste innenfor temaene seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika?

For å besvare problemstilling 1 (Hva søker ungdom råd og veiledning om på ung.no sin spørretjeneste innenfor temaene seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika?) har vi foretatt en analyse av et sub-utvalg på 300 spørsmål¹¹ fra utvalget på 6823 spørsmål. Spørsmålene ble sortert kronologisk. Vi valgte ut de 100 første, 100 midterste og 100 siste spørsmålene til en analyse av hvilke tema ungdommene tok opp og av spørsmålenes funksjon. I datasettet var spørsmålene ikke kategorisert etter overordnede tema. Mer detaljerte tematiske tagger var inkludert i datasettet, under variabelnavnet Kategori 1. Denne taggingen av spørsmål skjer på ulike måter. Ungdommene kan selv velge et tema når de skriver spørsmålet sitt, og dette blir til en tematisk tag. Redaksjonen kan overstyre dette. Dette var gjeldende fram til 01.11.2019. Taggingene er dermed ikke en systematisk tematisk inndeling av spørsmålene.

De 100 eldste spørsmålene er fra 2015, og bare 80 viste seg å være tematisk relevante. De 20 resterende hadde blitt fanget opp i den automatiske utvalgsprosessen, for eksempel ved at ordet BI ble brukt om skolen BI og ikke som en forkortelse for bifil, ved at *fil ble brukt om en pdf-fil og ikke om seksuell orientering, eller ved at spørsmål som inneholder ordet hormonell handler om prevensjon og ikke om kjønnskifte. Av de 80 tematisk relevante spørsmålene var 29 stilt av 13-åring, 16 av henholdsvis 14- og 15-åring, åtte av 16-åring, fem av 17-åring, to fra 18-åring, to fra 19-åring og to fra 20-åring. 53 av spørsmålene var tematisk tagget med *Homofil og skeiv* (og i tillegg var seks tagget med *Bifil* og to med *Lesbisk*), fem var tagget med *Kjønnsidentitet*, tre med *Forelskelse*, tre med *Mobbing*, to med *Selvtillit og selvfølelse*, ett med *Psykisk/følelser* (noen flere tagger var også brukt én gang).

Av de 80 spørsmålene var 65 svar signert "[Navn], Helsesøster, Helsestasjon for Lesbisk, Homofil, Bifil og Trans ungdom, 13–30 år. lhbt@bga.oslo.kommune.no". Dette er altså en fagperson¹² som potensielt sett kan ha hatt stor definisjonsmakt når det gjelder hvordan ungdom fikk veiledning og støtte, og hvilken kunnskap og forståelse som ble formidlet om det å bryte majoritetens normer for kjønn og seksualitet. Resterende spørsmål er besvart av Ungdomsredaksjonen (5), helsesøster (4), redaksjonen (3), psykologen (2) og Antirasistisk senter i samarbeid med ung.no (1).

De 100 midterste spørsmålene er stilt i 2017. Av disse 100 var det 19 som ikke var tematisk relevante, men som hadde blitt inkludert av tilsvarende årsaker som nevnt ovenfor. Av de 81 tematisk relevante spørsmålene var 18 stilt av 13-åring, 22 var stilt av 14-åring, 12 var stilt av 15-åring, 11 av 16-åring, sju spørsmål var stilt av hhv. 17-åring og 18-åring, og to spørsmål av hhv. 19-åring og 20-åring. 37 av de 82 spørsmålene var tematisk tagget med *Homofil og skeiv* (i tillegg ett tagget *Bifil* og tre *Lesbisk*), 13 var tagget med *Kjønnsidentitet*, åtte var tagget *Forelskelse*, tre spørsmål var tagget *Mobbing*, tre med *Sex*, to med *Psykisk/følelser*, og to med *Skolehverdag* (noen flere tagger var også brukt én gang).

Når det gjelder hvem som har svart på disse 81 spørsmålene fra 2017, så har 38 spørsmål fått svar fra NACS, uten at det står spesifisert hva NACS står for eller er¹³. Disse svarene var fordelt på følgende måte: 23 svar var signert "sexologisk rådgiver (NACS), ung.no"; 17 svar var signert "helsesøster og spesialist i sexologisk rådgivning (NACS), ung.no"; og åtte svar var signert helsesøster og spesialist i sexologisk rådgivning (NACS)". Dette kan være samme person, men det vet vi ikke. Videre var til sammen 22 spørsmål signert helsesøster (uten NACS), fordelt på 13 som var signert med bare helsesøster; åtte signert "helsesøster, ung.no" og ett

¹¹ Det kvalitative utvalget

¹² Vi ser at det er en og samme fagperson fordi det er signert med navn.

¹³ NACS står for Nordic Association for Clinical Sexology

(<https://www.klinisksexologi.no/cms/ShowContentPage.aspx?ContentPageID=1&AliasPageName=default.aspx>)

spørsmål signert "Helsesøster og sexologisk rådgiver, ung.no". Dette kan også være samme person. Andre svarere var sexologisk rådgiver, ung.no (5); Ungdomsredaksjonen (4); sexologisk sykepleier (2); [Navn], Utdannings- og jobbrådgiver i samarbeid med Ung.no (2); legen, ung.no (1); minoritetsrådgiveren (IMDI) i samarbeid med ung.no (1); psykologen (1); familiepsykologen, ung.no (1); UngInfo i samarbeid med ung.no (1), mens i ett spørsmål er ikke svarer inkludert.

Av de 100 nyeste spørsmålene var det 22 som ikke handlet om normbrudd knyttet til kjønn og seksualitet. Av de resterende 78 var 21 stilt av 13-åringer, ti av 14-åringer, 21 av 15-åringer, ti av 16-åringer, fire av 17-åringer, seks av 18-åringer, ett av en 19-åring og fire av 20-åringer. Av de 78 er 25 tagget med *Homofil og skeiv* (og i tillegg tre med *Bifil* og ett med *Lesbisk*), altså en lavere andel enn blant de tidligste spørsmålene. 13 er tagget *Kjønnsidentitet*, noe som er en høyere andel enn blant de tidligste spørsmålene. I tillegg er ni tagget med *Forelskelse*. Følgende tagger er brukt på to spørsmål hver: *Deprimert*, *Mobbing*, *Mest for jentene*, *Mest for guttene*, *Sex*, *Forhold* og *Skolehverdag*. I tillegg er noen andre tagger brukt bare én gang. At så mange tematiske tagger er benyttet, viser at spørsmål fra skeive ungdommer eller spørsmål om normbrudd relatert til kjønn og seksualitet ikke alltid blir tagget med for eksempel *Homofil og skeiv*, men heller med mer nøytrale tagger som *Forelskelse*, *Forhold* eller *Lov og rett*. Dette bidrar til at spørsmål blir behandlet på samme måte uavhengig av om det stilles av en homofil eller heterofil innskriver. Hvordan for eksempel et spørsmål om en håpløs forelskelse blir behandlet, avhenger således i utgangspunktet ikke av spørsmålsstillers kjønn eller seksuelle orientering. Også de noe mer alvorlige temaene som ungdom tar opp, som spørsmål om spiseforstyrrelser eller selvskading, ser ut til å bli behandlet likt uavhengig av ungdommens seksuelle orientering.

Det er større variasjon i hvem som har svart på de nyeste spørsmålene sammenlignet med de tidligere. Blant de 78 tematisk relevante nyeste spørsmålene var 31 signert av noen fra NACS (det står fortsatt ikke hva NACS er for noe), fordelt på følgende måte: 13 var signert "helsesykepleier og (eller /) spesialist i sexologisk rådgivning (NACS), ung.no"; 11 svar var signert "spesialist i sexologisk rådgivning (NACS), ung.no"; og sju var signert "sexologisk rådgiver– NACS". Som nevnt over, dette kan være samme person. Videre var 21 svar signert "helsesykepleier, ung.no" eller bare helsesykepleier (inkludert ett som var signert av Slettmeg.no i tillegg til helsesykepleier). I de nyeste svarene hadde også Youchat kommet inn som svarer, og 16 var signert "Youchat i samarbeid med ung". Andre svarere var juristen, ung.no (2); Sexologisk rådgiver Sex og samfunn, i samarbeid med ung.no (2); Alarmtelefonen for barn og unge (116 111) i samarbeid med ung.no (1); jordmor, ung.no (1); familierapeut/sykepleier (1); psykiatrisk sykepleier (1); psykologen (1) og ungdomsredaksjonen (1).

Basert på signaturene i svar kan det se ut som om det er en større variasjon i hvem som svarer i 2019 enn i 2015¹⁴. Dette kan være viktig for kvaliteten på spørretjenesten. En større variasjon i svarere innebærer i sum at et bredere grunnlag av erfaring, kompetanse, holdninger, profesjonskunnskap og organisasjonstilknytninger kan møte spørrene. Dette kan føre til at ungdommer får flere ulike typer svar, som videre akkumulerer til at ungdom som leser andres svar på nettsiden, kan få tilgang til bredere informasjon, flere tilnærminger og dermed et mer informert utgangspunkt for videre selvrefleksjon, samt flere ulike tips til hvor de kan søke mer hjelp. Dette kan vi imidlertid ikke ta for gitt uten å analysere svarene grundigere over en lengre tidsperiode, noe dette prosjektet ikke inkluderte (se analyse av svar i 5.4). Det er ingenting i foreliggende datamateriale som tyder på at dominerende svarere har en smal tilnærming til alle spørsmål.

¹⁴ Blant annet fordi de nyeste svarene ikke inneholder fornavn.

Det er en interessant utvikling at Youchat, Helseutvalgets¹⁵ anonyme chattetjeneste, svarer så mange i 2019, ettersom de kan henvise ungdommene til seg selv. Det finnes flere andre lignende anonyme chat- eller telefontjenester som ungdom kan kontakte i tillegg til Youchat, for eksempel Ungdomstelefonen (Skeiv Ungdoms tjeneste); ichatten (chattetjenesten for kjønn og kjønnsidentitet som drives av Helsestasjon for kjønn og seksualitet i Oslo¹⁶) og Sex og samfunns chattetjeneste. Man kunne tenkt seg at alle disse tjenestene kunne ha besvart spørsmål på ung.no, og også fått mulighet til å henvise til egen tjeneste (Helsestasjon for Lesbisk, Homofil, Bifil og Trans ungdom og NACS har riktignok i sine svar foreslått både Ungdomstelefonen og Youchat som mulige steder å henvende seg).

Oppsummert ser vi at omtrent 1/5 av dette tilfeldige utvalget av spørsmål ikke var tematisk relevante for problemstillingene i oppdraget (noe som også er kommentert i kapittel 2). Videre ser vi at det var mange flere yngre enn eldre som hadde stilt spørsmål. Av de 300 spørsmålene var for eksempel 58 stilt av 13-åringer, mens bare fem ble stilt av en 19-åring.

4.1 Spørsmålenes tema og funksjon

Analysen av spørsmålenes tema og funksjon er basert på de 239 spørsmålene som ble vurdert å kunne operasjonaliseres som normbrudd på heteronormativ seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristikk. Tematisk sett handlet majoriteten av utvalgte spørsmål om seksuell orientering. De fleste kategoriene identifisert i analysen dreier seg om å være homofil/lesbisk/bifil, om forholdet til familie, venner og klassekamerater, og om redsel og skam. Mange spørsmål tilhører mer enn én kategori. Det er for eksempel mange som både lurer på om de er homofil/bifil/lesbisk (Kategori 1, se nedenfor) og som er redde for å fortelle om det (Kategori 4, se nedenfor).

Det er færre spørsmål om kjønnsidentitet enn om seksuell orientering i utvalget, og aller færrest blant spørsmålene fra 2015. Blant spørsmålene fra 2015 er det bare tre spørsmål, mens det er 16 blant de midterste og 12 i de nyeste. Spørsmålene handler om mange ulike tema: forvirring omkring jente- og gutt-kategoriene, rettigheter, kjønnsbytte, utdanningsvalg, venner, forelskelse og problemer hjemme. Av disse var det bare "forvirring omkring jente- og gutt-kategoriene" som delte nok fellestrekk til å kunne samles i en kategori. Det vil si at spørsmål fra ungdom som er trans eller ikke-binær eller "født i feil kropp" også kan handle om mange ulike tema – akkurat som spørsmål fra alle andre ungdommer.

Kjønnsuttrykk er tema i bare fem av spørsmålene, som handler om hårfrisyrer, jenteklær og gutteklær, negler og pupper. Spørsmål fra ungdom som har erfaringer knyttet til normbrudd for kjønnskarakteristika eller som har opplevd unormal variasjon i kjønnsutvikling, fant vi ikke i dette begrensede utvalget. Vi søkte derfor spesifikt etter spørsmål og svar som inneholdt ordene intersex, interseks*, interkjønn, interperson, intetkjønn, kjønnsutvikling, tildelt, kjønnsinkongruens, kjønnsbekreftende, penis og avvik i hele utvalget på 6823 spørsmål. Da identifiserte vi noen få spørsmål som adresserte kjønnskarakteristika, for eksempel fra en 14-åring som beskriver seg selv som født intersex, og som ble "gjort om" til en jente som liten. Han har derimot alltid følt seg som gutt, og lurer på om intersex-personer kan få en operasjon til. Han er veldig redd for å snakke om dette temaet. Andre ungdommer som bruker ordet intersex, ser ut til å bruke det i betydningen "jeg vet ikke om jeg er gutt eller jente", altså mer i betydningen ikke-binær eller genderfluid. Intersex eller interkjønn er sannsynligvis ikke et veldig kjent ord eller fenomen blant ungdommer generelt.

¹⁵ Helseutvalget er en stiftelse som jobber for bedre seksuell helse for alle (<https://www.helseutvalget.no/>).

¹⁶ På ichatten.no møter vi igjen på forkortelsen NACS uten at det står forklart hva dette er, samt den navngitte helsesykepleieren fra Helsestasjon for Lesbisk, Homofil, Bifil og Trans ungdom.

Analysen av de 239 spørsmålene resulterte i følgende hovedkategorier av spørsmålstyper basert på både tema og funksjon:

Kategori 1: "Er jeg homofil/lesbisk/bifil"-spørsmål

Disse spørsmålene kjennetegnes av at ungdom beskriver hendelser eller atferd som involverer enten bare seg selv eller noen andre, eller egne følelser, og deretter spør om dette innebærer at man er lesbisk, bifil eller homofil. I noen spørsmål er det én enkelthendelse som beskrives. I andre er det følelser og tanker som innskriveren har hatt over lang tid, og som ofte har skapt forvirring og frustrasjon. Hendelsene eller atferden som beskrives, kan for eksempel være "de andre jentene sier jeg er avvisende overfor gutter"; "jeg liker å se på andre jenter sine pupper og lår"; "jeg ser på homo-porno"; "jeg fikk ereksjon når jeg ga en kompis en klem"; og "jeg ser for meg en framtid med en gutt".

En jente skriver at hun tenker på at hun like gjerne kan bli sammen med en jente som med en gutt, og spør "betyr det at jeg er bifil, eller betyr det bare at jeg fortsatt utforsker min seksuelle legning?". Det siste skriver hun i hermetegn, som om hun har lest eller hørt at tenåringer ikke nødvendigvis har ferdig utviklede seksuelle preferanser, men at man går igjennom en fase hvor man utforsker seksuell orientering før man kommer fram til en konklusjon.

Det finnes eksempler på at ungdom skriver "det må være noe galt med meg" i denne kategorien spørsmål. En jente innleder for eksempel spørsmålet sitt med "jeg vet ikke hva som er galt, men jeg får aldri ordentlige følelser for gutter". En gutt skriver at han fikk ereksjon av å se to gutter i en film kysse. Han innleder spørsmålet sitt med at dette plager ham, og skriver senere "Hva er galt med meg?". Begge disse ungdommene skriver seg rett inn i en heteronormativ diskurs ved å si at det må være noe "galt" med dem ettersom de bryter med forventningene om hvilke følelser man kan få overfor det motsatte kjønn og hvilke man kan få overfor samme kjønn.

Dette er den største kategorien i utvalget, det vil si at det var denne som hadde flest spørsmål. Av de 239 tematisk relevante spørsmålene var det til sammen 42 (17,5 %) i denne kategorien¹⁷.

En underkategori innen denne kategorien er "hvordan finner jeg ut om jeg er skeiv?"-spørsmål, eller "hvordan vet man at man er skeiv?"-spørsmål. Disse kan både være spesifikt rettet mot innskriveren, og generelle uten direkte henvisning til innskriveren. Ordet skeiv i denne underkategorien kan bety både homofil, lesbisk eller bifil, som er de ordene ungdommene oftest bruker i slike spørsmål. I sjeldnere tilfeller spør ungdommene om andre begrep for seksuelle orienteringer, for eksempel abroseksuell, aseksuelle eller panfil. En gutt på 17 skriver at han ikke har vært seksuelt tiltrukket av noen, og at han har tatt mange tester på nettet der resultatet viser at han er aseksuell. Han lurer på hva han er, samt at han synes tanken på å være aseksuell er trist og lurer på hvordan han skal håndtere dette. Videre finnes det noen få spørsmål i utvalget der innskriveren lurer på hvordan man kan vite om man er født i feil kropp.

Kategori 2: Forelskelse-spørsmål (inkludert "Er han/hun homofil/lesbisk/bifil"-spørsmål)

Det er til sammen 31 spørsmål om forelskelse i dette utvalget. Dette tilsvarer 13 % av de 239 tematisk relevante spørsmålene. Spørsmålene om forelskelse har flere likhetstrekk med spørsmålene om forelskelse identifisert i innsiktsarbeidet om ung.no fra 2019 (Lassemo et al., 2019). Der ble følgende spørsmålstyper identifisert: 1) Varianter over "Liker hen meg?"/"Er hen forelsket i meg?", inkludert "Hva betyr det hen gjør eller sier?", 2) "Hvordan skal jeg ta kontakt med hen jeg liker?" / "Hva er neste steg?", og 3) "Hvordan skal jeg reagere på mine egne følelser?". Alle disse ble identifisert i dette lhbtqi-prosjektet også, inkludert nyanser

¹⁷ 18 spørsmål blant de eldste spørsmålene, 12 blant de midterste og 12 blant de nyeste spørsmålene.

som "Jeg er forelsket i bestevennen min og redd for at dette kan ødelegge vennskapet" og spørsmål om kjærlighetssorg. Selv om ungdom inkluderer i spørsmålet sitt at de er bifile, lesbiske eller homofile, så endrer ikke det nødvendigvis spørsmålene og usikkerheten angående forelskelse. Et spørsmål fra en 16 år gammel jente er et typisk "Er hen forelsket i meg?"-spørsmål. Hun beskriver hva hun og en annen har gjort: kontakt på Snapchat, øyekontakt og smil, og avslutter med "betyr dette at hun er forelsket i meg?".

Det er likevel noen kjennetegn i skeive ungdommer forelskelsesspørsmål som skiller dem fra heteronormative "A4-spørsmål": For det første trenger ikke skeive ungdommer bare tips til hvordan de skal gå fram når de er forelsket, de trenger også tips til hvordan de skal finne ut om den de er forelsket i, også er skeiv – noe som betyr at de arbeider med en dobbel utfordring når det gjelder samspill. Et typisk spørsmål i denne kategorien ble stilt av en gutt på 15 som skriver at han er forelsket i kompisen sin, men at han verken vet om kompisen "er det tilbake" eller om han i det hele tatt er homofil/bifil. For det andre, i spørsmål av typen "Hvordan skal jeg ta kontakt med hen jeg liker?", så kan man lure på om dette gjøres på samme måte når en gutt skal ta kontakt med en gutt, som når en gutt skal ta kontakt med en jente. Og for det tredje kan det være ekstra vanskelig å fortelle en person at man er forelsket når man er skeiv – ikke minst når de andre i klassen bruker gay, homse og/eller lesbisk som skjellsord.

Kategori 3: "Hvordan fortelle"-spørsmål

Dette er spørsmål om konkrete tips til hva man kan si til venner eller familie når man skal fortelle at man er homofil, lesbisk eller bifil – og i noen sjeldnere tilfeller trans. Spørsmålene er ofte korte, og ungdom ber bare om tips til hvordan man skal fortelle, hvordan man starter en slik samtale, når passer det best å si det, etc. En gutt spør for eksempel om det er for tidlig å komme ut av skapet når man er 14. En jente på 15 år spesifiserer i sitt spørsmål at hun *ikke er redd* for å komme ut, fordi familien kommer til å akseptere det, hun vil bare ha noen tips til hva hun skal si. At hun inkluderer poenget med at hun ikke er redd, kan indikere at hun kjenner til at en del andre kan være redde for reaksjoner fra familien / at man ikke kan ta det for gitt at alle blir akseptert som skeiv i familien (se kategori 4).

I denne typen spørsmål skriver ungdommene seg inn i en "skeive må fortelle om sin seksuelle orientering"-forventning. Det er ytterst sjelden at heterofile må fortelle venner og familie om sin seksuelle orientering, mens det har utviklet seg sterke forventninger om at skeive bør gjøre det, nærmest som om seksuell identitet ikke er gyldig med mindre man har kommet ut av skapet.

Blant de 239 tematisk relevante spørsmålene i utvalget var det til sammen 14 (5,9 %) i denne kategorien¹⁸.

Kategori 4: "Redd for å fortelle"-spørsmål

Dette er en variant av kategori 3, men skiller seg ut ved at ungdom ikke bare lurer på hvordan de skal fortelle, men at de også er redde for negative reaksjoner fra omgivelsene dersom de gjør det. Noen begrunner denne redselen med at de har sett at andre har fått negative reaksjoner fra vennegjengen eller klassen, at homo/lesbe brukes som skjellsord i vennegjengen eller klassen, eller at foreldre/familien eksplisitt har gitt uttrykk for at de er skeptiske til denne typen normbrudd eller rett og slett ikke aksepterer det. I noen tilfeller er årsaken til at familien ikke aksepterer homofili eller transpersoner, knyttet til religion (først og fremst kristendom). I antall spørsmål pr. kategori i dette utvalget er kategorien "redd for å fortelle" litt større enn "hvordan fortelle"-kategorien. Av de 239 tematisk relevante spørsmålene var det til sammen 18 spørsmål (7,5 %) som handlet om at ungdommer var redde for å fortelle om sin seksuelle orientering til andre¹⁹.

¹⁸ Sju av de eldste spørsmålene, tre av de 81 midterste spørsmålene og fire av de nyeste spørsmålene

¹⁹ Åtte av de 80 eldste, sju av de 81 midterste og tre av de 78 nyeste spørsmålene

En jente på 17 år skriver at foreldrene hennes er litt homofobiske og mener at det å være homofil er et valg man tar, og hun lurar på hvordan hun skal få dem til å forstå at hun ikke har "valgt" å være lesbisk. En bifil jente på 14 skriver at foreldrene hennes bare har slått fast at ingen i deres familie er homofile, fordi det bare er jente og gutt som hører sammen. En annen jente på 14 legger til at det er urettferdig at hun er nødt til å komme ut av skapet, mens heterofile slipper det.

Kategori 5: "Vil ikke være skeiv" / "Redd for å være skeiv"-spørsmål

En del ungdom gir i spørsmålene sine eksplisitt uttrykk for at de er veldig redde for om de er homofile, lesbiske eller bifile. Noen skammer seg over å tenke på at de kanskje er homofile. Disse spørsmålene stilles av ungdom som identifiserer seg som skeive, ungdom som har lurt på om de kanskje kan være det, og ungdom som forteller om følelser eller atferd som på ingen måte skulle indikere at de er homofile – og likevel er de veldig redde for å være det. Dette tyder på at det for mange er svært skremmende bare å tenke på at man kan bryte majoritetsnormene for kjønn og seksualitet.

Blant de 239 tematisk relevante spørsmålene i utvalget var det til sammen 28 spørsmål (11,7 %) i denne kategorien²⁰.

I flere av spørsmålene i denne kategorien legger innskriverne til at de "så klart ikke har noe imot homofile", men de vil absolutt ikke være skeiv selv – de vil være som alle andre. De skriver at de vet at det egentlig skal være normalt og akseptert å være skeiv i Norge i dag, men i realiteten føles det ikke sånn likevel. En jente skriver at hun ikke klarer å akseptere seg selv dersom hun er lesbisk. Hun liker en annen jente, men vil ikke ha tips til hvordan hun skal gå videre med denne forelskelsen; hun vil ha tips om hvordan hun kan komme seg over det. En annen jente bruker ord som "jeg skammer meg" og "dette er en evig kamp" om det å være lesbisk. Hun forteller videre at det fortsatt er et normbrudd å være lesbisk "selv om vi lever i 2017", og at det er tøft å bryte normer fordi familie og venner ikke forventer at hun skal gjøre det. En gutt på 14 skriver et langt innlegg om at han er livredd for å være homofil, selv om han er sikker på at han ikke er det. Grunnene til at han er redd, er at han har venner som sier at han er homofil, og han er redd for at *de* skal si til andre at han er det.

Kategori 6: "Hvor kan jeg møte andre skeive"-spørsmål

Dette er en liten kategori med sju spørsmål, hvorav seks er fra de 80 eldste spørsmålene. Denne gruppen spørsmål er nokså korte, og ungdommen skriver for eksempel at hen er bifil og lurar på hvor eller hvordan hen kan komme i kontakt med andre. De etterspør nettsteder eller en chat, men noen spør også om fysiske møteplasser. De fleste av spørsmålene tyder ikke på at ungdom er på leting etter en kjæreste eller en sexpartner, men at de har behov for nettverk – noe som kan skyldes at spørsmålsstillerne føler seg alene eller annerledes i de nettverkene de allerede er en del av. En gutt på 14 år skriver for eksempel at han savner noen å snakke med "om sånne ting". Det finnes også eksempler på spørsmål fra ungdom som har det veldig tøft, blant annet en som skriver om selvmordstanker og hat, og som ønsker seg en venn som er trans som forstår hvordan hen har det, en som hen kunne si alt til.

Kategori 7: Begrepsavklarings-spørsmål

Dette er både generelle spørsmål som ikke ser ut til å være direkte knyttet til spørsmålsstilleren, og spørsmål som spesifikt er knyttet til den som spør. De generelle spørsmålene kan være korte "hva betyr"-spørsmål, for

²⁰ Ni av de eldste spørsmålene, ni av de midterste spørsmålene og 10 av de nyeste spørsmålene.

eksempel hva betyr transvestitt, drag queen eller å komme ut av skapet, eller det kan være spørsmål om hva som er innholdet i eller karakteristika ved homofili.

En gutt på 18, som kaller seg forvirret, skriver at han ikke skjønner hvordan heterofile jenter kan eksperimentere seksuelt med andre jenter og fortsatt kalle seg heterofile – de må vel da være bifile, mener han. Han skriver videre at dersom man tenner på eller har sex med samme kjønn, så må man være enten bifil eller homofil – og viser med spørsmålet sitt et sterkt behov for å plassere atferd/mennesker i en kategori. Selv om mange innskrivere også viser at de kjenner til at seksuell utforskning og identitetsarbeid er normalt for ungdommer, så er det flere enn denne 18-åringen som viser behov for klare kategoriseringer og navn på identiteter – selv om han her uttrykte det sterkere enn de fleste.

Også spørsmålene som er direkte knyttet til innskriver, handler om navn på kategori, og da i form av "hvilken merkelapp skal jeg sette på meg selv?". Disse spørsmålene er oppbygd av en beskrivelse av innskriverens følelser eller atferd, og deretter et spørsmål om hvilken kategori dette hører hjemme i. En jente på 13 har for eksempel lest på nettet og funnet ut at hun må være enten genderfluid eller genderqueer, men hun vet ikke forskjellen på de to. Hun må vite det for å klassifisere seg selv. En annen jente lurte på hvorfor begrepet homofil kan brukes om jenter, ettersom hun tenkte at homofil gjelder for gutter, mens lesbisk brukes om jenter.

Det er til sammen 14 spørsmål av 239 i denne kategorien (5,9 %).

Kategori 8: "Er jeg gutt, jente, en blanding eller ingen av delene"-spørsmål

Som nevnt innledningsvis i dette kapittelet, så handler spørsmålene om kjønnsidentitet eller fra transpersoner om mange ulike tema, og det er ikke så mange tendenser til tematiske eller funksjonelle fellestrekk innad i dem. Men spørsmål om forvirring knyttet til kjønnskategoriene jente og gutt utgjør en liten kategori på til sammen sju spørsmål²¹. Innskriverne er 13, 14 eller 15 år. Felles for det ungdommene skriver i denne kategorien, er at de er usikre på hva de er. Noen ganger føler de seg som jente, og andre ganger som gutt. Dette er frustrerende, forvirrende og kaotisk. Ungdommene spør om råd om hvordan de kan finne ut hva de er, og om det er normalt å føle som de gjør. Det virker som om målet til seks av de sju innskriverne er å finne ut at de er enten gutt eller jente, det er ingen som lanserer et alternativ imellom eller en blanding, selv om de sier at de føler seg som begge deler. Den sjuende har søkt på nettet og funnet ut at hun kan være genderfluid.

Andre tema/funksjoner

I tillegg til spørsmålene inkludert i kategoriene ovenfor, er det mange tema som adresseres i dette avgrensede utvalget, men i få spørsmål:

- Foreldrene mine må ikke få vite noe
- Vil hjelpe en venn
- Utforskning/nysgjerrighet-spørsmål
- Mobbing
- Psykiske problemer (spiseforstyrrelser, depresjon, angst, selvmordstanker, selvskading)
- Problemer med familien

²¹ Tre av de eldste, tre av de midterste og ett av de nyeste spørsmålene.

Andre minoritetstilhørigheter

I det kvalitative utvalget var det omtrent ingen som skrev noe som indikerte at de hadde flere minoritetstilhørigheter. Vi vet ikke om dette skyldes at ungdom med andre minoritetstilhørigheter ikke stiller spørsmål, at de ikke oppgir noe om minoritetstilhørighet i spørsmålet, at det er vanskelig å identifisere, eller at de bruker andre tjenester enn ung.no.

Religion: I det kvalitative utvalget var det sju spørsmål fra ungdommer som er kristne, eller som har kristne familier (de som går på kristen skole, eller har kristne klassekamerater er ikke inkludert her). Tre av innskriverne er kristne selv: To av dem spør om homofili og synd i kristendommen. Den siste er homofob og har fått trøbbel på skolen fordi han står for sine meninger om homofili og abort og er redd for at skolen skal melde fra til barnevernet. De fire andre har problemer med kristne foreldre som ikke aksepterer homofile eller transer (to av disse spørsmålene har svært mange like elementer, og kan se ut til å være skrevet av samme person).

Etter dette funnet søkte vi spesifikt etter flere spørsmål om kristendom i hele utvalget, med søkeordene kristen og kristne, og fant 64 spørsmål. Spørsmålene viste at mange av ungdommene som identifiserer seg som kristne, som har kristne foreldre eller er del av kristent miljø/kultur, opplever dette som vanskelig i sammenheng med det å bryte normer for kjønn og seksualitet. Spørsmålene kan tematisk grovt sett deles i to grupper av avsendere.

Den første gruppen er ungdommer med kristne foreldre eller som lever i et kristent miljø, men som selv enten ikke er kristne eller har et liberalt syn på kjønn og seksualitet. Tema som går igjen i spørsmål fra denne gruppen, er et ønske om å bli godtatt som man er og en redsel for ikke å bli akseptert eller for å bli kastet ut av familie hjemmet. Det er mulig at dette for noen er et oppkonstruert eller sosialisert problem, men selv om kristne foreldre har uttrykt åpenhet og toleranse, er barn redde for reaksjoner på sin seksuelle orientering. Det er derfor reelt for dem.

Den andre gruppen er ungdommer som selv er kristne, uavhengig av om foreldre eller oppvekstmiljø er kristne. Tema som går igjen i spørsmålene fra denne gruppen, er en beskrivelse av å ha begått synd/handelt mot et verdigrunnlag man er en del av, og et ønske om helbredelse eller omvendelse til heterofili. En undergruppe presenterer seg selv som kristen og homofob.

Felles for begge gruppene, men mest framtrædende i den første, er en forvirring rundt egen identitet som blir forsterket av usikkerhet om krav til å passe inn i et verdensbilde skapt av andre. Dette gjelder i stor grad spørsmål knyttet til kristendom, men også andre kulturer.

Et tilsvarende søk på muslim* og islam* (og også ord som imam, moské) i hele utvalget viste stor grad av tematisk overensstemmelse med spørsmål om kristendom. Mange av de identifiserte spørsmålene i krysningen mellom det å bryte med normer for kjønn og seksualitet og det å være muslim eller ha en islamsk kulturell tilhørighet handler om aksept for den personen ungdommene ser seg selv som, eller opplevd mangel på aksept. En sentral problemstilling i så måte er tanker om et religiøst forbud mot homofili i islam. Nær knyttet til dette er redsel for å fortelle om egen seksuelle orientering eller at familien skal finne det ut.

Her finner vi også en "spør for en venn"-gruppe. Noen er bekymret for en venn som er forelsket i eller sammen med en person som enten er muslim eller har røtter i et muslimsk land. Andre syns det er vanskelig at en muslimsk kjæreste har andre, gjerne negative, holdninger til homofili eller annen normbrytende seksualitet enn de selv har.

I en gruppe spørsmål virker det som om hvilken religion eller etnisitet innsender har, er irrelevant. At ungdommen likevel velger å tilføye "dessuten er jeg muslim", kan være en indikasjon på at de oppfatter religionen som en kompliserende faktor, og at det implisitt påvirker det svaret de venter å få.

Det er ingen spørsmål i utvalget hvor samspill effekter mellom å bryte med normer for kjønn og seksualitet og jødedom eller hinduisme tas opp. En ung jente som presenterer seg som buddhist er usikker på om hennes religion tillater at hun er lesbisk.

Søk på frikirke*, jehova*, læstadian*, misjons*, pinse*, prest*, ateist* ga ingen relevante funn.

Etnisitet: Det er bare ett av de 239 tematisk relevante spørsmålene i det kvalitative utvalget som eksplisitt adresserer kombinasjonen av etnisk minoritet og seksuell minoritet. Dette er fra en gutt som omtaler seg selv som homofil og innvandrer, og som har lyst til å flytte til et større sted. Årsakene er at det er kjedelig der han bor nå, at det er vanskelig å komme i kontakt med nordmenn, og at han tror dette vil bli enklere på et større sted. Han ønsker praktisk veiledning til å flytte. Ifølge referansegruppa i dette prosjektet er det vanlig at en del skeive ungdommer med minoritetstilknytning ønsker å flytte hjemmefra på grunn av at det er vanskelig eller umulig for dem å være seg selv sammen med familien. Dette perspektivet er altså ikke adressert i akkurat dette ene spørsmålet.

Etter dette funnet søkte vi spesifikt etter flere spørsmål om etnisk minoritetstilhørighet i hele utvalget. Her ga søk på ordene etnis*, jød*, minoritet* ett relevant treff fra en gutt på 18 år som skriver at han er nødt til å flytte hjemmefra dersom han forteller familien at han er homofil eller bifil. Han frykter også fysisk vold fra faren.

Samisk/urfolk: Det kvalitative utvalget inneholdt ingen spørsmål om det å være samisk og bryte med normer for kjønn og seksualitet. Vi søkte derfor i hele utvalget, og fant to spørsmål. En gutt på 20 år spør rett ut "Hva gjør man om man er homo og er same?". Den som svarer, klarer ikke si noe for direkte å besvare spørsmålet. I stedet henvises det til nettsteder (som ikke lengre er tilgjengelige) og til å kontakte en annen svartjeneste. Det er lagt ved en artikkel i svaret, men denne adresserer ikke det å representere en dobbel minoritet. En gutt på 15 skriver at det i hans samiske miljø er tabu "med homofili og alt sånt", og at han ikke vet hva han skal gjøre. Svarer anerkjenner at det kan være vanskelig å være bifil og same, og at det er helt greit å være bifil. Likevel er de eneste konkrete råd gutten får, å kontakte andre tjenester. Heller ikke her adresserer noen av de vedlagte artiklene det å representere en dobbel minoritet.

Funksjonsnivå: I det kvalitative utvalget fant vi ingen spørsmål som adresserte minoritetstematikk knyttet til fysisk eller kognitivt funksjonsnivå. Vi søkte derfor etter relevante spørsmål i hele utvalget, først ved hjelp av søkeordene autisme*, asperger* og adhd, noe som identifiserte åtte spørsmål. Å ha en eller flere av disse diagnosene kompliserer hverdagen som skeiv ungdom på ulike måter, det å kontrollere tanker og følelser blir mer utfordrende, selvtilliten blir svekket, det å snakke med og få aksept fra familien blir vanskeligere, og – ikke minst – det å møte helsevesenet, eller å stole på helsevesenet er utfordrende. I tre av spørsmålene skriver ungdommen at hen har hørt eller lest at man ikke kan få kjønnsbekreftende behandling dersom man har Asperger. Samme tematikk fant vi for øvrig i et spørsmål fra en overvektig ungdom som ikke kan få testosteronbehandling på grunn av vekta.

Videre søkte vi på en del mulig relevante ord, blant annet etter tips fra referansegruppa. Ved søk på ordene rullestol og CP fant vi ett relevant spørsmål fra en homofil gutt med CP som synes det er vanskelig å få kontakt med andre på gaysir – noe som sannsynligvis kan være utfordrende både for ungdom med og uten CP. Søk på ordene retard, tard, utviklings*, kronisk*, downs, funksjons*, hjelpeløs, hjelpemid*, krøpling, lam, misfoster, mingo, seksualteknisk hjelpemiddel, penispumpe, penisprotese, vibrator, hjelpem*, assist*, blind* og døv* og nedsatt ga ingen tematisk relevante treff.

Sosioøkonomisk status: Ingen av spørsmålene i det kvalitative utvalget handlet om å ha dårlig råd. Vi søkte i hele utvalget etter spørsmål som inneholdt ordene penger og ikke råd, men fant ingen som handlet om det å tilhøre minoriteten lav sosioøkonomisk status og samtidig være skeiv. Noen svært få ungdommer i utvalget skriver om det å ikke ha råd til noe. Det de ikke har råd til er enten medisinsk behandling eller å flytte ut fra

foreldrehjemmet. Ettersom ønske om å flytte hjemmefra har blitt tematisert i andre sammenhenger, søkte vi nå spesifikt etter spørsmål som handler om dette, ved hjelp av søkeordene flytte, flytte ut, flytte hjemmefra, uten å finne noen flere tematisk relevante spørsmål.

Psykisk helse og selvmord

Som vist i innledningen vet vi fra tidligere forskning at gruppen barn og unge som bryter med normer for kjønn og seksualitet, har større risiko for psykisk uhelse, selvmordstanker og selvskading. Siden spørsmål knyttet til psykisk helse ikke var framtrepende nok i de kvalitative analysene over til at det dannet en kategori, valgte vi systematisk å lese spørsmål inneholdende utvalgte ord/fraser (vedlegg C) i hele utvalget.

Uten et sammenligningsgrunnlag er det vanskelig å si noe om forekomsten av spørsmål knyttet til psykisk helse er større i dette utvalget enn ellers. I Innsiktsarbeid ung.no, delrapport 2 (Lassemo et al., 2019), fant vi at til sammen 75 av 360 (20,8 %) analyserte spørsmål i kategorien Kropp, helse og identitet omhandlet ulike psykiske plager eller problemer. Til sammen 592 spørsmål (8,7 %) i utvalget i dette prosjektet inneholder et eller flere av ord/fraser listet i vedlegg C. Dette er betydelig mindre enn i fullt datasett der 14,7 % av spørsmålene bruker et eller flere av ord/fraser listet i vedlegget.

For ordlisten sett samlet er det lite variasjon i andel spørsmål som bruker ord/fraser både fordelt på kjønn og år. Mens det absolutt sett er flere spørsmål fra de yngre innsenderne, er det relativt sett flere fra de eldre som etter denne definisjonen omhandler psykisk helse.

Antallet spørsmål i utvalget som inneholder ordet angst, er stabilt med innsenders økende alder. Andelen øker derfor signifikant fra 13 år til 20 år ($p < 0,01$). Når det gjelder spørsmål som inneholder ordene deppa/depresjon/deprimert, er andelen innsendte spørsmål stabil med innsenders økende alder. Det er altså en nedgang i antall spørsmål etter som innsender blir eldre. Den tredje markante kategorien innen psykisk helse omhandler selvmord og selvskading. Det er en signifikant nedgang ($p < 0,01$) fra 13 til 20 års alder i andel spørsmål som inneholder drepe meg selv/klarar ikke mer/selv-mord*/selvskad*/ta livet mitt.

Marginalt flere ($p = 0,1$) gutter enn jenter, relativt sett, skriver om psykisk helse i spørsmålene sine ved at de benytter ord/fraser fra vedlegg C. Selv om utvalget inneholder flere spørsmål fra jenter som inneholder ordet angst, er andelen gutter som bruker ordet angst i sitt spørsmål marginalt høyere. Det samme gjelder ordene deppa/depresjon/deprimert. Varianter av ordet selvmord blir benyttet i større grad av gutter enn av jenter, målt både i antall og andel ($p = 0,02$). Andelen spørsmål fra annet som inneholder varianter av ordet selvmord er enda høyere (ikke signifikant).

Jenter benytter i større grad varianter av ordet selvskading i sine spørsmål ($p = 0,1$). Jentene skriver i noe større grad også om spiseforstyrrelser, både generelt og med diagnose betegnelsene anoreksi og bulimi. Det må understrekes at det er snakk om et lite antall spørsmål.

Noen inngående kvalitativ analyse av disse spørsmålene presenteres ikke. Likevel ser vi at flere ungdommer "orke ikke mer". Mange av disse utdyper det å ikke orke mer med at de har selvmordstanker. Noen blir mobbet med at de er homo, noen fordi de er homo, og andre sliter med følelser rundt det å være homo/lesbisk/bi.

Mange barn og unge skriver inn til ung.no fordi de er bekymret for en venn som har uttrykt selvmordstanker, eller tidligere har forsøkt å begå selvmord. Spennet i problemstillingene som får barn og unge til å uttrykke at de har selvmordstanker eller -planer er stort. Det går fra en 13-åring forelskelse som kanskje ikke blir besvart, til en 19-åring som daglig og over år har blitt mobbet for hvem hen er.

Hva spør annet-ungdommene om?

Andelen barn og unge som velger annet som kjønn ved innsending av spørsmål, er signifikant høyere ($p < 0,01$) enn i fullt datasett (6,9 % mot 1,6 %). Likevel fant vi ikke annet som en framtreddende gruppe i noen av spørsmålskategoriene beskrevet over. Vi gjennomførte derfor en enkel analyse av spørsmål innsendt av annet i hele utvalget.

Som for spørsmål innsendt av gutter og jenter kommer de fleste spørsmål fra de yngste aldersgruppene. Hovedtyngden av spørsmål fra annet faller innunder kjønnsidentitet (se vedlegg A for inkluderte søkeord). Spesielt de yngste spør en del om seksuell orientering.

Omtrent en firedel av alle spørsmål fra annet i utvalget omhandler trans. Det er stort spenn i spørsmålene. Særlig de yngre uttrykker stor grad av usikkerhet, både knyttet til hva de er og hvordan de kan forholde seg til det. Mange opplever mobbing knyttet til det å være trans, og også opplevd/fryktet eller reell mangel på forståelse fra mennesker som står dem nær. Det er også en god del praktiske spørsmål blant annet om medisinsk behandling og kirurgi.

4.2 Kvantitativ validering av kategorier

En reell vurdering av hva det enkelte spørsmål tematisk handler om, kan kun finnes gjennom lesing og kvalitative analyser. Ved hjelp av text-mining og keyword-in-context analyser kan vi likevel kvantifisere omfanget av spørsmål som omhandler enkelte tema. For å kunne benytte denne metoden kreves det at en stor nok mengde av spørsmålene benytter like ord eller fraser for å beskrive temaet. For noen av kategoriene av spørsmål som framkom gjennom kvalitative analyser var det mulig å finne ord og fraser som identifiserte relevante spørsmål, for andre ikke.

Metodisk er denne fremgangsmåten lik metoden benyttet for å finne utvalget spørsmål til analyse. Likevel er det i denne sammenheng vanskeligere å avgrense kategoriene. De er vanskelige å skille fra hverandre, og det er dels stor variasjon i språket ungdom bruker til å beskrive like problemstillinger. Vi kan gi eksempler på formuleringer i kategorien "Er jeg homofil/lesbisk/bifil"-kategorien: "Jeg har problemer med å finne ut av seksualiteten min", "Jeg er en jente som er veldig usikker på legningen min", "Jeg lurte på om jeg kanskje kan være lesbisk eller bifil", "Jeg er usikker på hva slags identitet jeg har" og " Er jeg gay nå plutselig?".

I tolkingen av de resultatene som presenteres i det følgende, er det viktig å huske at dette ikke er noen eksakt vitenskap. Selv om vi presenter antall og andeler er dette kun anslag. De ord og fraser vi har valgt å benytte, kan betraktes som proxy på en langt mer spesifikk, men ikke generaliserbar, beskrivelse av kategoriene. Hadde vi valgte andre ord/fraser, som også blir brukt i spørsmål innen samme tema, er sjansen stor for at vi ville fått andre tall. Vi vet også at denne metodikken medfører et betydelig antall falsk positive og falsk negative. Når vi likevel velger å presentere funn fra fire av de åtte kategoriene er det fordi vi mener at syntaksen vi har klart å bygge for disse gir funn som i antall er nær det virkelige. Vi ser også en viss sammenheng mellom andel spørsmål identifisert ved hjelp av text-mining og ved kvalitativ analyse.

Kategoriene er ikke nødvendigvis gjensidig utelukkende.

Tabellene 4.1, 4.3, 4.5, 4.7 og 4.9 under leses fra venstre mot høyre, med summen først og bestanddelene etter. Den første kolonnen angir totalt antall spørsmål i utvalget fordelt på år, og denne er lik for disse tabellene. Andre kolonne angir antall spørsmål innen gitt kategori (ord). Kolonne tre gir andel spørsmål innen gitt kategori sett i forhold til hele utvalget fordelt på år. De resterende kolonnene angir antall spørsmål pr kjønn, kolonne to er summen av disse, og andel pr kjønn sett i forhold til kolonne to.

Kategori 1

Kategori 1 inneholder spørsmål hvor temaet er "Er jeg homofil/lesbisk/bifil?". I text-mining brukte vi søkestrengen (*homo* OR lesb* OR bifil*) AND (*er jeg OR tror OR betyr det OR galt med meg OR finne ut OR sammen med*). Dette identifiserte til sammen 1502 spørsmål eller 22 % av alle spørsmål i utvalget. Dette er en noe høyere andel enn det som ble funnet i de kvalitative analysene. Vi ser av tabell 4.1 at andelen spørsmål innen denne kategorien har gått ned over tid. Nedgangen fra 2015 til 2019 er statistisk signifikant ($p=0,03$). Sammenlignet med hele utvalget er det en stor overvekt av jenter som stiller spørsmål innen denne kategorien. Likevel har andelen gutter økt de siste to årene, fordi antallet spørsmål fra jenter har gått ned. Kun et fåtall av de som stiller spørsmål innen "Er jeg homofil/lesbisk/bifil?"-tematikken bruker annet som kjønn.

Tabell 4.1: Antall og andel spørsmål i kategori 1 hele utvalget, og etter kjønn.

	Totalt	Kategori 1		Gutt		Jente		Annet	
	Antall	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
2015	905	229	25,3	57	24,9	171	74,7	1	0,4
2016	1 004	242	24,1	62	25,6	173	71,5	7	2,9
2017	1 777	380	21,4	98	25,8	268	70,5	14	3,7
2018	1 694	366	21,6	102	27,9	259	70,8	5	1,4
2019	1 443	285	19,8	86	30,2	197	69,1	2	0,7
Sum	6 823	1 502	22,0	405	27,0	1 068	71,1	29	1,9

Som for hele utvalget ser vi en utjevning av andel spørsmål fra jenter og gutter med økt alder (tabell 4.2). Blant de eldste er flertallet av spørsmålsstillere gutter. Det ser også ut til at dette er en tematikk som opptar de yngste i større grad. Det er i utvalget, og datasettet som helhet, flere spørsmål fra de yngre ungdommene. For spørsmål som faller inn under kategori 1, er dette enda mer tydelig. Her er nær 30 % av spørsmålene stilt av 13-åring, mot 21,7 % i utvalget.

Tabell 4.2: Antall og andel spørsmål i kategori 1 etter alder og kjønn, hele utvalget.

ALDER	Gutt		Jente		Annet		Total	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
13	74	16,9	355	80,9	10	2,3	439	100,0
14	71	23,3	231	75,7	3	1,0	305	100,0
15	104	34,6	191	63,5	6	2,0	301	100,0
16	55	28,5	136	70,5	2	1,0	193	100,0
17	40	41,2	54	55,7	3	3,1	97	100,0
18	23	37,7	37	60,7	1	1,6	61	100,0
19	9	20,0	34	75,6	2	4,4	45	100,0
20	29	50,9	26	45,6	2	3,5	57	100,0
Sum	405	27,0	1 064	71,0	29	1,9	1 498	100,0

Kategori 2

Kategori 2 inneholder spørsmål om forelskelse. I text-mining brukte vi søkestrengen (*homo* OR lesb* OR bifil*) AND (*forelsket OR følelser*). Dette identifiserte 1065, eller 15,6 %, av spørsmålene i utvalget (tabell 4.3). Den kvalitative analysen (kapittel 4.1) identifiserte 13 % spørsmål i denne kategorien. Fra 2015 til 2017 var det en statistisk signifikant nedgang ($p < 0,01$) i andel spørsmål om forelskelse. Andelen spørsmål relatert til forelskelse, var stabil fra 2017 til 2019. Gjennom hele femårs-perioden er omtrent 75 % av spørsmålene innen temaet forelskelse stilt av jenter. Overvekten av jenter som spørsmålsstillere er større innen temaet forelskelse enn i utvalget som helhet.

Tabell 4.3: Antall og andel spørsmål i kategori 2 hele utvalget, og etter kjønn.

	Totalt	Kategori 2		Gutt		Jente		Annet	
	Antall	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
2015	905	177	19,6	41	23,2	135	76,3	1	0,6
2016	1 004	166	16,5	35	21,1	129	77,7	2	1,2
2017	1 777	259	14,6	61	23,6	194	74,9	4	1,5
2018	1 694	251	14,8	63	25,1	186	74,1	2	0,8
2019	1 443	212	14,7	53	25,0	155	73,1	4	1,9
Sum	6 823	1 065	15,6	253	23,8	799	75,0	13	1,2

Som vi ser av tabell 4.4, er det spesielt de yngste jentene som stiller spørsmål om forelskelse. Når andelen gutter som spørsmålsstillere har økt blant de eldste ungdommene, er dette snarere et resultat av færre spørsmål fra jenter enn flere spørsmål fra gutter. Det er svært få som identifiserer seg som annet som stiller spørsmål i denne kategorien.

Tabell 4.4: Antall og andel spørsmål i kategori 2 etter alder og kjønn, hele utvalget.

ALDER	Gutt		Jente		Annet		Total	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
13	32	11,7	240	87,6	2	0,7	274	100,0
14	45	18,9	189	79,4	4	1,7	238	100,0
15	55	27,9	141	71,6	1	0,5	197	100,0
16	44	28,4	108	69,7	3	1,9	155	100,0
17	33	43,4	42	55,3	1	1,3	76	100,0
18	15	34,1	28	63,6	1	2,3	44	100,0
19	8	26,7	22	73,3	0	0,0	30	100,0
20	21	44,7	25	53,2	1	2,1	47	100,0
Sum	253	23,8	799	75,0	13	1,2	1 065	100,0

Kategori 3

For å identifisere alle "hvordan fortelle"-spørsmålene ble denne søkestrengen benyttet: (*homo* OR lesb* OR bifil*) AND (*fortelle OR ut av skapet OR stå fr*m OR komme ut til OR komme ut av OR komme ut*). Dette identifiserte 488 spørsmål, 7,2 % av utvalget. Andelen "hvordan fortelle"-spørsmål i utvalget er nær halvert fra 2015 til 2019 ($p < 0,001$). Størsteparten av nedgangen kom første året. I løpet av femårs-perioden går andelen spørsmål stilt av gutter noe opp. Dette skyldes både flere spørsmål fra gutter og færre fra jenter. Det er en lavere andel innsendere som velger annet som kjønn i denne kategorien enn i utvalget samlet.

Tabell 4.5: Antall og andel spørsmål i kategori 3 hele utvalget, og etter kjønn.

	Totalt	Kategori 3		Gutt		Jente		Annet	
	Antall	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
2015	905	95	10,5	22	23,2	70	73,7	3	3,2
2016	1 004	72	7,2	21	29,2	45	62,5	6	8,3
2017	1 777	131	7,4	34	26,0	88	67,2	9	6,9
2018	1 694	106	6,3	27	25,5	78	73,6	1	0,9
2019	1 443	84	5,8	28	33,3	54	64,3	2	2,4
Sum	6 823	488	7,2	132	27,0	335	68,6	21	4,3

Også i denne kategorien stilles det flest spørsmål av de yngste jentene (tabell 4.6). Blant de eldste ungdommene (18–20 år) er det så få innsendte "hvordan fortelle"-spørsmål at det ikke gir mening å diskutere forskjeller eller utvikling.

Tabell 4.6: Antall og andel spørsmål i kategori 3 etter alder og kjønn, hele utvalget.

ALDER	Gutt		Jente		Annet		Total	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
13	24	18,8	101	78,9	3	2,3	128	100,0
14	17	15,2	87	77,7	8	7,1	112	100,0
15	31	34,4	55	61,1	4	4,4	90	100,0
16	23	31,9	48	66,7	1	1,4	72	100,0
17	19	43,2	22	50,0	3	6,8	44	100,0
18	8	57,1	6	42,9	0	0,0	14	100,0
19	3	30,0	6	60,0	1	10,0	10	100,0
20	7	41,2	9	52,9	1	5,9	17	100,0
Sum	132	27,1	334	68,6	21	4,3	487	100,0

Kategori 6

For å identifisere "hvor kan jeg møte andre skeive"-spørsmål i hele utvalget brukte vi denne søkestrengen: *(homo* OR lesb* OR bifil) AND (møte)*. Dette identifiserte 141 spørsmål; 2,1 % av utvalget. På tross av det lave antallet spørsmål som faller innunder kategorien, kan det se ut til at andelen spørsmål relatert til utvalget

har vært stabil over femårs-perioden. Det samme gjelder fordelingen av andel spørsmål sendt inn av jenter og gutter.

Tabell 4.7: Antall og andel spørsmål i kategori 6 hele utvalget, og etter kjønn.

	Totalt	Kategori 6		Gutt		Jente		Annet	
	Antall	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
2015	905	17	1,9	7	41,2	10	58,8	0	0,0
2016	1 004	25	2,5	12	48,0	13	52,0	0	0,0
2017	1 777	41	2,3	15	36,6	26	63,4	0	0,0
2018	1 694	28	1,7	13	46,4	14	50,0	1	3,6
2019	1 443	30	2,1	14	46,7	16	53,3	0	0,0
Sum	6 823	141	2,1	61	43,3	79	56,0	1	0,7

Dette er en svært liten kategori, og det gir lite mening i å diskutere forskjeller og endringer i antall og andel spørsmål stilt etter alder og mellom kjønn (tabell 4.8).

Tabell 4.8: Antall og andel spørsmål i kategori 6 etter alder og kjønn, hele utvalget.

ALDER	Gutt		Jente		Annet		Total	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
13	6	28,6	15	71,4	0	0,0	21	100,0
14	8	36,4	13	59,1	1	4,5	22	100,0
15	16	50,0	16	50,0	0	0,0	32	100,0
16	16	55,2	13	44,8	0	0,0	29	100,0
17	3	25,0	9	75,0	0	0,0	12	100,0
18	7	70,0	3	30,0	0	0,0	10	100,0
19	2	40,0	3	60,0	0	0,0	5	100,0
20	3	30,0	7	70,0	0	0,0	10	100,0
Sum	61	43,3	79	56,0	1	0,7	141	100,0

Spørsmål om å være redd

Ved kvalitativ analyse så vi raskt at mange ungdommer skriver at de er redde for ulike aspekter knyttet til det å bryte med normer for kjønn og seksualitet. Vi valgte derfor å gjøre en kvantitativ analyse av bruken av ordet redd i utvalget. Totalt 878 av spørsmålene inneholder ordet redd. Dette utgjør 12,9 % (tabell 4.9). Fra 2015 til 2019 ser vi en økning, både absolutt og relativt, i bruken av redd selv om denne ikke er statistisk signifikant ($p=0,39$). I absolutte tall var ordet redd mest hyppig brukt i 2017, da det også var flest spørsmål totalt sett. Selv om antallet spørsmål med ordet redd gikk opp fra både gutter og jenter i perioden 2015–2019, økte andelen spørsmål fra gutter betraktelig ($p=0,06$).

Tabell 4.9: Antall og andel spørsmål som bruker ordet redd hele utvalget, og etter kjønn.

	Totalt	Redd		Gutt		Jente		Annet	
	Antall	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
2015	905	108	11,9	34	31,5	69	63,9	5	4,6
2016	1 004	147	14,6	51	34,7	94	63,9	2	1,4
2017	1 777	222	12,5	79	35,6	130	58,6	13	5,9
2018	1 694	212	12,5	69	32,5	128	60,4	15	7,1
2019	1 443	189	13,1	80	42,3	100	52,9	9	4,8
Sum	6 823	878	12,9	313	35,6	521	59,3	44	5,0

Tabell 4.10 viser at jenter bruker ordet redd mest i sine spørsmål når de er yngre. Blant gutter ser vi en mer jevn fordeling mellom de ulike aldrene.

Tabell 4.10: Antall og andel spørsmål som bruker ordet redd etter alder og kjønn, hele utvalget.

ALDER	Gutt		Jente		Annet		Total	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
13	39	21,0	134	72,0	13	7,0	186	100,0
14	40	24,4	121	73,8	3	1,8	164	100,0
15	66	42,3	80	51,3	10	6,4	156	100,0
16	46	41,8	58	52,7	6	5,5	110	100,0
17	35	43,2	41	50,6	5	6,2	81	100,0
18	29	46,8	31	50,0	2	3,2	62	100,0
19	22	51,2	20	46,5	1	2,3	43	100,0
20	36	49,3	33	45,2	4	5,5	73	100,0
Sum	313	35,8	518	59,2	44	5,0	875	100,0

5 Er ung.no relevant?

Hvorvidt ung.no tilbyr relevant informasjon gjennom artikler og besvarte spørsmål til ungdom som bryter med normer for kjønn og seksualitet, og for øvrig alle andre tema, vil ikke være en statisk størrelse. Graden av relevans avhenger av de utfordringer, problemstillinger og spørsmål som opptar barn og unge, samt den konteksten disse oppleves i. På den ene siden endrer hva som opptar barn og unge, seg over tid. På den andre siden endres konteksten (som lover, regler og sosiale normer) som spørsmålene oppstår i, over tid. Med bakgrunn i dette må relevansen av ung.no bedømmes ut fra redaksjonelle artikler som er tilgjengelige på nettsiden nå og svar på spørsmål stilt nær i tid.

5.1 Hvordan kan ung.no bidra til å normalisere ulike identiteter?

Ung.no skal ifølge Regjeringens handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk bidra til å normalisere ulike identiteter knyttet til kjønn og seksualitet (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016). Ung.no tilbyr flere redaksjonelle artikler som handler om ulike seksuelle identiteter og kjønnsidentiteter (for eksempel *Homofobi i skolegården*, *Jeg er homofil og forelsket i en venn* og *Kjønnsnormer – vi er alle forskjellige*). Dette kan være én tilnærming ung.no kan bruke for å bidra til å normalisere ulike identiteter. Dette kan gjøre at flere skeive ungdommer opplever at ung.no er et nettsted som passer for dem. En annen tilnærming ville imidlertid være å inkludere flere forståelsesmåter av kjønn og seksualitet i *alle* artikler, slik at det ikke var behov for egne artikler for skeive om forelskelse eller om hvordan homofile har sex. En utfordring i likestillingspolitikken er at normalisering av kjønn og seksualitet ofte bygger på at ulike former for kjønn, som transkjønn, er normalt i sin annerledeshet, framfor at trøbbel med kjønn kan være noe som gjelder alle (Bolsø, 2019). Ved å *legge til* artikler som spesifikt vinkler seg mot undergrupper av ungdommer, sortert etter kjønn og seksuell orientering, kan denne tilnærmingen mot sin hensikt segmentere en linje mellom de og dem.

Ung.nos oppdrag i henhold til Regjeringens handlingsplan løses altså ikke bare ved å tilby informasjon om ulike seksuelle identiteter og kjønnsidentiteter i separate tekster (som inneholder mange gode, forklarende avsnitt om normalisering og mangfold). Kanskje leses disse også bare av en smal målgruppe, nemlig de som søker dem opp. Implementering av mangfold og likestilling i formidlingen til ungdom kan med andre ord forventes å gjøres best via tekster som leses av mange. Flere av de mest leste artiklene på ung.no handler om forelskelse, kropp, pubertet og sex. Ved å skrive disse mer inkluderende kan flere oppleve at hele nettstedet er relevant akkurat for dem. I tillegg kan alle lesere få utfordret sine eventuelle fastlåste forståelsesmåter om kjønn og seksualitet²².

Det er et sentralt element i kritisk tekstanalyse å avdekke både hvilke tema, identiteter, forståelsesmåter og virkelighetsbilder som er synlige i tekstene og hvilke som ikke er det (Skrede, 2017). I dette kapitlet ser vi først på hvorvidt ung.no tilbyr den typen informasjon i redaksjonelle tekster som ungdommene etterspør i sine spørsmål (5.2), og deretter på i hvilken grad andre redaksjonelle tekster (5.3) og svar i spørretjenesten (5.4) tilbyr et mangfold av forståelsesmåter. Det kan være verdt å merke seg at denne relevans-analysen må anses som et tidsbilde fra januar 2020, med bakgrunn i dato for utvelgelse av artikler og valgt tidsperiode for analyse av svar.

5.2 Overenstemmelse mellom ungdommenes spørsmål og redaksjonelle tekster

For å undersøke hvorvidt ung.no tilbyr relevant informasjon til ungdom som bryter med normer for kjønn og seksualitet, sammenlignet vi kategoriene identifisert i kapittel 4 med de redaksjonelle artiklene på ung.no.

²² Se mer om hvordan dette kan gjøres i 5.3 og 5.4.

Ved å søke etter artikler inne på ung.no, og spesielt ved bruk av nettsidekartet, fant vi på søketidspunktet omtrent 30 artikler som handlet spesifikt om, eller som ser ut til å være spesifikt rettet mot, skeive ungdommer²³. Dette er en blanding av faktatekster (*Hva betyr regnbueflagget?*), tekster som viser skeive vei i hjelpetilbud (*Forelsket i en med samme kjønn og trenger noen å snakke med* og *Trenger du noen å snakke med om seksualitet, kjønn og identitet*), "hjelp til selvhjelp"-tekster mer eller mindre direkte koblet til spørsmål ungdommer har stilt i spørretjenesten (*Jeg er homofil og forelsket i en venn*), diskuterende/refleksjonstekster (*Har du opplevd å ikke passe inn?*), reportasjer/intervju med enkeltpersoner (*Mitt liv som transperson*) og spørsmål-svar hentet fra spørrestjenesten (*Redd for å komme ut til min religiøse familie*).

I tekstene adresseres både mange av de *temaene* som ungdom tar opp i spørsmålene, og mange av *behovene* som ungdommene direkte eller indirekte uttrykker. Dette kan være behov for begrepsavklaring, gode råd, noen å snakke med, hjelp til å rydde opp i kaotiske tanker, og å se noen som er lik seg selv. Det finnes også tekster som er språklig rettet mot ungdommer med flere minoritetstilhørigheter, som skeiv med urfolkstilhørighet (*Ung og skeiv i Sápmi Ung*), skeiv med nedsatt funksjonsnivå (*Ung, skeiv og funksjonshemma?*) og skeiv fra religiøs minoritet (*Homofil og muslim*). Som vist i 4.1 er det få ungdommer som adresserer slike multiple minoriteter i sine spørsmål. De redaksjonelle artiklene ser ut til å være skrevet ut fra første innfallsvinkel nevnt innledningsvis i kapittelet: Å tilby informasjon om ulike seksuelle identiteter og kjønnsidentiteter i egne tekster. Slike artikler er nokså spesifikke, og det skal mange artikler til for å klare å dekke alle behov og målgrupper.

Redaksjonelt innhold om "Er jeg homofil/lesbisk/bifil"-tematikken

Den største kategorien identifisert blant spørsmålene (kapittel 4.1), det vil si den med flest spørsmål, var "Er jeg homofil/lesbisk/bifil"-spørsmål. På ung.no finner vi også en redaksjonell artikkel med overskriften *Er du lesbisk, bifil eller homofil?*²⁴. Overskriften kan indikere at den er rettet mot ungdommer som allerede har funnet ut av hvem de forelsker seg i. Samtidig er første setning i ingressen "Eller lurer på om du kanskje er det?", som indikerer at artikkelen også er ment rettet mot dem som fortsatt lurere – sann som mange av ungdommene gjør i spørsmålene i "Er jeg homofil/lesbisk/bifil"-kategorien. Artikkelen innleder med å ta ungdommenes usikkerhet og utforskning for gitt, med normalisering som mål: "Det er vanlig å prøve ut forskjellige måter å være på i ungdomstida. Dette betyr at mange også utforsker seksualiteten sin og sin seksuelle identitet. Noen tiltrekkes av personer av samme kjønn, mens andre kan oppleve disse følelsene i møte med personer av et annet kjønn. Mange tiltrekkes også av flere kjønn. Andre igjen tiltrekkes ikke av noen. Her finnes det ingen fasit". Bildet som er valgt som illustrasjon i denne teksten er av regnbueflagget. Dermed har man ikke benyttet en soleklar anledning til å vise et bilde av kjærester av samme kjønn (slike bilder kan så klart like gjerne brukes i alle andre tekster).

En viktig observasjon er at innledningen i artikkelen skiller seg fra tekster om forelskelse som *ikke* er direkte rettet mot skeive ungdommer. I tekster rettet mot den heterofile majoriteten står det sjeldent eksplisitt at man kan forelske seg i noen av samme kjønn, motsatt kjønn, flere kjønn eller ingen (som *20 tegn på at han/hun liker deg*). Dersom tekster rettet mot alle har en inkluderende stil, så trenger det heller ikke å stå eksplisitt. Man kan for eksempel velge kjønnsnøytrale ord som "Det samme gjelder hvis du får tilsendt et bilde fra crushet ditt" fra teksten *9 flørtetips for Snapchat*, som bruker crushet i stedet for et kjønnsmarkert ord²⁵.

²³ Ikke alle var tilgjengelige i hele analyseperioden.

²⁴ Skrevet av Redaksjonen, ung.no, sist oppdatert 11.03.2020

²⁵ Se 5.2 for mer om kjønnsmarkerte ord.

Redaksjonelt innhold om å være redd

To av kategoriene identifisert i kapittel 4, handler om å være redd (kategori 4 og 5). Ungdommer beskriver at de er redde for å være skeive, også de som ikke er det, og de skriver at de er redde for å fortelle andre at de er det – både venner og familie. Å være redd for å være skeiv handler om frykt og skam knyttet til å bryte normer og sterke ønsker om å være som alle andre. Å være redd for å fortelle om at man er skeiv handler om redsel for negative sanksjoner fra omgivelsene. Samtidig finnes det på ung.no eksempler på at denne redselen ikke anerkjennes som så stor som ungdom opplever det. På ung.no finnes det blant annet et intervju med Kaja om det å komme ut²⁶. Her adresseres ikke redsel og skam. Det eneste som står om negative følelser er "Jeg ble fortvila og forvirra", men allerede to linjer lenger ned i teksten er alt i orden: "Heldigvis hadde Kaja et nært forhold til moren sin, og etter å ha tenkt seg om i to uker, valgte hun å fortelle henne om forelskelsen. –Jeg visste at mamma ville ta det helt greit, fordi hun har en god kamerat som er homofil". Selve forvirringen gikk nok også fort over for Kaja, for hun mener "Er man homo, så tror jeg man vet det". Denne teksten åpner dermed ikke opp for virkelighetsbildet om redsel og skam som mange av ungdommene forteller om i spørretjenesten. Teksten er dessuten nokså kort, og det er mulig å tenke seg at Kaja sa mer enn dette i intervjuet. Kanskje teksten kunne ha vært erstattet av en video med mer innhold?

Redsel blir derimot adressert i teksten *Homofobi i skolegården*²⁷. I avsnittet med overskriften "Vanskelig å være homofil på en mindre plass?" står det blant annet "På tross av at det er et skeivt miljø i byene har mange homofile de samme problemene der som på bygda. De som er skeive i byene opplever den samme angsten og selvforakten som på bygda". I denne teksten brukes negative ord som angst, selvforakt, mindreverdig og annenrangs for å beskrive følelser skeive kan ha. Denne teksten kan dermed sies å tilby et virkelighetsbilde som bygger på frykt og skam slik som ungdommene selv skriver.

Ved å søke på "Redd for å komme ut" på ung.no er det første treffet *Redd for å komme ut til min religiøse familie*²⁸. Dette er ikke en ny tekst redaksjonen har skrevet, men en gjengivelse av et spørsmål og et svar fra spørretjenesten. Spørsmålet er fra en jente som er redd for å fortelle foreldrene sine at hun er lesbisk. Foreldrene er kristne, og jenta skriver "jeg [er] nesten helt sikker på at de ikke vil se meg igjen visst de får vite det". Dette ser ut til å være en beskrivelse av en sterk fortvilelse, men denne fortvilelsen blir ikke møtt i svaret: "Din bekymring angående en eventuell avvisning fra din kristne familie, kan jo være en helt reell bekymring". Ordene "eventuell" og "kan jo" i denne setningen kan tolkes som at svareren ikke anerkjenner jentas fortvilelse som reell slik hun selv uttrykker den. I svaret står det videre at "Min erfaring er at selv om du har en superkristen familie, så kan det gå helt fint å komme ut som lesbisk" og "Hvis det er slik at de avviser deg, tenker jeg jo ikke at det er så mye du får gjort". Det er nærmest så jenta får beskjed om at det ikke er så farlig om foreldrene hennes ikke vil se henne igjen. Forsøket på å framme normalisering gjennom å redusere hennes bekymring, kan dermed i like stor grad bli oppfattet som en avvisning i seg selv, idet jentas bekymringer framstilles som mer uvesentlige enn hva jenta selv subjektivt opplever. Når det er så mye redsel og skam i spørsmålene fra ungdommene, kunne man sett for seg at dette verdensbildet hadde blitt løftet fram og anerkjent i større grad, og at tekstene om dette blir mer generelle enn bare ett enkelt svar fra spørretjenesten.

²⁶ *Kaja – om å komme ut av skapet*, skrevet av Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring (LLH), sist oppdatert: 20.11.2018

²⁷ Skrevet av en navngitt person i samarbeid med redaksjonen ung.no, sist oppdatert: 25.03.2019. Det står ingenting om hvem denne personen er, for eksempel hvilken profesjon vedkommende har.

²⁸ Skrevet av helsesøster og sexologisk rådgiver i samarbeid med redaksjonen, sist oppdatert 24.10.2018 (søkt 8.mai 2020)

Teksten *Redd for å komme ut til min religiøse familie* handler spesifikt om å komme ut til en kristen familie, selv om overskriften inneholder det bredere ordet religiøs. Å komme ut som skeiv i en kristen familie er et tema som blir adressert av flere ungdommer i spørretjenesten²⁹. Men majoriteten av spørsmål som handler om redsel for å være skeiv eller for å fortelle andre om det, er ikke knyttet til religion. Å være redd er i større grad knyttet til redsel for å bryte med majoritetens normer, og med foreldrenes, vennenes og egne forventninger til hvordan livet og en selv skal være.

Redaksjonelt innhold om forelskelse

Forelskelse er et tema som går igjen i mange spørsmål fra skeive ungdommer også. Ung.no tilbyr mange tekster om forelskelse, der flere er språklig sett nøytrale og kan passe for mange ungdommer. Den direkte henvendelsen i mange av disse tekstene er gjort ved hjelp av pronomenet du, altså ikke et kjønnsmarkert pronomen, slik at tekstene kan være åpne for forelskelser i både samme kjønn og motsatt kjønn, og også for lesere som ikke føler seg hjemme i kategoriene gutt og jente.

På ung.no/forelskelse er det samlet flere artikler, og der ser vi at de utvalgte bildene illustrere en viss grad av mangfold: Det er bilde av to jenter ved *20 tegn på at DU er forelsket*, to mørkhudede ungdommer ved *Noe som plager deg i forholdet? Snakk om det!* og av hender som det ikke er umiddelbart tydelig er jente- eller gutte-hender ved *Bli bedre kjent med kjæresten din* (mer om bildebruk i kapittel 5.3).

Redaksjonelt innhold om kjønnsidentitet

I utvalget av spørsmål analysert i kapittel 4, identifiserte vi bare én kategori som handlet om kjønnsidentitet. Da utvalget av tekster til denne analysen ble gjort, inneholdt ung.no flere tekster spesifikt om normbrudd knyttet til kjønnsidentitet, på samme måte som om seksuell orientering med ulike funksjoner: Begrepsavklaring (*Dette betyr transseksualisme*) og reportasjer/intervju (*Jeg er ikke trans, jeg er bare født i feil kropp* og *Mitt liv som transperson*). Lenger ut i analyseprosessen er derimot disse tekstene ikke lenger tilgjengelige på nettsiden. På ung.no/Kjønnsidentitet ligger det pr. 08.05.2020 ingen tekster spesifikt om kjønnsidentitet. Disse er fjernet som et ledd i en opprydning, men i mellomtiden har dette fått noen uheldige konsekvenser for den som søker etter tekster om kjønnsidentitet på ung.no. Ved å søke på frasen "født i feil kropp" i søkefeltet på ung.no, kom følgende artikkelforslag opp: *Fått feil behandling hos forsikringsselskapet?*, *Alt om kropp og sex på norsk og andre språk* og *I fengsel*. Ved å søke på ordet trans var artikkelforslagene *Ordliste LHBTIQ*, *Myten om jomfruhinna* og *Trang forhud*. Som nevnt innledningsvis i kapittelet, så er det ikke nødvendigvis slik at ung.no skal tilby spesifikke tekster om og til alle minoritetsidentiteter og det som oppleves som normbrudd, men det er likevel sannsynlig at en bruker kan komme til å søke etter for eksempel "født i feil kropp" i søkefeltet, og da er det mildt sagt uheldig at artikkelen *I fengsel* blir foreslått som aktuelt lesestoff.

Informasjon om kjønnsidentitet og kjønnsnormer er derimot inkludert blant annet i teksten *Hvordan skape en skole hvor alle kan være seg selv?*³⁰ – en tekst med en overskrift som ikke inneholder noen ord spesifikt rettet mot verken minoriteter eller normbrudd. Teksten inneholder forklaringer av hva normer betyr, hvordan de påvirker atferd og relasjoner, og hvordan vi kan bryte med dem. Eksempelene på normer adressert i teksten er kjønnsnormer og seksualitetsnormer. Sosialt konstruerte normer og forventninger styrer barns forståelsesmuligheter og opplevelse av verden helt fra de er små, normer som blant annet kobler sammen biologiske forskjeller og sosialt konstruert kjønn til en kobling som er vanskelig å bryte (Carrera, DePalma, & Lameiras, 2012). Det er viktig å sette ord på slike mekanismer, slik denne artikkelen gjør, for å hjelpe

²⁹ Se avsnittet Andre minoritetstilørigheter i 4.1.

³⁰ Skrevet av Skeiv ungdom for ung.no, sist oppdatert 5.10.2018.

ungdommer til å reflektere over hvorfor forståelsesmåter kan bli så fastlåste at vi ikke tenker over at de kan eller bør endres. Det kan være vanskelig for mange barn å i det hele tatt tenke på et menneske som noe annet enn enten gutt eller jente, og det trengs språk som kan hjelpe både barn og voksne å utfordre majoritetsforståelser som for eksempel binær kjønnsforståelse. Ungdommer har et utvidet vokabular når det gjelder kjønn og seksualitet, men kan likevel ha problemer med å forstå hvorfor det noen ganger føles som om vi er nødt til å ha en tokjønnsinndeling samtidig som de ikke vil la seg begrense av den (Bragg, Renold, Ringrose, & Jackson, 2018).

Redaksjonelt innhold om kjønnsuttrykk

Spørsmål knyttet til kjønnsuttrykk, det vil si måter mennesker uttrykker sin kjønnsidentitet på ved hjelp av klær, hår, sminke, navn og væremåte, fant vi svært få av i analysen i kapittel 4. Våre søk ved hjelp av nettstedet fant svært lite informasjon om kjønnsuttrykk på ung.no. Tematisk relatert er reportasjen om Jaran som driver med drag på fritiden³¹ nærmest, men her er det å ha på seg dameklær et bevisst valg for å gå inn i en rolle på en scene. Jentene som stilte spørsmål om gutteklær, skal ikke på en scene, de skal ut i hverdagslivet. For dem er det lite relevant redaksjonelt innhold å finne på ung.no. I tillegg er der svært få bilder av ungdommer som ser ut til å prøve ut ulike kjønnsuttrykk i for eksempel frisyre og klær. På de fleste bilder på ung.no er jentene stereotype med langt hår, diskret sminke rundt øynene og nokså tettstående klær. Vi ser ingen jenter med kort hår, grønt hår, tatoveringer eller piercing i ansiktet – uten at alle disse nødvendigvis ville hatt noe med kjønnsuttrykk å gjøre, men de ville i det minste utgjort en variasjon i utseende som presenteres på ung.no.

Redaksjonelt innhold om kjønnskarakteristika

Vi fant svært få spørsmål om atypiske kjønnskarakteristika eller variasjon i kroppslig kjønnsutvikling på ung.no, men temaet var så vidt representert. Vi har heller ikke funnet dette temaet inkludert i redaksjonelle tekster. Personer med variasjon i kroppslig kjønnsutvikling er en liten minoritet, men kan på samme måte som andre mennesker som bryter med normer for seksualitet og kjønn, oppleve nedsatt livskvalitet, mentale utfordringer og diskriminering, selv om forskningsresultatene er noe begrenset og sprikende (Feragen, Heggeli, & Wæhre, 2019).

Redaksjonelt innhold om begreper

Noen av spørsmålene vi analyserte i kapittel 4 var rene begrepsavklarings spørsmål. Ung.no dekker mange av disse i artiklene *Ordliste LHBTIQ*³² og *Sexordliste – hva betyr ordet?*³³ – den ene spesifikt om lhbtqi, den andre generell. Det er aldri behov for å kalle en tekst *Heterofil Sexordliste*. Nå er ikke en sexordliste og en lhbtqi-ordliste det samme, ettersom en lhbtqi-ordliste sannsynligvis inneholder mange flere kategorier av ord, både knyttet til kjønn og til seksualitet, men likevel er flere av ordene og definisjonene i de to ordlistene overlappende. Dessuten inneholder også sexordlista ord om kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, som crossdressing, drag, intersex, merkin, men ikke ordet cis-kjønn – et ord det kan være nyttig å bidra til å gjøre mer kjent slik at det blir lettere å spesifisere heteronormativitet med tanke på kjønn også, ikke bare seksuell orientering.

Ordlistene kan tilsynelatende være nøytrale tekster som kun består av ord og definisjoner, men også i disse tekstene kan vi finne eksempler på formuleringer som bidrar til å reprodusere heteronormativitet. I

³¹ *Min fritid: Drag*, skrevet av ungdomsjournalist i samarbeid med redaksjonen, sist oppdatert 13.12.2019

³² Skrevet av sexolog i samarbeid med Skeiv ungdom, sist oppdatert 08.11.2018.

³³ Skrevet av Sexologisk rådgiver i samarbeid med ung.no, sist oppdatert 08.01.2019.

Sexordlista blir for eksempel ordet vagina forklart som "Et annet ord for skjeden til en kvinne". Ordet kan forklares like godt, og samtidig langt mer åpent, dersom det bare står "Et annet ord for skjede" uten å knytte det til kvinne. Ordene jente og gutt er dessuten gjennomgående i hele ordlista.

Oppsummert kan vi si at informasjon om normbrudd knyttet til kjønn og seksualitet er dekket i redaksjonelle tekster om disse temaene på ung.no, tekster som ser ut til å være spesifikt rettet mot skeive ungdommer. Neste steg er å se på hvorvidt andre tekster på ung.no er inkluderende og bidrar til å normalisere alle variasjoner av kjønn og seksualitet, i tillegg til andre minoritetstilørigheter – dette er temaet for kapittel 5.3.

5.3 Er det mangfold til stede i artikler om sex, kropp, forelskelse og flørting?

Denne analysen ble gjort av et utvalg tekster om sex, kropp, forelskelse og flørting fra en liste over mest leste artikler på ung.no i januar 2020. Analysen omfatter bruk av kjønnnet språk, representasjon av ulike seksuelle identiteter og kjønnsidentiteter i tekstene, og hvordan målgruppen ungdom er framstilt i tekst og bilder. Overordnet sett viser analysene at artiklene på ung.no kan se ut til å være rettet mot ungdommer som er innenfor majoritetsforståelsene av kjønn og seksualitet (selv om en del tekster har nøytralt språk), men også innen majoriteten når det gjelder utseende, venner/sosiale relasjoner, familie og fritidsaktiviteter.

Kjønn og seksualitet i tekstene: Tekster for heterofile cis-personer

Kjønnsmarkeringer i substantiv: Når det gjelder framstilling av kjønn og seksualitet på ung.no, så tyder bruken av substantiv i tekstene om forelskelse, flørting, sex og kropp på at mange av tekstene er forsøkt skrevet så nøytralt som mulig ved for eksempel valg av ord som person, partner og kjæreste i stedet for ordene jente og gutt, eller om atferd eller følelser som er typisk gutter eller typisk jenter. Dermed har forfatterne i flere tilfeller unngått å gjenskape den todelte kjønnsforståelsen jente og gutt.

Men i tekster om sex og kropp ser vi at kroppsdelene knyttes direkte til de kjønnsmerkerte substantivene gutt eller jente, som koblingen jenter og klitoris i artikkelen *Spørsmål om onani? Les vår ABC om å oppnå orgasme med hånd*, skrevet av Redaksjonen i ung.no³⁴. Tidlig i teksten finnes vi informasjonen: "Samleie er den vanskeligste måten å oppnå orgasme på for kvinner. Bare 30 % av kvinner oppnår orgasme ved et samleie. Husk at 99 % av jenter oppnår alltid orgasme når de selv masserer seg. Det gjør de aller mest utenpå kjønnsorganet. De stimulerer klitorishodet som sitter øverst mellom de indre kjønnsleppene", det vil si informasjon om orgasme, kjønnsorgan og klitoris ved bruk av de kjønnsmarkerende substantiv kvinner og jenter. Videre kobles jente til skjede og gutt til penis i utdraget: "Når du blir kåt eller seksuelt opphisset blir i tillegg skjeden hos jenter våt, det kalles lubrikasjon eller at jenta blir våt. Når gutten blir kåt og penis blir erigert, pipler det et fint gjennomsliktig slim ut av urinrøret på penis".

Vi ser det samme i teksten *Sex første gang – Seksuell debut*³⁵ der vi finner kobling mellom gutt og penis i setninger som "Så lenge gutten har ereksjon er det fysisk mulig å gjennomføre samleie" og "Gutter kan være spente på om de vil greie å "få den inn" og hvor lenge det vil vare", og mellom jente og skjede eller vagina i setninger som "Hvis jenta er "jomfru" vil skjedekransen (tidligere kalt jomfruhinna) ofte være litt trang" og "Vanlige årsaker til blødning hos jenta under samleie er små rifter i skjedekransen eller blødning fra et annet sted i skjeden. Det er nok sjelden at en jente opplever orgasme under første samleie". Dette vil si at tekstene reproducerer forståelsen av at det kun er jenter eller kvinner som har klitoris, eller at alle jenter/kvinner har det – og at det er kun gutter og menn som har penis, eller at alle gutter/menn har det. Ved å knytte klitoris

³⁴ Sist oppdatert 08.01.2019.

³⁵ Skrevet av sexolog i samarbeid med redaksjonen, ung.no, sist oppdatert 05.11.18.

og skjede til jente, og penis til gutt bidrar tekstene til å reprodusere majoritetsforståelsen cis-kjønnethet, som er sterkt etablert i vestlig kjønnsforståelse.

Det er fullt mulig å skrive tekster om sex og kropp uten å bruke de kjønnsmarkerende substantivene jente og gutt. Det går for eksempel an å kun bruke substantiv for kjønnsorganer, slik at det dermed blir mindre relevant akkurat hvem som har eller ikke har hvilke kroppsdeler. Denne strategien har Skeiv Ungdom benyttet i sin *Skeiv sexhåndbok* (Skeiv Ungdom, 2019). Der er det heller valgt formaliseringer som "De av oss som har klitoris, finner ofte nytelse på og ved klitoris" eller "Noen mennesker har også ganske stor klitoris, og da finnes det lignende ting, i mindre størrelse, som kan brukes på liknende måte" – formuleringer som viser hvordan man kan skrive om klitoris uten å bruke kjønnsmarkeringer.

Flere avsnitt i teksten *Spørsmål om onani? Les vår ABC om å oppnå orgasme med hånd*³⁶ er også skrevet på denne måten, det vil si uten bruk av kjønnsmarkeringer, som i utdragene "Kjønnsorganene tåler minst, men de tåler litt mer intens berøring når de er erigert, stive eller seksuelt opphisset. Det gjelder også brystene" og "Kjønnsorganer kan bli stive som en refleks ved lett berøring. Både penis og klitoris kalles erigerte når de blir blodfylte og stive". I teksten *Vanlige samleiestillinger*³⁷, er det gjort et forsøk på å ikke knytte jente til skjede i setningen: "Hvis man har et jentekjønn vil aktiv bruk av bekkenbunnens muskler øke trykket i skjeden", men uten å lykkes helt. Det går an å skrive om skjede, vagina og vulva uten å bruke verken ordet jente eller jentekjønn. I *Vanlige samleiestillinger* har forfatterne tydeligvis gitt opp et eventuelt forsøk på å skrive uten kjønnsmarkeringer, i stedet valgt denne løsningen: "Videre i teksten, er det valgt å bruke *hun* om de som har jentekjønn og *han* om de som har guttekjønn".

Kjønnete pronomen: Når det gjelder kjønnete pronomen, finner vi for eksempel i teksten *20 tegn på at han/hun liker deg*³⁸ et forsøk på nøytralisering allerede i tittelen ved bruken av han/hun. Dette er en språklig helgardering, men den forsterker likevel den todelte kjønnsforståelsen nettopp ved å bruke de to kjønnsmerkerte pronomenene. Av referansegruppa i dette prosjektet fikk vi et forslag om at frasen i akkurat dette tilfellet kunne ha vært erstattet med *de*, selv om norsk nå har et nøytralt pronomen – *hen*. Ifølge referansegruppa er pronomenet *hen* sannsynligvis ikke så innarbeidet at det oppleves nøytralt for ungdommer ennå. Konstruksjonen *han/hun* går igjen i mange avsnitt i denne teksten. I teksten *20 tegn på at DU er forelsket*³⁹ finner vi også de kjønnsmerkerte pronomenene, men i mye større grad pronomenet *du*, som ikke er kjønnsmarkert. I en del tilfeller kan *han/hun* også erstattes av *du*.

Kjønnsgeneriske fraser: Det finnes noen eksempler på at redaksjonelle tekster på *ung.no* inneholder kjønnsgeneriske fraser, blant annet i artikkelen *Ung.nos flørteskole*⁴⁰. Her beskrives "gode flørtetips som kanskje kan hjelpe deg med å kapre drømmegutten eller -jenta" i stedet for for eksempel "drømmekjæresten". Artikkelen er illustrert med et bilde av et tilsynelatende pent og fysisk attraktivt, heterofilt par, som muligens kysser bak en hjerteballong. I artikkelen skriver Redaksjonen blant annet som følger:

"Vi gir mange signaler på at vi er interesserte uten at vi er klar over det. (...) Jenter hever øyenbrynene litt når de ser på noen de er interesserte i. Noen biter seg i leppa, fukter leppene, eller klemmer på dem med munnen slik at leppene blir fyldigere. Kanskje det er flere jenter som viser disse tegnene enn gutter?" og

³⁶ Skrevet av redaksjonen, *ung.no*, sist oppdatert 08.01.2019

³⁷ Skrevet av Helseyskepleier/spesialist i sexologisk rådgivning i samarbeid med *ung.no*, sist oppdatert: 08.01.2019.

³⁸ Skrevet av Ungdomsjournalist i samarbeid med redaksjonen, *ung.no*, sist oppdatert 23.01.2020.

³⁹ Skrevet av [Navn], ungdomsjournalist, *ung.no*, sist oppdatert: 17.02.2020.

⁴⁰ Skrevet av Redaksjonen i *ung.no*, sist oppdatert 13.02.2020

“Jenter fikler iblant med håret, eller greier det bort fra ansiktet og nakken slik at gutten skal kunne se ansiktet og halsen bedre. Jenter sjekker gjerne også om klærne sitter som de skal og om håret er i orden med små bevegelser. Gutter som er interessert i en jente skjerner henne automatisk fra andre gutter, for å markere at hun er opptatt. Han legger kanskje armen bak skulderen hennes på stolen, lener seg inntil veggen ved henne eller stiller seg opp slik at andre gutter ikke ser henne så godt. Jenter, på den andre siden, “markerer reviret” sitt ved å berøre gutten. Ofte er det bare et lett trykk på armen eller skulderen mens man prater.”

Som vi ser i disse utdragene, blir det i denne teksten brukt både kjønnsmarkerte substantiv og kjønnsgeneriske fraser om atferd, det vil si fraser som beskriver av jenter oppfører seg på én måte og gutter på en annen. Slike beskrivelser av atferd som tilhører enten jente eller gutt bidrar til å reprodusere den binære kjønnsforståelsen.

At gutter og jenter kan ha et slikt heteronormativt, kjønnen kroppsspråk under forelskelse og sjekking er kulturelt etablert, men gjelder ikke nødvendigvis for alle og er også situasjonelt betinget. Likevel framstilles dette kroppsspråket som universelt, typisk og normalt for henholdsvis jenter og gutter. Hvordan forelskelsens kroppsspråk utføres, vil for eksempel kunne antas å være betinget av ulike kulturelle koder for hvordan klær skal sitte om de "sitter som de skal", eller hvorvidt det er greit å vise nakken til det andre kjønn i en slik sammenheng. At gutter automatisk skjerner jenta han er forelsket i fra andre gutter, framstår videre i teksten nærmest som en biologisk sannhet eller refleks. En slik skjerming er ikke nødvendigvis ønsket for alle jenter, selv når de er forelsket, men kan i praksis oppfattes som begrensende. Å framstille skjerming i slik forstand som naturlig og typisk, kan derfor sies å være uheldig. Det er ikke nødvendigvis problematisk i seg selv at artikler formidler kjønne normer knyttet til seksualitet, forelskelse og flørting. Problemet oppstår idet omfanget av denne formidlingen blir så stort og overveldende at den faktiske eksistensen av mangfold blant ungdom usynliggjøres.

Mange av tekstene om forelskelse og flørting har bilde av gutt og jente, og på denne måten bryter bildene med den språklige nøytraliteten som tekstene etterstreber når det gjelder omtale av kjønn og forhold. Ikke en gang på artiklene som handler om å være skeiv, er det bilder av to gutter eller to jenter som ser ut som kjærester – der er det eller bilde av logoen til Fri, eller av regnbueflagget, eller av én ungdom. Det er muligens to gutter bildet på teksten *Trenger du noen å snakke med om seksualitet, kjønn og identitet?*.

Tekstlig framstilling av ungdom: Hvite, vellykkede heterofile ungdommer med venner

Det finnes få eksplisitte referanser til minoritetstilørigheter i artiklene på ung.no som vårt utvalg dekker. I hovedsak framstår artiklene som rettet mot ressurssterk ungdom, som oppfyller det norske samfunnets forventninger til hva den stereotypiske, norske ungdom er interessert i og fyller fritiden sin med. Det varierer i hvor stor grad artiklene formidler stereotypiske framstillinger av ungdom, men vi viser her noen eksempler på hva vi legger i stereotypiske framstillinger i denne sammenheng. Dette gjør vi ved å gå igjennom eksempler på hvordan minoritetstilørigheter knyttet til seksuell orientering, kjønnsidentitet, etnisk bakgrunn og religion er framstilt i tekstene. Deretter ser vi på hva som kjennetegner ungdom slik denne gruppen blir presentert i tekster og bilder.

Minoritetstilørigheter

Seksuell orientering: Som vist over i avsnittet om kjønnen språk, så reproduserer flere av artiklene på ung.no heteronormativitet, det vil si majoritetsforståelsen av at et romantisk eller seksuelt forhold er mellom en jente og en gutt, og en tokjønnsforståelse. I artikkelen *Sex første gang – Seksuell debut* får sex med en av samme kjønn et bittelite eget avsnitt, med overskriften "Debut med samme kjønn". Avsnittet handler ikke om at sex med samme kjønn er det ønskede for mange, nettopp fordi kjærester har samme kjønn. Det slås

derimot fast at "Mange har sin seksuelle debut med en av samme kjønn", en setning som antyder at det å ha sex med samme kjønn er en del av en seksuell utforsking på vei mot et heteroseksuelt forhold.

Kjønnsidentitet: Hva spesifikt gjelder gruppen av ungdom som bryter med normer for kjønn og seksualitet, så framstår noen av artiklene som relevante for dem og andre ikke. Vi kan ta artikler om biologisk endring i kroppen grunnet pubertet som eksempel. I artikkelen *Penisutvikling og penisstørrelse*⁴¹, framgår det tydelig at artikkelen retter seg mot den biologiske guttekroppen som skal bli mann. Biologisk endring knyttet til et normalt pubertetsforløp beskrives teknisk. Det nevnes ikke, verken i artikkelens innhold eller gjennom linker, at slike kroppslige, pubertale endringer som hårvekst kan ha et noe annet forløp ved eventuell hormonell behandling. Her trer artikkelen *Gutter og puberteten* fram som en kontrast⁴². Også her beskrives puberteten for gutter, men et eget avsnitt under overskriften "Vil ikke bli mann" er inkludert underveis. Her opplyses det om at noen strever veldig når de kommer i puberteten, og at de ikke vil bli mann, at det oppleves som feil kjønn, og så videre. Avsnittet inneholder henvisninger til hvem man videre kan kontakte om man er i en slik situasjon og trenger noen å snakke med, så som Skeiv ungdom/ungdomstelefonen eller HFU. På denne måten kan teksten treffe en mer mangfoldig målgruppe, samtidig som enhver leser får tilgang til et bredere perspektiv og mulighet til å utfordre og utvide eventuelle egne kategoriseringer og forventninger til kjønn.

Variasjon i kroppslig kjønnsutvikling: Som nevnt innledningsvis i kapittel 4.1 finner vi svært få spørsmål som handler om, eller er skrevet av, ungdommer som har opplevd normbrudd knyttet til variasjon i kroppslig kjønnsutvikling. Artiklene *Jenter og puberteten* og *Gutter og puberteten* er nokså omfattende og variert allerede, så her hadde det også vært plass til å inkludere enda flere virkelighetsbeskrivelser av kjønn – interkjønn. I ett spørsmål fra en ungdom som er født intersex, forklarer helsesøster og spesialist i sexologisk rådgivning godt om ulike aspekter ved interkjønn, blant annet "Siden det ikke er kjønnsorganene våre som bestemmer kjønnsopplevelsen vår, har noen barn med intersex fått tildelt feil kjønn. Derfor har man nå heldigvis sluttet å operere på barn som har intersex, før de selv kan velge hva som er riktig for seg. Siden du føler at du er en gutt så er det dette som er riktig for deg. Det er mulig å endre kroppen din slik at den kan bli bedre å bo i. Du kan derfor bli henvist til en kirurg som kan se på ulike muligheter. Det som likevel kan bli utfordrende er å få laget en penis som du kan tisse med. Kirurgene har dessverre ikke kommet så langt når det kommer til dette. Noen velger likevel å ikke operere seg før de har fått startet på testosteron. Når du starter på testosteron vil klitoris vokse. Det er da mulig å lage en liten penis ved hjelp av en operasjon. Dette kan gjøres på Rikshospitalet i Oslo hvor de har en egen avdeling for dette". Dette hadde sannsynligvis vært svært nyttig kunnskap for mange ungdommer, men så vidt vi har klart å finne ved hjelp av søkefunksjonen i ung.no, ligger ikke dette svaret åpent tilgjengelig.

Etnisk bakgrunn og religion: Det er få henvisninger til etnisk bakgrunn og religion i utvalget av artikler. Det som nevnes er at noen omskjæres, noe lesere raskt vil assosiere med etnisk bakgrunn og religion. For eksempel, artiklene *Penisutvikling og penisstørrelse*⁴³ og *Gutter og puberteten*⁴⁴ retter seg mot den biologiske guttekroppen som skal bli mann. Biologisk endring knyttet til et normalt pubertetsforløp beskrives teknisk. I *Penisutvikling og penisstørrelse* nevnes det at "noen får fjernet forhuden når de er små, og om man har forhud eller ei, vil påvirke hvordan penis blir seende ut, men har ikke noe å si for funksjon".

I artikkelen *Sex for første gang – Seksuell debut* er det et gjennomgående budskap at sex for første gang skjer når ungdommen er klar eller moden, og basert på ungdommens eget valg: "Uansett hvordan DU velger å debutere, er det aller viktigste at det skjer fordi DU har lyst og føler deg klar for det" og "En bevisst holdning

⁴¹ Skrevet av Helsesøster for ung.no, sist oppdatert 25.11.2019.

⁴² Skrevet av Sexologisk rådgiver i samarbeid med ung.no, sist oppdatert 20.11.2019.

⁴³ Skrevet av helsesøster, ung.no, sist oppdatert 21.11.2019.

⁴⁴ Skrevet av sexologisk rådgiver i samarbeid med ung.no, sist oppdatert 20.11.2019.

og bevisste tanker rundt hva som er det riktige for en selv vil gi en god mulighet for å ha sitt første samleie når du selv føler deg klar". Beskrivelsen av sex og samtykke følges av et avsnitt om kulturelle eller religiøse føringer for når en ungdom har sex for første gang:

"Noen har med seg kulturelle, religiøse eller tradisjonelle regler og normer for når det er OK å ha sex første gang. Slike faktorer kan veie ganske tungt, og kan hjelpe til å ta valg som er riktige ut ifra de normene de ellers lever etter i sitt miljø. På den annen side kan noen slike regler være så strenge at de skaper et behov for å protestere og presser også kanskje fram tidligere seksuell debut. De kan også gi mye kvaler og dårlig samvittighet eller de kan føre til alvorlige konsekvenser i form av undertrykkelse og dramatiske hendelser hvis reglene brytes".

At dette legges til i en artikkeltekst som universelt beskriver viktigheten av samtykke til sex, åpner for at teksten får flere mottakergrupper. Det kan oppleves friggjørende å lese at familiens normer ikke nødvendigvis er alles normer, og at de dermed kan velges bort.

Hva kjennetegner ungdommene i tekster og bilder på ung.no

Venner: Ungdommene i artiklene har venner, og tilhører opptil flere nettverk, som illustrert for eksempel i følgende utdrag:

"Er dere for eksempel flere som står i en gjeng vil en som er forelsket i deg ofte bry seg mest om akkurat det du sier og gjør. Ofte kan det virke som om personen snakker spesielt til deg ved at han/hun ser rett på deg, selv om dere står i en gruppe på flere"⁴⁵ og

"Snakk om vennene deres. Har dere felles venner, så kanskje dere kan prate om dem? Hvem henger han/hun mest med?"⁴⁶.

Det blir også beskrevet som lett å få nye venner, eller at dette er noe man kan velge, som beskrevet i teksten *Gutter og puberteten* der man har potensielle nye venner både på skolen og i fritidsaktiviteter: "Hvis venner forandrer seg kan man prøve å utvide vennekretsen. For å bli kjent med nye mennesker er det ofte lettest gjennom felles hobbyer eller felles interesser. Kanskje er det andre i klassen, på trinnet eller gjennom fritidsinteresser som man kan bli bedre kjent med? Da har man noe felles, noe å snakke om og man kan gjøre aktiviteten sammen. Det er også viktig å ha litt tålmodighet med gamle venner".

Til og med i teksten *Selvtillit og selvfølelse*⁴⁷ tas det for gitt at leseren har venner. Første del av avsnittet "Hvordan kan du få bedre selvfølelse og passe god selvtillit" har overskriften "I vennegjengen og med kjæresten". Man kan lett se for seg at ungdommer som sliter med dårlig selvfølelse, nettopp *ikke* har en vennegjeng.

Det er ingen av tekstene i utvalget som inkluderer muligheten for at en ungdom kan ha alle vennene sine, og også kjæreste, online. I innsiktsarbeidet på ung.no fant vi spørsmål fra ungdommer som hadde kjæresten de aldri hadde møtt fysisk, bare på nettet (Lassemo et al., 2019). I et spørsmål fra 2017 skriver en ungdom bare "Jeg har bare nettvenner" i spørsmålet sitt, og dette blir besvart med "Dette var leit å høre", noe som indikerer at nettvenner ikke er det man egentlig ønsker seg; nettvenner kan bli tolket som ikke helt ekte venner. Svarene på spørsmål om nettvenner ser ut til å ha endret seg, ettersom nyere svar inneholder en

⁴⁵ Fra teksten *20 tegn på at han/hun liker deg*, skrevet av ungdomsjournalist i samarbeid med redaksjonen, ung.no, sist oppdatert 23.01.2020

⁴⁶ Fra teksten *Hva skal vi snakke om?* Skrevet av Ungdomsjournalist i samarbeid med redaksjonen, ung.no, sist oppdatert: 17.02.2020)

⁴⁷ Skrevet av Redaksjonen, ung.no i samarbeid med psykolog, sist oppdatert: 27.02.2019

anerkjennelse av at nettvenner kan være "fine folk", og forklaringer om at mange foreldre ikke skjønner nettopp dette.

En kropp som fungerer godt og ser bra ut: Ungdommer i tekstene på ung.no blir fremstilt å ha kropper som fungerer godt og som ser bra ut ifølge majoritetsnormene for kropp og funksjonalitet. Normene om en kropp som fungerer godt, blir bekreftet til uttrykk i formuleringer som "Ofte betyr dette at man vil vise fram noe man er god i eller noe man klarer. Andre ganger gjør personen ting som viser fram spesielle eller imponerende evner. Eksempler på dette kan være å hoppe fra «ti-metern», løpe veldig fort, vinne i håndbak eller bade i kaldt vann" fra teksten *20 tegn på at han/hun liker deg* som tydelig viser hva en kropp kan gjøre. Også tekstene om sex og kropp er skrevet om kropper som fungerer, for eksempel: "Den enkleste løsningen [for å oppnå orgasme] er som oftest å bruke hender fordi a) du treffer de mest følsomme områdene lettere med hånden", det vil si at hendene fungerer, eller "Hvis man ikke vet foreldres høyde fordi man er adoptert eller ikke kjenner foreldrene, kan man gange den høyden man har når man er to år med 2, eksempelvis 90 cm når man er 2 år = 180 cm"⁴⁸ som viser at kroppen til en gutt kan forventes å vokse på en standardisert måte.

Illustrasjonene på ung.no er i mange tilfeller fotografier, som i all hovedsak bekrefter normer for vellykkede, pene, slanke og hvite ungdommer. I mange tilfeller kan det se ut som om bildene er valgt ut for å være pene illustrasjoner i stedet for å representere et mangfold av ungdommer. Det er lite annerledeshet representert i bildene, selv om det riktignok er en god del bilder der ansiktet på modellen ikke er synlig. I teksten *Liker du ikke ditt eget speilbilde?* står det: "Overalt får vi informasjon om hvordan vi "burde" se ut. På Instagram kan vi se slanke, solbrune og veltrente kropper, glatt hud og store, hvite smil. Håret ligger på den "riktige" måten, og det samme gjør sminken. Det skal god selvfølelse til å stå imot dette". Ung.no er på mange måter også et slikt sted der man får se slanke, veltrente kropper og store, hvite smil.

Oppsummert kan vi si at i dette utvalget av artikler, så framstår kategorien ungdom som snever, gjennom mangelen på synliggjøring av faktorer som etnisitet, funksjonshemming og religion – som *selvfølgelig* til stede i ungdoms liv og deres bekymringer rundt tema som ikke spesifikt retter seg mot disse faktorene. Søker man på funksjonshemming i søkefeltet på ung.no, får man for eksempel i hovedsak opp artikler om de rettigheter man har om man lever med en funksjonsnedsettelse⁴⁹, mens blant artiklene i vårt utvalg er funksjonshemming nærmest fraværende. For å finne informasjon om funksjonsnedsettelser og sex må man lese spesifikke tekster kun om dette, i de to artiklene med påfallende like overskrifter: *Nedsatt funksjonsevne og sex* (som lå på forsida på ung.no når denne analysen ble gjort) og *Seksualitet og nedsatt funksjonsevne*. I disse to artiklene, som er tekstlig eksplisitt rettet mot en minoritet, adresseres blant annet fordommer og myter som er av stor betydning å lese for alle ("For eksempel at personer med funksjonsnedsettelser ikke føler seg tiltrekkende eller har one-nightstands"). I artikkelen *Nedsatt funksjonsevne og sex* påpekes dessuten en såkalt "indirekte fordom", nemlig at læreren ikke nevner funksjonsnedsettelser i seksualundervisningen. Dette har direkte overføringsverdi til artikler om sex, onani og kropp på ung.no som ikke nevner funksjonsnedsettelser. I en intervjustudie gjennomført av organisasjonen Unge funksjonshemmede ble det blant annet funnet at mange ungdommer møter slike fordommer og myter om funksjonsnedsettelser som kan ha konsekvenser for selvbildet, men også begrense tilgangen på informasjon om seksualitet. Ungdommene som ble intervjuet i denne studien, etterlyste bevissthet blant lærere og helsepersonell om at

⁴⁸ Fra *Gutter og puberteten*, skrevet av sexologisk rådgiver i samarbeid med ung.no, sist oppdatert 20.11.2019.

⁴⁹ Per 26.02.2020 er det følgende artikler i kronologisk rekkefølge som dukker opp ved søk på "funksjonshemming" i ung.no sitt arkiv: *Arbeidstakere med funksjonshemming*, *Hva betyr det å ha en funksjonsnedsettelse?*, *FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne*, *Gratis skoleskyss på videregående*, *Funksjonshemming i hverdagen* og *Mobbet fordi jeg hører dårlig*.

ungdom med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom er like opptatt av kropp og seksualitet som alle andre. Det er viktig med økt kunnskap og å sette ord på fordommer, myter og tabuer rundt funksjonshemmedes seksualitet (Unge funksjonshemmede, 2017), noe ung.no kan bidra til ved å inkludere mer mangfold i sine tekster og bilder.

5.4 Svar på ungdommers spørsmål

Som en del av relevansvurderingen ble det etter dialog med oppdragsgiver besluttet å analysere et begrenset utvalg av svar fra 2019. Historisk utvikling anses ikke som viktig i denne sammenheng, derfor er svar fra tidligere år ikke interessante. Et lite, men strategisk utvalg av spørsmål med svar ble foretatt. Vi ønsket å inkludere svar på spørsmål fra alle aldre og for alle kjønn. Siden så få spørsmål er stilt av annet måtte denne gruppen over-samples. Stratifisert på alder og kjønn ble 3,5 % av spørsmål fra jenter og gutter samt 10 % av spørsmål fra annet tilfeldig utvalgt ved hjelp av programvaren STATA. Dette resulterte i et utvalg på 56 spørsmål med svar. Det viste seg at ett av svarene er besvart i et annet spørsmål, da innsender måtte bruke to spørsmål for å få plass til alt hen ville ha svar på. Tre av spørsmålene i dette utvalget er ikke relevante for hva ungdom spør om relatert til det å bryte med normer for kjønn og seksualitet, svarene inkluderes likevel i analysene.

Analysene av utvalgte svar viser at den kan være noen mønstre i måten det blir svart på ulike spørsmål på. Utvalget er for lite til at vi kan konkludere sikkert med noe, men tendensene vi aner her gjenspeiles også dels i svar på analyserte spørsmål i kapittel 4. En stor del av svarene starter i en anerkjennende tone, de viser forståelse for spørsmålet/problem/utfordringen som presenteres, før det egentlige svaret tar til. Selv i et så lite utvalg som dette er det stort spenn i spørsmålene. Det er mulig det skyldes det store spennet i alder og kjønn på innsenderne. Det er derfor også variasjon i hvordan det svares, selv om vi finner noen tendenser.

Svarerne hos ung.no er et fagpanel bestående av omtrent 200 fagpersoner, og i noen grad redaksjonen i ung.no selv. I tillegg svarer en ungdomsredaksjon på en del spørsmål, spesielt knyttet til vennskap og andre ting som ungdom selv er best til å svare på. Fagpanelet består av fagpersoner og helsepersonell som helsesykepleier, lege, lærer, psykolog og mange flere. Se her⁵⁰ for en mer detaljert beskrivelse av alle offentlige virksomheter og organisasjoner som deltar i ung.no sitt fagpanel.

I tillegg til sin faglige bakgrunn og erfaring svarer fagpanelet ut fra et sett **svarprinsipper** for ung.no (vedlegg D). Svarprinsippene går på hvordan man møter ungdommene, hvordan man leser spørsmålet, hvordan svare og faglighet i råd som gis. Selv om det ikke faller inn under dette prosjektets mandat å vurdere svarene opp mot svarprinsippene, faller det naturlig å kommentere hvordan svar forholder seg til utvalgte prinsipper.

Personlig vs. allmenngyldig svar

Når relevans skal vurderes, er det to svarprinsipper som mulig kan være motstridende. På den ene siden skal svaret og språket være tilpasset den aktuelle ungdommen som stiller spørsmålet. På den andre siden skal også andre ha nytte av å lese svaret. Samme svar skal altså oppleves personlig av spørsmålsstiller og relevant for alle andre.

I 25 av 55 analyserte svar åpner svareren med "Hei kjønn alder". I mangel av navn på innsender er nok dette den mest personlige åpningsfrasen svarerne har tilgjengelig. Likevel er det usikkert om det er heldig å bruke denne formuleringen. Mulig blir dette brukt for å gjøre svaret mer personlig, mulig blir det brukt som et resultat av svarprinsippet "Merk deg kjønn og alder". En konsekvens kan være at svaret ikke oppleves

⁵⁰ https://www.ung.no/om/2491_Hvem_svarer_p%C3%A5_sp%C3%B8rsm%C3%A5l_p%C3%A5_ung.no.html

relevant for andre ungdommer som har annet kjønn og/eller alder. En slik kategorisering av svar kan oppfattes som et signal om at dette svaret gjelder for gitt kjønn og alder.

Det ser ut til å variere noe mellom svarere hvorvidt åpningsfrasen "Hei kjønn alder" blir brukt. I det analyserte utvalget av svar benyttes frasen konsekvent av signaturene Sexologisk rådgiver og Spesialist i sexologisk rådgivning når innsender identifiserer seg som jente eller gutt. Svar på spørsmål der innsender identifiserer seg som annet, åpner med "Hei du alder".

En annen frase som blir brukt i innledningen på 12 svar er en variant av "takk for at du tok kontakt". Dette kan også være forsøk på å gjøre svaret mer personlig eller for å anerkjenne innsenderen. Det kan også være med på å gjøre svaret mindre relevant for alle andre som nettopp ikke har tatt kontakt. De vet at svarer henvender seg til noen annen enn dem selv. Det å takke for henvendelsen bryter også med et svarprinsipp, men der er begrunnelsen at det er viktig å fatte seg i korthet. Signaturen i åtte av svarene som takker for henvendelsen er Youchat.

Henvisning til hjelpeapparat

Et annet svarprinsipp er å alltid henviser til et konkret, godt hjelpeapparat eller andre som kan hjelpe. I utvalget av analyserte svar er det 14 av 55 som ikke henviser ungdommen til en annen hjelpeinstans. Det kan se ut til at det er systematiske forskjeller mellom ulike faggrupper med tanke på henvisningspraksis. I dette lille utvalget er det tre faggrupper som svarer på en stor andel av spørsmålene: helsesykepleiere, Youchat, sexologisk rådgiver/spesialist i sexologisk rådgivning og et samarbeid mellom helsesykepleier og sexologisk rådgiver/spesialist i sexologisk rådgivning. I svar der helsesykepleier er eneste eller en av to svarere, henvises innsender i tre av 18 tilfeller til å kontakte helsesykepleier (på skolen), sju ganger til en annen hjelpeinstans og åtte ganger ikke noe sted. Når sexologisk rådgiver/spesialist i sexologisk rådgivning er eneste eller en av svarene henvises innsender i 16 av 25 tilfeller til annen hjelpeinstans, fem ganger ingen henvisning og kun en gang til å kontakte sexologisk rådgiver/spesialist i sexologisk rådgivning. Youchat svarer på 17 av de 55 spørsmålene. I 11 tilfeller henviser de innsender til å kontakte nettopp Youchat for å snakke/chatte mer om spørsmålet. I de andre seks tilfellene henvises ikke innsender til annen hjelpeinstans.

Dette kan tyde på at de ulike fagpersonene/faggruppene har ulike tanker om hva som er godt svar eller en god måte å svare på. Det kan selvsagt også være en indikasjon på at de ulike faggruppene svarer på spørsmål av ulik karakter.

Hvorvidt det er positivt eller ikke å henviser ungdommene til andre hjelpeinstanser, er et spørsmål med flere nyanser. Fra en synsvinkel kan det være bra å hjelpe ungdommene med å finne veien til en hjelp som er mer interaktiv enn bare ett svar. Men så lenge ingen vet om ungdommene faktisk følger rådene, så er det vanskelig å vite om det har noen effekt. Det kan også føles som en avvisning, "du får ikke all hjelpen du trenger her". For noen er en oppfordring om å snakke med helsesøster på skolen det siste de vil ha av hjelp. En betydelig andel ungdommer skriver i sine spørsmål "jeg har snakket med helsesykepleier" eller "jeg vil ikke snakke med helsesykepleier". Disse har trolig sett et mantra brukt i mange svar "snakk med helsesykepleier". Fra en annen synsvinkel kan et svar som i stor grad inneholder oppfordringer om å kontakte andre hjelpeinstanser virke negativt for relevansen for andre barn og unge som søker informasjon på ung.no. Svaret kan virke mer personlig for innsender, men mindre relevant for den som bare leter etter informasjon. Fra enda en annen vinkel kan det for barn og unge som selv enda ikke har stilt noe spørsmål, være veiledende for hvor de bør henvende seg for å få et fullgodt svar på det de lurer på.

Et konkret eksempel på hvor oppfordring til kontakt med hjelpeapparatet synes overflødig er en 18–19 år gammel jente som spør om tips til hvordan hun kan komme i kontakt med andre lesbiske jenter, med formål å ha sex. Jenta uttrykker ingen tvil om sin seksuelle orientering. I tillegg til å anbefale og finne ut om skeiv

ungdom er aktive i hennes område, anbefales jenta å snakke med helsesykepleier om dette. Vi spør oss da om alle ungdommer anbefales å kontakte helsesykepleier for hjelp med å finne en partner, eller om det kun er lesbiske jenter.

Bruk av standardfraser

Enkelte svarere ser ut til å ha standardfraser de benytter uavhengig av type spørsmål. Disse standardfrasene åpner gjerne svaret, og blir brukt selv om de ikke er direkte relevante for spørsmålet. Et eksempel er denne frasen, som har en jente- og en gutteversjon, brukt av sexologisk rådgiver: "Når en kommer i puberteten, skjer det mye med kroppen; en vokser i høyden, det begynner å vokse hår på deler som før var uten og kjønnsleppene begynner å vokse og blir mørkere på farge." / "Når en kommer i puberteten, skjer det mye med kroppen; en vokser i høyden, det begynner å vokse hår på deler som før var uten og penis begynner å vokse." Et eksempel på bruk av denne frasen er i svar til en jente på 14 år som lurte på om hun kanskje kan være pan; standardfrasen om hva som skjer med kroppen i puberteten framstår her som irrelevant.

Seksuell orientering og kjønnsidentitet

Vi ser et skille mellom hvordan spørsmål om tvil rundt seksuell orientering besvares og hvordan spørsmål om kjønnsidentitet besvares. Mange, spesielt blant de yngste ungdommene, stiller spørsmål om seksuell orientering (som vist også i kapittel 4). Uten unntak besvares disse spørsmålene med en variant av "ikke stress med å definere deg selv". En variant av frasen "du er deg selv og det er faktisk nok" blir gitt til flere. Dette gjelder uavhengig av innsenders kjønn. Svaret inneholder gjerne noe om at etter som ungdommen får livserfaring og erfaring med å forelske seg flere ganger, vil det bli enklere å vite hva/hvem man liker og dermed hva man er. Ungdommer som stiller spørsmål knyttet til kjønnsidentitet, ser ut til å få en annen type svar. Denne gruppen oppfordres i stor grad til å "stå på krava" og kreve sin rett. En ftm gutt (biologisk jente) som opplever dysfori (ikke et ord brukt av innsender) knyttet til brystene, oppfordres til å oppsøke privat kirurgi. Ingen av disse ungdommene som uttrykker ønske om å fysisk endre egen kropp, blir oppfordret til å vente og se eller tenke seg om, også dette uavhengig av hvilket kjønn innsender har krysset av for.

Seksuell lavalder

Flere ungdommer i utvalget helt ned i 14-årsalder har konkrete spørsmål om det å ville ha sex, som hvordan finne noen å ha sex med, eller hvordan ha sex – både med og uten partner. Alle disse blir tatt på alvor av svarer og får fine faglige svar, som for eksempel "Jenter kan ha sex med hverandre på mange ulike måter. En kan for eksempel kline, massere hverandre, fingre og slikke hverandre. Noen kan også like å bruke fingre eller dildoer i skjeden eller rompa. Det er bare fantasien som setter grenser for hva en kan gjøre sammen". Det at innsender er under den seksuelle lavalder adresseres ikke. Selv om vi ikke finner noe om dette i svarprinsippene, antar vi at det er et bevisst valg å gi gode faglige svar framfor å moralisere i slike situasjoner. I andre svar har vi funnet: "Loven sier at straff for seksuell omgang med noen under 16 år, kan falle bort hvis de som har sex er jevnbyrdige (like) i alder og utvikling. Det vil si at ungdommene må være nær hverandre i alder og i utvikling, både kroppslig og mentalt. Hvis man blir anmeldt for å ha sex med en person under 16 år er det domstolen som bestemmer om man er jevnbyrdige i alder og utvikling, og om man kan straffes eller ikke." Det kunne vært greit å inkludere dette i slutten av svar på denne type spørsmål, spesielt når innsender er under 16 år.

6 Oppsummering av resultater

Analysene av spørsmål, svar og redaksjonelle tekster viser at ung.no formidler et nokså stort antall deltema og nyanser knyttet til å bryte majoritetsnormer for seksuell orientering, noen færre om kjønnsidentitet, mens normbrudd knyttet kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika er mindre til stede i tekster og bilder. I spørsmål til spørretjenesten på ung.no er ungdommene først og fremst opptatt av om de er skeive (homofil, lesbisk og/eller bifil), eller hvordan de kan finne ut om de er det. I tillegg var det mange ungdommer som skrev at de var redde for å være skeive, at de ikke ville være skeive, eller redde for å fortelle at de er det. De var redde for negative reaksjoner fra omgivelsene, og de syntes det var fortilende og urettferdig å måtte være annerledes enn alle andre. Vi ser dermed at det fortsatt er knyttet skam til det å bryte med normer for kjønn og seksualitet.

Samtidig er også forelskelse et gjennomgående tema blant spørsmålene fra skeive ungdommer, og flere av disse spørsmålene har samme tematikk som alle andre spørsmål om forelskelse på ung.no – som hvordan finne ut om den man liker, også er forelsket, og å være forelsket i en bestevann. Disse spørsmålene kan ha en ekstra kompliserende faktor, ettersom skeive ungdommer i tillegg må finne ut om den de er forelsket i, også er skeiv.

Spørsmål fra ungdommer som omtaler seg selv som for eksempel trans, ikke-binær, eller født i feil kropp har få felles kjennetegn eller tematiske mønstre, og analysen gir dermed ikke et overordnet bilde om hva ungdom er opptatt av når det gjelder kjønnsidentitet. Noen synes kategoriene gutt og jente er vanskelige å forholde seg til, mens andre bare bruker ordet trans for å introdusere seg selv i et spørsmål som handler om utdanning.

De redaksjonelle tekstene på ung.no tilbyr informasjon om seksuelle minoriteter og om multiple minoriteter. Denne informasjonen er i all hovedsak plassert i egne tekster, noe som gir inntrykk av at tekstene har en smal målgruppe – det vil si at en tekst med overskriften *Ung og skeiv i Sápmi* språklig sett ser ut til å være rettet kun mot denne multiple minoriteten, og ikke mot alle ungdommer. Informasjon om minoriteter og normbrudd er sjeldnere plassert sammen med mer generell informasjon som er rettet mot alle. For å vise fram et mangfold av forståelsesmåter om kjønn og seksualitet kan en annen innfallsvinkel heller være å åpne opp de generelle tekstene.

Språklige valg kan gjøre en god del for å åpne opp tekster for flere forståelsesmåter i tekster. I flere tekster om forelskelse og flørting på ung.no er ordene person, kjæreste og crush brukt i stedet for jente og gutt – eksempler på hvordan man kan unngå kjønnsmarkeringer i substantiv og dermed også unngå å reproducere en stereotyp kjønnsoppfatning. I tekster om pubertet og sex, derimot, er kjønnsorgan i de fleste tekstene koblet sammen med enten jente eller gutt, og dermed inkluderer ikke disse tekstene for eksempel forståelsene av at en jente kan ha penis. Videre kan språket brukes til å presentere utvalgte virkelighetsforståelser, og dermed samtidig utelukke eller usynliggjøre andre. Analyser av artikler på ung.no viser hovedsakelig fram ungdommer som vellykkede, hvite ungdommer med vennegjenger, mens ungdommer fra kulturelle minoriteter, ungdommer med nett-venner eller ungdommer med nedsatt funksjonsnivå ikke er synlig i tekstene.

I tillegg til språklige valg kan også illustrasjoner på nettsidene bidra til å synliggjøre mangfold – eller ikke. Bildene på ung.no forsterker den smale virkelighetsforståelsen nettstedet formidler av ungdommer. Det er svært få bilder av mennesker som bryter med normer om kropp og utseende, bortsett fra mennesker med mørk hud, mennesker med synlig funksjonsnedsettelse og mennesker med synlige markører for en minoritetsreligion. Fra et møte i referansegruppa har vi dette sitatet, som på en god måte illustrerer hva som mangler: "Gi oss noen kviser, et høreapparat og en 14-åring som akkurat har fått litt bart, sånn at ungdommene kan se seg selv".

7 Anbefalinger

Som en del av prosjektet har vi også gjort noen vurderinger om hvordan ung.no bør videreutvikle spørretjenesten og redaksjonelt innhold tilknyttet tematikken kartlagt gjennom problemstilling 1 og 2. Der det faller seg naturlig er også anbefalinger skrevet inn som en del av den tekstlige analysen i kapittel 4 og 5.

7.1 Artikler

Forslag til tiltak for å øke tematisk og språklig mangfold i artikler på ung.no:

Det kan etableres et **ungdomsutvalg** eller lignende, satt sammen av ungdommer med forskjellige minoritetstilhørigheter, som kan være med på å gjennomgå tekster i forbindelse med oppdateringer. De kan bidra til å vurdere endringer i tekstene med tanke på relevans for ulike målgrupper og valg av begrep og fraser. Ungdommer blir fort vant til nye språklige variasjoner for eksempel knyttet til kjønn og seksualitet, og det er dermed en risiko for at tekster skrevet av voksne kan bli utdatert fort.

For å øke **mangfoldet av forståelsesmåter og virkelighetsbilder** i hver enkelt artikkel på ung.no trengs en revisjon av framstillingen med tanke på hvilke variasjoner og hvilke minoritetstilhørigheter som ikke er synlig på ung.no i dag. Som vist i kapittel 5 dreier det seg blant annet om ungdommer som har en annen etnisk og religiøs bakgrunn enn majoriteten, ungdommer med kropper som ikke fungerer helt som majoritetens kropper. Dette innebærer ikke nødvendigvis at alle tekster som er spesifikt rettet mot én minoritet, eller flere, skal fjernes. Det kan være bruk for begge typen tekster for at flest mulig ungdommer skal kjenne seg igjen i framstillingene og dermed oppleve av ung.no er relevant for akkurat dem.

Økt mangfold gjelder også for bilder, der vi anbefaler at ung.no bruker **bilder som også illustrerer mangfold**, ikke bare bilder av standardiserte slanke, pene A4-ungdommene som er avbildet på ung.no i dag. Bildene på ung.no ser i mange tilfeller ut til å være valgt ut for å være pene illustrasjoner i stedet for å representere et mangfold av ungdommer. Vi anbefaler å variere bildebruken mer ikke bare når det gjelder ulike kjønnsuttrykk og kjærestereelasjoner, men også når det gjelder utseende på ungdommene på illustrasjonene. I noen tilfeller kan bildene byttes ut med andre illustrasjoner, for eksempel animasjoner som kan gi større muligheter for å kombinere behovet for å illustrere sidene med interessante, tiltrekkende blikkfang med ønsket om å la ung.no vise fram mangfold. I animasjoner laget av ung.no (de med ung.no-logo på) ser det ut til at mennesker grafisk sett er designet for å vise et langt større mangfold, med blant annet tydelige forskjeller på hår- og hudfarge, som i filmen "Bry deg" i artikkelen *Slik er du en god venn*.

Ved å **utnytte potensialet for å kombinere informasjons- og interaksjonselementer som internett gir**, kan artiklene presenteres ved hjelp av langt flere elementer enn tekst og bilder. Riktignok er både lenker og videoer i bruk på ung.no i dag, men det bør likevel kunne finnes mange flere muligheter for å lage nettsiden mer fleksibel og tilpasset flere målgrupper, inkludert flere minoritetstilhørigheter. Ved å bruke mulighetene nettet gir for å kombinere uttrykksformer, skal det være mulig å øke mangfold i tekster slik at det ikke er behov for like mange spesifikke tekster for minoritetstilhørigheter.

Det kan virke hensiktsmessig å **redusere det totale antallet redaksjonelle tekster** på ung.no. Det er svært mange artikler på nettstedet i dag, og flere som handler om omtrent det samme, for eksempel om kjærester og flørting, pubertet og sex – er det behov for så mange? Er det konkrete informasjonsbehov fra ungdommene som gjør at ung.no har så mange nokså like tekster, eller kunne informasjonsbehovet ha vært dekket med færre tekster? Jo flere tekster, jo mer å vedlikeholde. Det kan virke hensiktsmessig å slå sammen noen av de innholdsmessig like tekstene og heller jobbe mer med uttrykksformer i hver enkelt tekst – slik at det meste om forelskelse og flørting for eksempel kan stå i samme tekst.

Å **erstatte kjønnsmarkerende substantiv og pronomener** er en mulighet i mange av artiklene på ung.no. Som vist i kapittel 5 er det flere tekster om kropp, pubertet og sex som kan skrives uten å bruke substantivene gutt og jente, men heller substantiv for kjønnsorgan. Pronomenet hen er en mulig erstatning for han, hun eller han/hun i mange tekster, men ikke nødvendigvis det som anbefales overalt. Et argument for å bruke hen er at ung.no kan være et sted der unge kan bli kjent med ordet, mens argumenter imot er at det ennå ikke er et nøytralt ord, det er ikke et etablert ord i dagligtale, og vi vet ikke nok om hvordan ungdommer bruker eller forstår ordet. I noen tilfeller kan tredjepersons pronomener erstattes med et flertallspronomen, for eksempel de (tips fra referansegruppa) eller med du.

Som vist i kapittel 5, beskrives det i artiklene at ungdommer har mange venner, gjerne en gjeng – eller flere gjenger. **Bruk av begrepene guttegjengene og jentegjengen bør endres.** I noen tilfeller kan ordene erstattes med for eksempel "blant barn og unge". En forståelsesmåte om venner som er lite synlig i artiklene på ung.no, er å ikke ha vennene sine fysisk i nærheten, for eksempel i skolegården, men på nett. Et større mangfold av typer vennskap og måter å ha venner på, bør komme språklig fram i tekstene.

7.2 Svar

Konkrete svar

Vi ser at det er en del konkrete spørsmål, ofte ja/nei-spørsmål som kunne fått enkle(re) svar. I flere tilfeller får innsenderen en litt lang utgreiing og ikke noe konkret svar. En 13 år gammel jente spør: "Er det galt å være bifil???" Så gir hun litt mer informasjon før hun gjentar spørsmålet. Her kunne svaret gitt et kort og enkelt ja/nei-svar. I stedet åpner svaret en litt lang utgreiing med "Først vil jeg si at jeg og veldig mange med meg tenker at det ikke er noe galt i å være bifil". I dette tilfellet får altså innsenderen svar på mye mer enn hva det spørres om, men egentlig ikke på selve spørsmålet.

"Homonormativitet"

Svært mange svar anbefaler innsenderen å kontakte Ungdomstelefonen eller Youchat fordi "Alle vi som jobber i chatten er skeive (homofile, lesbiske, bifile eller transpersoner), som har erfaring med det å forelske oss i noen av samme kjønn". Det er flott at disse tilbudene fins og at ungdommen blir oppfordret til å ta kontakt for å finne svar på hvem/hva de selv er. Kunne det likevel vært greit med en mer balansert tilnærming? Nå fins vel ikke en cis-versjon av Youchat, men noen burde kunne ta den rollen. I flere svar gis ikke det å finne ut at man er hetero som alternativ. Som konkret eksempel, en 14 år gammel jente som *tror* hun er homofil og *tror* hun liker en jente, blir rådet til å ikke stresse med å definere seg selv. I tillegg kommer "når du bestemmer deg for å komme ut..." som del av svaret. Det kan virke som (noen av) svarene ønsker så sterkt å motvirke samfunnets heteronormativitet at de selv fronter en "homonormativitet".

Svarprinsipper

Med tanke på hvor mange unike mennesker som besvarer spørsmål på ung.no, er det fornuftig at det fins et sett med svarprinsipper slik det gjør i dag. Disse kan være rettleidende når spørsmål skal besvares, spesielt om svaret ikke har lang erfaring, spørsmålet er uvanlig på noe vis, eller svaret er i tvil om hvordan hen bør gå fram i svaret. Vi ser imidlertid at mange av svarprinsippene ofte ikke blir fulgt. Eksempler på dette er å takke for henvendelsen og at de stiller spørsmål til ung.no og bruk av innledende fraser i stedet for å gi det viktigste budskapet først. Hvorfor det er sånn er nok et spørsmål som bør diskuteres med fagpanelet.

Vi ser også at svarprinsippene med fordel kan revideres. Det er mange punkter, og i flere tilfeller er punkter overlappende, for eksempel er det to punkter om god lesbarhet og tre om å tilpasse språket i svaret til ungdommen. Vi er også usikre på hvorfor svaret skal merke seg innsenders kjønn og alder. Dette ser for oss

ut til å bryte med prinsippet om mangfold. Til sist vil vi anbefale å korrekturlese svarprinsippene, for eksempel punktene *gi selv til selvhjelp* og *unngå å bruke mange ord som egentlig bare er fyllord*.

7.3 Generelt

Duplikater

Vi fant i utvalget både tilfeldig og med systematiske søk flere eksempler på at samme spørsmål (100 % identiske, med skrivefeil) er sendt inn to (n=32) eller flere ganger (n=1) med kortere eller lengre mellomrom (fra samme sekunder til flere dager). Det er flere mulige årsaker til at samme spørsmål er sendt inn flere ganger, men det er likevel viktig å stille spørsmål ved ressursbruken av å besvare samme spørsmål flere ganger. Det burde vært mulig å fange opp identiske spørsmål automatisk, og automatisk kopiere svarene slik at de ikke må skrive flere ganger.

Mens noen av duplikatene har identisk svar, ser vi at andre av disse like spørsmålene har fått ulike svar, noen ganger fra ulike faggrupper. I de fleste tilfeller er svarene like, men ikke identiske. I de tilfelle det er en annen / annen yrkesgruppe som har svart på duplikatet spriker svarene noe, men ikke mer enn hva som kan forventes ut fra svarers kompetanse/fagfelt. På et fakta spørsmål (hvor lenge hasj kan påvises i urinen) gis motstridende svar. I ett tilfelle er det åpenbart at svarer (Antirasistisk senter) gjenkjenner spørsmålet som identisk med et nylig besvart og kopierer inn svaret med sluttkommentarer; Håper dette svaret holder nå også.

Søkefunksjonen på ung.no

Vår erfaring gjennom denne kartleggingen, og også tidligere gjennomført innsiktsarbeid ung.no, er at søkefunksjonen bør endres slik at den gir mer relevante treff, både på artikler og tidligere spørsmål med svar. Se også kapittel 5.3 for eksempel på uheldige treff ved bruk av søkefunksjonen.

Bruk av kjønn for å kategorisere barn/unge og spørsmål

Basert på funn gjort i denne kartleggingen, samt erfaringer fra innsiktsarbeid ung.no, vil vi anbefale å avslutte bruken av kjønn (gutt/jente/annet) for å kategorisere barn/unge og spørsmålene de stiller. For de aller fleste spørsmål, uavhengig av tema, synes innsenders anatomi og fysiologi irrelevant. Unntak fra dette er selvsagt de spørsmål som nettopp omhandler anatomi og fysiologi, men disse kan også besvares ut fra spørsmålets innhold ved å bruke ord for kroppsdelene i stedet for ordene gutt eller jente.

Bruken av kjønn som kategoriseringsvariabel kan bidra til å opprettholde den heteronormativiteten og dikotomiseringen av samfunnet som man ellers søker å begrense. Med mindre man faktisk mener at biologisk kjønn er viktig for hvilke svar og råd som gis om alt fra utdanningsvalg til forelskelse.

Vi ser også at alternativet annet som kjønn gir lite informasjon om innsender. Det er heller neppe dekkende for de som identifiserer seg som noe annet enn det binære gutt/jente. Slik variabelen i dag er, er det vanskelig å tolke hva annet betyr. Det kan være både de som ikke identifiserer seg som gutt/jente, de som identifiserer seg som noe annet enn det binære gutt/jente, eller de som ikke ønsker å oppgi kjønn av ulike grunner. Grunner til å ikke ville oppgi kjønn kan være ønske om anonymitet eller at innsender ikke anser kjønn som viktig for spørsmålet som stilles.

8 Referanser

- Barne- og likestillingsdepartementet. (2016). *Trygghet, mangfold, åpenhet - Regjeringens handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk 2017–2020*. Retrieved from https://www.regjeringen.no/contentassets/6e1a2af163274201978270d48bf4dfbe/lhbti_handlingsplan_web.pdf
- Bigler, R. S., & Leaper, C. (2015). Gendered language: Psychological principles, evolving practices, and inclusive policies. *Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences*, 2(1), 187-194.
- Bolsø, A. (2019). Kroppen og fantasiene om den. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 43(04), 259-272.
- Bostwick, W. B., Meyer, I., Aranda, F., Russell, S., Hughes, T., Birkett, M., & Mustanski, B. (2014). Mental health and suicidality among racially/ethnically diverse sexual minority youths. *American journal of public health*, 104(6), 1129-1136.
- Bragg, S., Renold, E., Ringrose, J., & Jackson, C. (2018). 'More than boy, girl, male, female': exploring young people's views on gender diversity within and beyond school contexts. *Sex education*, 18(4), 420-434.
- Bromseth, J. (2004). Tabuer, forlegenhet og seksualitet. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 1(4).
- Carrera, M. V., DePalma, R., & Lameiras, M. (2012). Sex/gender identity: Moving beyond fixed and 'natural' categories. *Sexualities*, 15(8), 995-1016.
- Craig, S. L., McInroy, L. B., D'Souza, S. A., Austin, A., McCreedy, L. T., Eaton, A. D., . . . Wagaman, A. (2017). Influence of Information and Communication Technologies on the Resilience and Coping of Sexual and Gender Minority Youth in the United States and Canada (Project #Queery): Mixed Methods Survey. *Jmir Research Protocols*, 6(9). doi:ARTN e18910.2196/resprot.8397
- Craig, S. L., McInroy, L. B., McCreedy, L. T., Di Cesare, D. M., & Pettaway, L. D. (2015). Connecting Without Fear: Clinical Implications of the Consumption of Information and Communication Technologies by Sexual Minority Youth and Young Adults. *Clinical Social Work Journal*, 43(2), 159-168. doi:10.1007/s10615-014-0505-2
- Crenshaw, K. (1989). Demarginalizing the intersection of race and sex: A black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory and antiracist politics. *u. Chi. Legal f.*, 139.
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2015). Uttalelse om forskning på nettstedet Klara Klok (2015/323). Retrieved from <https://www.etikkom.no/hvem-er-vi-og-hva-gjor-vi/komiteenes-arbeid/Uttalelser/NESH/uttalelse-om-forskning-pa-nettstedet-klara-klok-2015323/>
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2019). Forskningsetisk veileder for internettforskning - Veileder for internettforskning fra Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH). Retrieved from <https://www.etikkom.no/globalassets/documents/publikasjoner-som-pdf/forskningsetisk-veileder-for-internettforskning/forskningsetisk-veileder-for-internettforskning-interaktiv.pdf>
- Egeland, I. (2016). *Rettane til LHBTI-barn i Noreg Vurdering og tilrådingar i lys av FN sin barnekonvensjon*. Retrieved from <https://www.reddbarna.no/nyheter/barn-som-bryter-med-normer-for-kjoenn-og-seksualitet?iid=973547&pid=RB-BaseContentRB-Files.Native-InnerFile-File&attach=1>
- Eggebø, H., Stubberud, E., & Anderssen, N. (2019). Skeive livsløp-En kvalitativ studie av levekår og sammensatte identiteter blant lhbtis-personer i Norge. *Nordlandsforskning rapport*. Retrieved from <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/2626460>
- Eggebø, H., Stubberud, E., & Karlstrøm, H. (2018). *Levekår blant skeive med innvandrerbakgrunn i Norge*. Retrieved from Nordlandsforskning.: http://www.nordlandsforskning.no/getfile.php/1324905-1543846499/Dokumenter/Rapporter/1018/NF_9_2018.pdf

- Feragen, K. B., Heggeli, C., & Wæhre, A. (2019). *Livssituasjonen for personer med variasjon i kroppslig kjønnsutvikling i Norge*. Retrieved from https://bufdir.no/globalassets/global/Livssituasjonen_for_personer_med_variasjon_i_kroppslig_kjønnsutvikling_i_Norge.pdf
- Fladmoe, A., & Nadim, M. (2019). Erfaringer med hatytringer og hets blant LHBT-personer, andre minoritetsgrupper og den øvrige befolkningen. *Rapport–Institutt for samfunnsforskning*.
- GLSEN. (2013). *Out online: The experiences of lesbian, gay, bisexual and transgender youth on the Internet*.
- Gupta, V., & Lehal, G. S. (2009). A survey of text mining techniques and applications. *Journal of emerging technologies in web intelligence*, 1(1), 60-76.
- Haas, A. P., Eliason, M., Mays, V. M., Mathy, R. M., Cochran, S. D., D'Augelli, A. R., . . . Clayton, P. J. (2010). Suicide and Suicide Risk in Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Populations: Review and Recommendations. *Journal of Homosexuality*, 58(1), 10-51. doi:10.1080/00918369.2011.534038
- Haner, D., & Pepler, D. (2016). "Live Chat" Clients at Kids Help Phone: Individual Characteristics and Problem Topics. *J Can Acad Child Adolesc Psychiatry*, 25(3), 138-144. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/27924143>
- Hearst, M. (2003). What is text mining. *SIMS, UC Berkeley*.
- Hutchby, I., & O'Reilly, M. (2010). Children's participation and the familial moral order in family therapy. *Discourse Studies*, 12(1), 49-64.
- King, M. T., Merrin, G. J., Espelage, D. L., Grant, N. J., & Bub, K. L. (2018). Suicidality and Intersectionality Among Students Identifying as Nonheterosexual and With a Disability. *Exceptional Children*, 84(2), 141-158. doi:10.1177/0014402917736261
- Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven), (2018).
- Lassemo, E., Haugstveit, I. M., Boletsis, C., & Sand, K. (2018). *Innsiktsarbeid ung. no Delrapport 1* (8214065879). Retrieved from <https://sintef.brage.unit.no/sintef-xmlui/handle/11250/2593213>
- Lassemo, E., Tøndel, G., & Sand, K. (2019). *Innsiktsarbeid ung. no Delrapport 2* (8214063426). Retrieved from <https://sintef.brage.unit.no/sintef-xmlui/handle/11250/2593214>
- Lucassen, M., Samra, R., Iacovides, I., Fleming, T., Shepherd, M., Stasiak, K., & Wallace, L. (2018). How LGBT+ young people use the internet in relation to their mental health and envisage the use of e-Therapy: Exploratory study. *JMIR serious games*, 6(4), e11249.
- Lytle, M. C., Silenzio, V. M. B., Homan, C. M., Schneider, P., & Caine, E. D. (2018). Suicidal and Help-Seeking Behaviors Among Youth in an Online Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer, and Questioning Social Network. *Journal of Homosexuality*, 65(13), 1916-1933. doi:<https://dx.doi.org/10.1080/00918369.2017.1391552>
- McDermott, E. (2015). Asking for help online: Lesbian, gay, bisexual and trans youth, self-harm and articulating the 'failed' self. *Health: an Interdisciplinary Journal for the Social Study of Health, Illness & Medicine*, 19(6), 561-577. doi:<https://dx.doi.org/10.1177/1363459314557967>
- McDermott, E., Hughes, E., & Rawlings, V. (2018). Norms and normalisation: understanding lesbian, gay, bisexual, transgender and queer youth, suicidality and help-seeking. *Culture, Health & Sexuality*, 20(2), 156-172. doi:<https://dx.doi.org/10.1080/13691058.2017.1335435>
- Milles, K. (2013). En öppning i en sluten ordklass? Den nya användningen av pronomenet hen. *Språk & stil*, 23, 107-140.
- Park, E., & Kwon, M. (2018). Health-Related Internet Use by Children and Adolescents: Systematic Review. *Journal of Medical Internet Research*, 20(4), e120. doi:10.2196/jmir.7731
- Provalis Research. (2018). <https://provalisresearch.com/products/content-analysis-software/>

- Regjeringen. (2019). *NOU 2019: 19 Jenterom, gutterom og mulighetsrom — Likestillingsutfordringer blant barn og unge*. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-19/id2677658/>
- Roland, E., & Auestad, G. (2009). Seksuell orientering og mobbing. *Senter for atferdsforskning, Stavanger*.
- Schmitz, R. M., Robinson, B. A., Tabler, J., Welch, B., & Rafaqut, S. (2019). LGBTQ+ Latino/a Young People's Interpretations of Stigma and Mental Health: An Intersectional Minority Stress Perspective. *Society and Mental Health, 0(0)*, 2156869319847248. doi:10.1177/2156869319847248
- Skeiv Ungdom. (2019). Skeiv sexhåndbok. Tilgjengelig fra: <https://drive.google.com/file/d/0B7XXI2I30V7dci1wR2FncGg2M0p5ckhaRnkwNldvTlgzQzNn/view>.
- Skrede, J. (2017). *Kritisk diskursanalyse*: Cappelen Damm akademisk.
- Smithson, J. (2015). Using discourse analysis to study online forums for young people who self-harm. In *The Palgrave handbook of child mental health* (pp. 384-401): Springer.
- Staksrud, E. (2015). Counting children. On research methodology, ethics and policy development. In H. Fosshem & H. Ingierd (Eds.), *Internet Research Ethics* (pp. 98-121). Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- StataCorp, L. (2018). Stata Statistical Software: Release 15. 2017. *College Station, Texas, United States of America*. doi: 10.1016/j.ifs, 4.
- Strauss, P., Morgan, H., Toussaint, D. W., Lin, A., Winter, S., & Perry, Y. (2019). Trans and gender diverse young people's attitudes towards game-based digital mental health interventions: A qualitative investigation. *Internet Interventions, 100280*.
- Svendsen, S. H. B., Stubberud, E., & Djupedal, E. F. (2018). Skeive ungdommers identitetsarbeid: SKAM etter homotoleransen. *Tidsskrift for kjønnsforskning, 42(03)*, 162-183.
- Unge funksjonshemmede. (2017). *Sex som funker*. Retrieved from <https://ungefunksjonshemmede.no/ressurser/kurs/seksomfunker/>
- Van der Ros, J. (2013). *Alskens folk: levevilkår, livssituasjon og livskvalitet for personer med kjønnsidentitetstematikk*: Likestillingscenteret.

A.1 Vedlegg A: Kategoriseringsordliste utvalg⁵¹

Seksuell orientering	QUEER	HOMOFOB
*SEKSUELL IDENTITET	SAMME KJØNN	HVA ER JEG
*SEXUELL IDENTITET	SEKSUELL LEGNING	IKKE-BINÆR
AROMANTISK	SKEIV	INTETKJØNN
ASEKS*	Kjønnsidentitet	JURIDISK KJØNN
ASEX*	*FIL	KJØNNSBEKREFTENDE
BEGGE KJØNN	*KJØNN	KJØNNSFY*
BENDER	AGENDER	KJØNN SIN*
BI	ANDROG*	KJØNNSTILHØRIGHET
BIFIL	BIGENDER	KOMME UT AV
BISEKS*	BINÆR	KOMME UT TIL
BISEX*	BISEX*	KVINNE TIL MANN
DEMI*	BUTCH	LEGNING
FAIRY	BYTT* KJØNN	LEVE UT
FETIS*	CIS*	MANN TIL KVINNE
FLATBANKER	DEMI*	MTF
GAY*	DYSFORI	NORM
HETERO*	FTM	NORMER
HETRO*	FØDT GUTT	POLY*
HOMO*	FØDT I FEIL KROPP	SKIFT* KJØNN
HOMSE*	FØDT JENTE	SOPER
INTERKJØNN	FØDT SOM GUTT	STRAIGHT
LESB*	FØDT SOM JENTE	STREIT
LHBT*	FØLER MEG SOM GUTT	TRANSDAME
PAN	FØLER MEG SOM JENTE	TRANSE*
PANFIL	GENDER*	TRANS
PANSEKS*	GENDERQUEER	TRANSFEMININ*
PANSEX*	HEN	TRANSFOB*

⁵¹ Trunkering i søk; * indikerer ingen, en eller flere bokstaver.

TRANSFOLK*
TRANGENDER
TRANSGUTT*
TRANSIDENTITET
TRANSJENTE*
TRANSKVINNE*
TRANSMA*
TRANSMENN
TRANSPERSON*
TRANSS*
TRANSV*
UT AV SKAPET

Kjønnskarakteristika

ANAL*
ANSIKTSHÅR
ANUS
BALLER
BONER
BRYST
EGGLEDE*
EGGSTOKK*
FITTE*
FORHUD*
HØYDE
KJØNNSEBEKREFTENDE

KJØNNSKJERT*
KJØNNSKROMOSOM*
KJØNNLEPPE*
KJØNNORGAN*
KLITORIS
KROPPSHÅR
KUK
KUKK
LIVMOR
MENSEN
MENSTRU*
MUSA
NEDENTIL
PENIS*
PIKK
PROSTATA
PUNG
PUPP*
ROMPE*
RUMPE*
TESTIK*
TESTOSTERON
TISSEN
TITS
VULVA

ØSTROGEN
ØREFLIPP

Kjønnsuttrykk

DRAG
GUTTEAKTIG*
GUTTEGUTT
GUTTEHÅR
GUTTEJENTE
GUTTEKROPP*
HORMON
HORMONELL
INTERKJØNN
INTERPERSON
INTERSEKS*
INTERSEX*
JENTEAKTIG*
JENTEGUTT
JENTEKLÆR
JENTEKROPP*
KJØNNsuttrykk
LADYBOY
SHEMA*
TOKJØNN*

A.2 Vedlegg B: Søkeordliste interseksjonalitet⁵²

ADHD	HJELPEMID*	RASE
ALDER	IDIOT	REIGI*
ASBERGER*	IKKE RÅD	RETARD
ASPERGER*	IMAN*	RULLESTOL
ASSIST*	ISLAM*	SAME
ATEIST	JEHOVA*JØD*	SAMISK
AUTIS*	KJØNN*	SEKSUALTEKNISK
BLIND*	KRISTEN*	HJELPEMIDDEL
BPA	KRISTNE	SJELDEN
BYRDE	KRONISK*	SVAK
CP	KRØPLING	SYKDOM
DIAGNOSE	LAM	TARD
SOWNS	LÆSTADIAN*	TINDER
DUM	MINORITET	URFOLK
DVERG	MIN KULTUR	UTLENDING*
DÅRLIG RÅD	MISFOSTER	UTVIKLINGS*
DØV	MISJONS*	VIBRATOR
EKKEL	MONGO	VÅR KULTUR
ETNIS*	MUSLIM*	STATSBORGER*
EVNE	NEDSATT	
FATTIG	NEGER	
FREAK	PAKKIS	
FIKIRKE*	PENISPUMPE	
FUNKSJONS*	PINSE*	
GAYSIR	PREST	
GRINDER	PSYKISK	
HINDU*	PSYKISK HELSE	
HJELPELØS	RAR	

⁵² Trunkering i søk; * indikerer ingen, en eller flere bokstaver.

A.3 Vedlegg C: Ord/fraser relatert til psykisk helse⁵³

ADHD

ANGST

ANORE*

BULIMI

DEPPA

DEPRESJON

DEPRIMERT

DREPE MEG SELV

FÅR IKKE SOVE

KLARER IKKE MER

PSYKISK*

SELVMORD*

SELVSKAD*

SPISEFORSTYRRELSE*

SØVNPROBLEM*

TA LIVET MITT

TVANGSLIDELSE

⁵³ Trunkering i søk; * indikerer ingen, en eller flere bokstaver.

A.4 Vedlegg D: Svarprinsipper ung.no

Svarprinsipper - viktig å huske når vi svarer på ung.no

Prøv å få til:	
Hvordan vi møter ungdommen (holdning og mål)	Ta spørsmålet på alvor. Møt ungdommen på en respektfull måte/anerkjenn dem. Alle skal få et unikt svar tilpasset sitt spørsmål. Gi håp Gi selv til selvhjelp
Hvordan lese spørsmålet	Les spørsmålet nøye og let etter både det ungdommen lurer på og styrker å bygge på. (De kan lure på noe du først ikke så) Merk deg kjønn og alder. Sjekk at ungdommen er anonym i spørsmålet. Et kort spørsmål og dårlig språk kan si noe om ungdommens forhold til tekst. Sjekk at spørsmålet er plassert under riktig kategori. Endre ev. til riktig eller tilføy ev. tilleggskategori
Svarfrist	Svar så raskt som mulig. Hastespørsmål besvares innen ett døgn. Målet er at alt besvares innen 3 døgn. Vi forplikter oss til å ha svart innen 7 døgn.
Hvordan svare	Vær hyggelig. Tenk viktig budskap først. Husk at de ikke alltid vil lese hele svaret. Prøv å legge inne et kortsvar tidlig, og utdyp heller mer i det videre. Bruk et språk som ungdommene forstår. Tenk god lesbarhet. Sjekk hvordan svaret ser ut på PC, nettbrett eller mobil. Tenk alltid god presentasjon og god lesbarhet, både på pc og mobil. Anonymiser spørsmålet hvis de ikke selv har gjort det, eller legg svaret kun til bruker om det er vanskelig å anonymisere eller om de ber om det. Svar på det ungdommen lurer på. Tilpass språket til den aktuelle ungdommen. Begrens lengden på svaret. Bruk direkte tiltaleform: «jeg», «du» Spør ungdommene om flere ting i samme spørsmål, strukturer svaret og bruk gjerne punkter eller nummerering. Er det deler av spørsmålet som er utenfor ditt fagområde, svar på ditt og legg det videre til redaksjonen som fordeler til annen fagsvarer. Et spørsmål som er uklart kan redefineres av deg ved å svare f.eks: "Slik jeg forstår spørsmålet ditt:.....» Bruk gode prinsipper fra kommunikasjonsteori. Mye er overførbart, selv om kommunikasjon kun en vei gir ekstra utfordringer. For eksempel: <i>Åpne spørsmål til refleksjon, dele kunnskap, forsterke positiv adferd, gi råd om de ber om det, oppfordre til å ha en støttespiller, være en «vikarierende forelder» som gir trøst og heier på o.s.v.</i>

	Legg alltid ved relevante artikler fra ung.no som lenke i svaret eller som vedlegg. Gjør deg kjent med innholdet i artikler du legger ved, så du vet at de er relevante. Fjern artikler som ikke er relevante om slike er lagt til ved fordeling. På enkelte spørsmål legger redaksjonen spørsmålet ut til flere svarere. Svar da på det du kan svare på og kryss bort din mappe i «internkategori» uten å trykke besvart. Den siste som besvarer legger spørsmålet ut. Før du legger ut svaret: Les igjennom. Rett språkfeil og sjekk at du har svart på alt. Tenk: Hvordan skulle svaret vært for å fange DIN oppmerksomhet eller være nyttig for deg.
	Unngå: Unngå å gjenta spørsmålet i svaret om det ikke er nødvendig for å avgrense/avklare. Unngå fagterminologi som ikke forklares på en lett forståelig måte. Unngå å bruke mange ord som egentlig bare er fyllord. Prøv å unngå at det vi gir råd om oppleves som belæring. Det er ikke nødvendig å takke for henvendelsen og at de stiller spørsmål til ung.no - husk at de aller fleste bare leser på mobil og det er viktig å fatte seg i korthet.
Generelt	Også andre skal ha nytte av å lese svaret når de lurere på noe. Svar i den målformen som spørsmålet er stilt i. Spørsmålene du får på ung.no skal du behandle som taushetsbelagt informasjon.
Faglighet i rådene	Svarene vi gir må være av generell karakter og inneholde råd og veiledning, men ikke ha karakter av behandling. Rådene som gis på ung.no skal ikke anses som helsehjelp etter helsepersonelloven. Rådene må kunne gjelde for en større gruppe mennesker enn bare den enkelte ungdom. Svar avsluttende på alle spørsmål, siden vi ikke har noen mulighet for oppfølging. Ved fordeling vurderer redaksjonen om et spørsmål skal varsles til Kripos. Får du et spørsmål du mener at vi burde ha varslet, legg inn "Redaksjonen i "internkategori" med kommentar. (Redaksjonen følger interne retningslinjer for varsling.) Henvis alltid til et konkret, godt hjelpeapparat eller andre som kan hjelpe. Tenk både nærmiljø, lokalt hjelpeapparat og landsdekkende tjenester. Du finner god oversikt over hjelpeapparatet på ung.no/hjelp. Husk at det kan være lokale forskjeller rundt i Norge. Sjekk at det du skriver er faglig korrekt, er tilpasset ungdommen og ikke kan misforstås. Husk at svaret legges ut offentlig og at det representerer ung.no i tillegg til deg selv. Signaturen viser din kompetanse og/eller arbeidsplass og at du er en del av ung.nos svarerpanel eller svarer i samarbeid med ung.no. Ikke bruk navn. Kildehenvisninger skal være med dersom det vises til, eller klippes inn tekst fra konkrete artikler, undersøkelser eller nettsteder.

Teknologi for et bedre samfunn

www.sintef.no